

Aposel

Jisas Reri Werassen Yi Tame Remri Nenbem Yaku

Kiyi late tuma.

Luk re God Reri Tuma siglow pes basrasem. Reri kiyi basrasem siglowri sig et Luk Reri Basrasem Tuma Yenbo. Sene re gwor siglow, Jisas Reri Werassen Yi Tame Remri Nenbem Yaku, re etop basrasem.

God Reri Wow re Jisas reri werassen yi tame (apospel tame) remne nente wemkap gwor siglow nemne peterabo. Rem Jisas reri Tuma Yenbo Jerusalem kwomri, Samaria kwomri, nugwape nowselri kwomri tatame remne wesowbem.

Kiyi rane Juda tatame rem Jisas rene habobo tatame tebem, sene Juda bo tatame rem Jisas rene habobo tatame tebem. Opkap Haneyen reri sios bukri tebem. Jisas rene habobo tatame rem Romri gavman remne yaper be nenem. Jisas rene be mettene tatame, rem Jisas rene habobo tatame remne yaper nenbem.

Gwor siglow nemne bukri wos peterabo. Er bukri wos et God Reri Wow re nenbem yaku. Pentikos yabelke, God Reri Wow re Jisas rene habobo tatame remne gurere kitimena newom. Haneyen Jisas reri sios er yabelke tem. Sene rene omuteke habobo tatame rem reri yaku kebesenbem. Pentikos Yabel nem weba, et God Reri Wow Yerem Yabel.

Gwor siglow et Krai Jisas reri werasen yi tame etem wesowbem tuma nugwape nemne kirkir peterabo. Tatame rem et tuma metem, rem Jisas rene omuteke habobo tatame tem. Jisas rene samsam habobo tatame rem sespe tebem.

Tame letpeis tewo pes kerem tame, etemwou rem Jisas reri werasen yi tame (apotel). Rem Jisas eterkene kiyi sewurbem. Jisas re selek sene wayen simenem, rem rene kirkir lam. Rem nenbem yaku nem gwor siglowke labem. Pol reri kiyiri sig et Sol. Re Jisas rene Damaskusri kelowke lamke, Jisas re rene eterri werasen yi yaku etek newom. Kiyi Pol re Jisas rene habobem tatame remne yaperwai nenbem, sene re Haneyen reri yaku bukrewai nenbem. Pol reri nenbem yakukene Pita reri nenbem yakukene gwor siglow nemne nugwape peterabo.

Kem gwor siglow heyar lan purere potte. Kem Pol reri tewo eis sewurbem kelow, kin yokwok tetane nowselri piksake (mep) late.

Jisas reri werasen yi tame rem Jisas reri tuma Jerusalemke wesowbem.

(Sapta 1:1–8:3)

Jisas re op wem. An God Reri Wow rene werasen yate.

¹ Tiofilus. An nene kiyi basrasem siglowke, an nene op basrasem. Jisas re nenbem woskap, reri tuma, re reri yaku tasen nenen yin legem, re God eterri kwomke sene yawum. An nene etop kiyi basrasem. ² Re be yaumenem, re reri kiyi leban

werasen yi tame, remne lasyan tuma wesowbem. God Reri Wow re Jisas eterkene temenemke, re reri werasen yi tame remne remri yuri nente yaku tuma wesowbem. Op tem, God re rene poten re Hevenke yawum. ³ Jisas re sam, re wow sene potem, yabel tame pesri ok (40) re nowselke temenem. Re reri werasen yi tame remne tewok tewok lasyim. Re remne God eter kwom panen site tuma nugwape wesowbem. Rem rene heyar lan rem op webem. Jisas re le kelpesom tetane et sekenewai. ⁴ Re etemkene temenem, re remne op wem. Kem Jerusalem eipye mane mesegente. Kem etek kowte. Ari Apiy re kemne kitimena newote wem. An kemne kiyi wesowemkap, re etop nente nenbo. Kem etek kowte. ⁵ Kiyi Jon re tatame remne okke panen waren tirmunen sene nenewayebem. Kerakap tete, God re Reri Wow kemne newote tetane. Jisas re op wem.

⁶ Krais Jisas reri werasen yi tame rem Jisas eterkene sene duwem, rem rene op wemetem. Haneyen, God re Reri Wow nemne newote yabel, nem Israel tatame, nem neremri kwom panen sene site o bo? ⁷ Jisas re tuma sein op wem. Ari Apiy re webo, nugwape wos ek tebo. Yuri tete wosri yabel kem be mette. Et keremri wos bo. ⁸ God Reri Wow re keremkene yan temente, kem kitimena ek potte. Sene kem ari tuma Jerusalem kwomri tatame remne wesowte, Judia yokwori tatame remne wesowte, Samaria yokwori tatame remne wesowte. Sene kem aboyei nowselri kwomke kwomke yin wesowte.

*Jisas re God reri kwomke sene yawum.
(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)*

⁹ Jisas re wekeipem, reri werasen yi tame rem op lam, Jisas re Hevenke yawum. Gwan rene yan wusopetem, reri werasen yi tame rem rene sene be lam. ¹⁰ Rem leklek tetemenemke, agetage tame pes rep yan remri ganke yan tetem. Rep wulkap tame oub wumenem. ¹¹ Rep remne op wem. Kem Galiliri tame, kem berke tetyewon nelke leklek tetane? Jisas re God reri kwomke yaubokap, yuri re etopkap sene yerte tetane.

Rem tame wuri lebam, re Judas reri yaku potem.

¹² Jisas reri werasen yi tame rem lam, Jisas re Hevenke yawum, sene rem Oliv kwow mesege-nen yeren rem Jerusalem kwomke sene yim. Jerusalem kwom et Oliv kwow meknik tetane. ¹³ Jerusalemke yim, rem kiyi temenem tiy pes petamenem akek sene yawun etek temenem. Ek temenem tame rem gwor. Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomyu, Matyu, Alfius eterri yen Jems, Saimon Selot. Kiyi Saimon Selot re kwomke kwomke sewurbem, tatame remne op webem. Agerbo nowselri tame rem nemne lakerebo, et yaper. Nerem, nem nemri nowsel lakerete, et yenbo. Kiyi re op webem. Agerbo tame wuri re Jems eterri yen, Judas. Rem etek temenem. ¹⁴ Rem kirkir wem, rem tewok tewok wurik yan duwen God rekene tuma namrebem. Rane ta etem, Jisas eterri nawo Mariakene Jisas eterri masekene rem kirkir etek yin etemkene God rekene tuma namrebem.

¹⁵ Rane yabel yimke, Jisas rene omuteke habobem tatame rem wuriwouke yan duwem. Rem tatame nugwape (120). Pita re teten remne tuma op wesowem. ¹⁶ Ari gesmase, God Reri Tuma et tuma sekene. Kiyi God Reri Wow re Devit rene yuri tete wos wesowem, Devit re ek basrasem. Re Judas eterne basrasem. Jisas rene pete yam tame remne Judas re kelow peteram. Opkap, Devit reri kiyi basrasem tuma et sekene tem. ¹⁷ Kiyi Judas re Jisas eterri anepoi tame temenem. Jisas re rene lebam, re neremkene yaku nenbem.

¹⁸ Sene Judas re Jisas rene pem tame remne kwobo lam, re tokwo poten eter tokwo re sel wuri tupam. Sene re etek waren resboren reri kiybu buwen re ek sam. ¹⁹ Yuri Jerusalemri tatame rem Judas reri sam tuma metkeipem, eker rem er sel sig Akeldama webu. Sel sigri tobo et Nepkene Sel.

²⁰ Sene Pita re op wem. Er tuma et Buk Songke tetane. Buk Song op webu.

Reri ake bupo me tete.

Tame wuri etek be tete.

(Buk Song 69:25)

Er siglow kirkir op webu.

Agerbo tame re reri yaku potte.

(Buk Song 109:8)

²¹ Opkap nem agerbo tame rene lebate, re Judas eterri emi potte. Jisas eterkene neremkene sewurbem tame wuri, rene nem lebate. ²² Jon re tatame remne okke panen waren tirmunen nenewayebem yabelkene Jisas re reri yaku tobotam yabelkene etop lan neremkene sewurben yin Jisas re Hevenke yawum, opkap tame wuri nem rene lebate, re neremkene yaku nente. Jisas re

sene wayen sim tuma er tame re kirkir wesowbet. ²³ Op wemke, rem tame pes kiyi wem. Tame wuri reri sig mur et Josep Basabas Jastus. Agerbo tame eterri sig et Matias. ²⁴⁻²⁵ Sene aboyei rem God rekene tuma namren op wem. Apiy God, ne aboyei tame etemri wuribai latene. Judas re neri yaku mesegenem, re ker kwomke yim. Sene nem gwor tame pes repne lebaye. Neren lebabo tame ne rene nemne peterate. Peterate, ne rene weraste, re neri yaku nente. ²⁶ Op wem, rem pak tame lebabo wule nenem, Matias rene lebam. Re letpeis tewo wuri kerem tame remkene tem.

2

God Reri Wow re yan yerem.

¹ Pentikos yabel tem, Jisas rene habobem tatame rem yan wuriwouke duwmenem.

² Agetage rem metem, marye bukri kenkap nelke yam. Etem simenem akek nugwape ken bukrewai rem metem. ³ Rem lam, ker taulekap wos temenem. Sitermenem tatame remne er ker taulekap wos etemne wulare wulare etek ten yam.

⁴ God Reri Wow re remne yan etemne gurere. Wow re remne kitimena newom, rem agerbo agerbo kwomri tumak welepe ek namrebem.

⁵ Er yabel nugwape Juda tatame rem kiyi agerbo nowsel mesegenen Jerusalem kwomke sene yan temenem. Er tatame rem God rene lom yokwobo tatame. ⁶ Rem nelke yam ken bukri kirkir metem, rem yan duwem. Rem metem, God Reri Wow gurere tatame rem agerbo agerbo kwom tumak namrebem. Etop metem, rem remri kwom tuma kirkir etop metemke, rem danekene

sekem. ⁷ Rem op habo op habon op wem. Nemri kwom tuma namrebo tatame rem Galiliri tatame. Rem nemri kwomri tatame bo. ⁸ Rem mapurke neremri agerbo agerbo kwom tumak namrebo? ⁹ Nem agerbo agerbo nowselke yam. Nem Partia nowselke, Midia nowselke, Elam nowselke yam. Rane nem Mesopotemia yokwok, Judia yokwok, Kapadosia yokwok yam. Rane nem Pontus yokwok, Esia yokwok yam. ¹⁰ Rane nem Frigia yokwok, Pamfilia yokwok, Isip nowselke yam. Rane nem Sairini kwom meknik tetane yokwo Libiak yam. Rane nem Rom nowselke yam. ¹¹ Nem Romke yam tame, rane nem Juda tame. Rane nem Juda tame bo, nem Juda tame etemri wule setene tame. Nem rane Krit tame, rane Arebia tame. Nem aboyei, nem God eter nenbo yaku bukne neremri kwom tumak metbo. ¹² Op wem, rem danekene seken habolaweyem. Rem etemwou etemwou op wemetbem. Berke rem opkap tuma namrebo? ¹³ Op wem, rane rem wekeyen op wem. Neremri tumak namrebo tame rem nugwape ok yaper an sisi pebo.

Pita re tuma wesowem.

¹⁴ Sene Pita re Jisas reri werasen yi tame let-peis tewo wuri kere tamekene rem teten Pita re tatame remne tuma yaye op wem. Juda tatame. Jerusalemke yam tatame. Kem wan tai. Kem meten labo wos an kemne tuma tobo wesowte. ¹⁵ Agerbo agerbo kwom tumak namrebo tatame rem sisi be pebo. Et kerwukem. Kerwu nem ok yaper be abo. ¹⁶ Kem metbo wos, God reri kiyi temenem tuma wesowbem tame, Joel, re op wesowem.

17 God re op wem. Nowsel yaper tete yabel mat-natek,
an ari Wow rene aboyei tatame remne newote tetane.

Kemri yentenyen, tauryen rem yuri tete wos wesowte.

Kemri muyensi yen tame rem nugsikap labo wos late.

Kemri kar tame rem nugsi tukna late.

18 Ari Wow an rene areri yaku nen tatame remne newote.

Newote, rem yuri tete wos wesowte.

19 An kitimenakene bukre wos nelke nente tetane. Kem lan danekene sekete.

Kem nepkene kerkene ker bow nugwapekene late tetane.

20 Yabel re be paste. Liyp te kupkap tete.

Etop kiyi tetek, Keryen Yen re ek yate tetane.

21 Tatame rem Kwobo La God rene wemete, re remne sene poten rem pow tete tetane.

(Joel 2:28-32)

22 Pita re sene op wem. Juda tame. Kem ari tuma heyar met. An kemne Nasaret kwomri Jisas eterne kemne wesowte. God re Jisas eterne werasen yam, re nugwape yenbo wos nenbem, re kitimenakene bukre wos nenbem, re yaku bukre nenbem. God re rene kitimena bukre newon re er wos nenbem. Kem etop lan sanetene. 23 Kiyi God re eterri wuribai purerek habon re Jisas rene keremri letke rasem. Wule yaper nenbem tame rem rene mek kwuren peikkeren ek sam, kem lewouke me lam. Kem remne be sewayem. Opkap, kerem, kem rene pen sam. 24 God re Jisas reri sam mus poten septim, re rene wow sene newom, re selek mesegenem. Tame sabo wule et

Jisas rene keikerelaweyem. ²⁵ Kiyi Devit re Jisas eterne habon op wem.

An labo, God re anne temnas yi tetane.

Re arenkene meknik som tetane.

Re anne kitimena newobo,

eker be wos wuri anne tete, an be aken polpolte.

An be op habo op habote.

²⁶ An metekwasbo, an webo tuma an okbop tebo.

An more tame temente,

an ege sin yuri tete wos heyar kowbo.

²⁷ Ne ari wow be mesegente tetane,

an gambo kwomke som be temente.

Ne anne be mesegente, neri yaku omuteke nenbo

tame re sele meike be kupoite.

²⁸ An heyar somsom temente wule, ne anne peram.

Ne arenkene temente, an okbop tete tetane.

(Buk Song 16:8-11)

²⁹ Pita re remne sene wem. Ari gesmase, nemri warege Devit eterne an kemne wesowte. Re er tuma basrasem, re eter kworer be basrasem. Devit re sam, rem rene pertayem, reri sele som tetane.

³⁰ Devit re God Reri Tuma wesowbem tame, eker re God reri puromon teiktem tuma op sanem. Yuri Devit reri gurnan re reri wolbaye poten re kwom panen site tetane.

³¹ God re yuri nente wos Devit re etop metem. Re metem, Krai re sate, God re rene wow sene newote. Devit re etop metem, re op wem. God re Krai rene sou be mesegente, re gambo kwomke sou be tete, re be kupoite. Op wem.

³² Nem lam, God re Jisas rene wow sene newom. Nem etop lam, nem kemne etop wesowbo. ³³ God re rene wow sene newom, re yawun re God eterri let mame yokwori

wolbaye yenbok sitene. God re kiyi wemkap, re etop nenem, re Eterri Wow Jisas rene newom. Gwotepte re Eterri Wow rene, nemne werasen nemne gurereye. Kem etop meten laye. ³⁴ Devit eter re God reri kwom be yawum. Devit re Kraiss eterne habon re op basrasem.

Keryen Yen God re areri Keryen Yen rene op wem. Ne yan ari let mame yokwok site.

³⁵ Yuri an wete, ne nereri peiktame remne teitkwunte. Ne remne panen site tetane.

(Buk Song 110:1)

³⁶ Pita re sene op wem. Kem Israel tatame, kem heyar met. Kem Jisas rene mek kwuren peiken sam. Eter, God Re Lebam Tame, eter, re Haneyen.

Wule yaper mesegenem tatame nugwape remne, rem okke panen waren tirmunen ek nenewayem.

³⁷ Tatame rem Pita reri tuma metem, rem wuribai lisokon pap yaper metem. Rem Pita eterkene Jisas reri werasen yi tamedene remne op wemetem. Lakemase, nem berke nente, God re nemne pap mette? ³⁸ Pita re sein op wem. Kem wulare wulare kemri nenbem wule yaper kem mesegenkeipte, opkap wule yaper sene mane nente. Sene nem Jisas Kraiss eterri sigke kemne wulare wulare okke tirmunte. Kem etop nente, God re kemri wule yaper poten septite, re Reri Wow kemne newote. ³⁹ Kiyisape God re wem, re Reri Wow keremne, keremri yenkene remne newote wem. Re genek tetane tatame remne kirkir newote wem. Keryen Yen God re kenem

tatame etemne re Reri Wow newote tetane. Pita re op wem.

⁴⁰ Pita re agerbo tuma nugwape remne wesowem. Re kwobke op wem. An kemne ei me pebo. God re wule yaper nenbo tatame remne yaper sein nente tetane. Re kemne etemkene yaper kap nente. ⁴¹ Op wemke, nugwape tatame rem reri tuma omuteke metem, remne okke tir-munen nenewayem. Er yabel nugwape ta ok tame ok (3,000) tatame rem Jisas rene omuteke habom.

Jisas rene habobo tatame rem wuribai wuriwou tem.

⁴² Kwokwos kwokwos Jisas rene habobo tatame rem pap teten Jisas eterri werasen yi tame remri tuma metbem. Rem Jisas eterri sigke awosein awosein kwobo labem, wuriwouke sin awos abem, God rekene tuma namrebem. ⁴³ Jisas reri werasen yi tame rem nugwape kitimenakene bukire wos nenbem, nugwape tatame rem lan danekene sekebem. ⁴⁴ Jisas rene omuteke habobem tatame rem kirkir tem, awosein awosein kwobo lan newobem. ⁴⁵ Rem etemri selkene wosbaskene getke rasen rem tokwo potbem. Tokwo potbem, rem woskene bo tatame remne newobem. ⁴⁶ Kwokwos kwokwos rem God Reri Kwoborke duwbem. Rem akek akek yin wuriwouke duwen awos an wuribai yenbo ten boteyatebem. ⁴⁷ Kwokwos kwokwos rem God eterri sig yenbo webem. Nugwape tatame rem remri wule labem, rem remne pap yenbo tebem. Kwokwos kwokwos Keryen Yen God re reri kiyi kenem tatame, rem Jisas rene omuteke habobem.

Eker Jisas rene omoteke habobem tatame rem nugwape tebem.

3

Tewo yaper tame re heyar tem.

¹ Perpe yabel Juda tatame rem God rekene tuma namrebem. Et yabel wuri Pitakene Jonkene rep God Reri Kwoborke yim. ² Rep tame wuri etek lam. Er tame rene kiyi nawo te rene wurem, re tewo yaper temenem. Kwokwos kwokwos rem er tewo yaper tame rene sen yan God Reri Kwobor eru tumak siruwbem. Eru teri sig et Kwuye Labo Eru. Siruwbem, er tame re sin God Reri Kwoborke wurbem tatame remne kel nasegerebem. ³ Pitakene Jonkene rep wurte nenbem, re repne kel wemetem. ⁴ Rep eternewou le me pen kwanem, Pita re rene op wem. Ne nesne la. ⁵ Re repne lan op habom. Rep anne wos newote. ⁶ Pita re rene op wem. An kelkene bo, an tetane wos an nene newote. Nasaret kwomri Jisas eterri kitimenak an nene webu. Ne opu wayen teten sewur. ⁷ Op wem, Pita re rene mame yokwo yak keren nenewayen teteruwem, agetage tame reri tewokene gulwarkene heyar tem. ⁸ Re tetepoten re kirpen eterri tewok sewurem. Op tem, re etepkene God Reri Kwoborke wuren re me kirpen boteyaten God reri sig bukure webem. ⁹ Nugwape tatame rem rene op lam, re sewuren God rene tuma yenbo webem. ¹⁰ Rem op wem. Er tame kiyi re Kwuye Labo Eruke etek sibem, tatame remne kel wemetbem. Sene re heyar teye. Etop lam, rem danekene sekem.

Pita re God Eterri Kwoborke tuma wesowem.

¹¹ Kiyi tewo yaper tem tame re Pitakene Jonkene repne let kerebem, nugwape tatame rem danekene seken rem amen yan etem temenem emik yan duwem. Remri temenem emi reri sig et Solomon Eterri Makele Tiy. ¹² Pita re tatame remne lan re remne op wem. Israelri tatame. Kem berke danekene seken le sou labo? Kem map habobo? Nesesri kitimenak nes er tame rene heyar nenye, re sewurbo? Yehow. Kap, kem habobo, nes tame yenbo, nes rene heyar nenye, re sewurbo? Yehow. Neses, nes etop kebese be nente. ¹³ Abraham, Aisak, Jekop etemri God, nemri yeiwarege etemri God, re Reri Yaku Nen Tame, Jisas, rene sig bukri wem. Kerem, kem Jisas rene kwom lakere tame remri letke rasem. Pailat eter, re Jisas rene pen sate sewayem, re rene werasen yite selem. Kerem, kem Pailat eterri bitmik temenem, kem op wem. Jisas re tame yaper. Op wem. ¹⁴ Jisas re yaper wos be wuri nenbem, re tame yenbowaikem. Kem rene magel tayen kem Pailat rene op wem. Ne Jisas rene mane werasen yite. Alwo pi pem tame wuri, re ake yaperke tetane, ne rene werasen akwulke yite. Kem op wem. ¹⁵ Jisas rene omuteke habobo tatame, rem heyar somsom temente. Er Jisas, kem rene pen sam. God re rene heyaren wow sene newom, re sene wayen sim. Nes etop neremri lek lam, nes kemne wesowbo. ¹⁶ Jisas reri kitimenakene sigke, gwor tewo yaper temenem tame re heyar teye. Nes Jisas rene omuteke habon reri kitimenakene sig weye, er tame re sene heyar teye. Kem etop lan saneye.

17 Gesmase, an mettene, kerem, keremri kwomri keryen yenkene kem wor temenem, kem Jisas rene pen sam. 18 Kiyisape God Reri Tuma wesowbem tame rem tatame remne tuma op wem. God reri Lebam Tame re mus bukre mette tetane. God re wem, er vos etopkap tem. 19 Opkap, kem kemri wule yaperkene wuribai yaperkene mesegente. Kem God rene wemete, re keremri wule yaper poten septite. 20 Kem etop nente, Keryen Yen God re kemne kitimena newote, kem pap yenbo tete. Re Reri Lebam Tame, Jisas rene werasen re keremkene tete. 21 Jisas re God reri kwomke ten yin aboyei was ager nente yabel ek tete. Kiyisape God Reri Tuma wesowbem tame rem etop wem. 22 Kiyi Moses re op wem. Kemri Keryen Yen God re anne kemne werasemkap, re kemne Tuma Wesow Tame wuri weraste. Er tame re keremri tame wuri. Reri wete tuma kem heyar meten nente. (Lo 18:15,18) 23 Tatame rem er Tuma Wesow Tame reri tuma be mette, rem God reri tatame etemkene be temente. Rem yaper tete tetane. (Lo 18:19) 24 Kiyi temenem God Reri Tuma wesow tame Samuelkene yuri temenem God Reri Tuma wesowbem tamekene, rem gwopte tetane was kiyi wesowem. 25 Er tuma wesowbem tame rem keremri warege. Kiyi God re nemri warege remkene tuma namren teiktem, remne heyar nente wem. God re neremne mere nemne heyar nente tetane. Kiyi God re nemri warege Abraham rene op wem. Neri gurnan sokonan etemke an nowselri tatame aboyei remne heyar nente tetane. 26 Opkap, God re reri Yaku Nenbo Tame rene werasen re Juda tatame

kemne temnas yam, re kemne heyar nente yam. Re kemne kwobo late, kem wulare wulare kem wule yaper mesegente. Etop nente, re kemne heyar nente. Re eker yam. Pita re etop wem.

4

Rem Pitakene Jonkene repne ake yaperke wen wurem.

¹ Pitakene Jonkene rep tatame remne som webemke, rane tame rem repne lasyam. God Reri Kwoborke yaku nen tame etemri keryen yen etem, Kwobor lakere nause tame etemri temnas yi tame eter, Sadyusi tame etemkene rem repne lasyam. ² Rem repne gwule op tem. Rep tatame remne op wesowbem. Jisas re wow sene poten selek sene wayen sim, opkap sabo tatame rem yuri selek sene wayen site tetane. Rep etop wesowbem, eker er tame rem repne gwule tem. ³ Rem repne tuma nente keikeren ake yaperke rasem. Neir tektemke eker rem repne neir wuri ake yaperke tuknate wem. ⁴ Nugwape tatame rem repri tuma er yabelke metem, rem Jisas rene omuteke habom. Opkap Jisas rene omuteke habom tatame rem nugwape tem. Rem nugwape ta ok tame ok (5,000) tem.

Rem repne Saberawiykene Tame etemri bitmik tuma nenem.

⁵ Kwokwos, Juda etemri taresi tame, Juda etemri keryen tame, Moses Reri Wule peikbem tame, rem Jerusalem kwomke yin duwem. ⁶ God Reri Kwoborke yaku nen tame etemri keryen yen Anas eter, Kaiafas eter, Jon eter, Aleksander eter, Keryen Yen Anas eterri sukuw nugwape rem

kirkir yan etemkene wurik duwem. ⁷ Rem Jisas reri werasen yi tame pes repne etemri bitmik wen teten rem repne op wemetem. Kep tewo yaper temenem tame rene mapurke heyar nenem? Yikeri kitimenak, yikeri sigke kep er wos nenem? ⁸ God Reri Wow re Pita rene gurere menem, Pita re remne sein op wem. Kem Israelri taresi tamekene keryen tamekene an kemne webu. ⁹ Tewo yaper temenem tame rene kwobo lamke, kem etop wemetbo. Berke nenem, er tame re heyar tem? ¹⁰ Kem aboyei kem op sanetene. Aboyei Israelri tatame mere, rem op sanetene. Nasaret kwomri Jisas Kraisi eterri kitimenak, eterri sigke er tame reri tewo heyar tem. Er tame re kemri bitmik tetetene. Jisas eterne kem rene mek kwuren peiken pen sam, sene God re rene wow sene newom, re selek sene wayen sim. ¹¹ Jisas re ake nawo segkap, God Reri Siglow Tuma etop webu. Kem ake yaku nen tame, kem seg wuri septim. Er seg re ake nawo seg tem.

(Buk Song 118:22)

¹² Eterwou re nemne kwobo lan nemne potte tetane. God re Jisas eternewou werasen yam, re nemne nemri wule yaper poten septite. Re agerbo tame rene er yaku nente be wem.

¹³ Saberawiykene Tame rem Pitakene Jonkene repne lam, rep molkene ten rep tuma heyar wesowbem. Rem metem, repne kiyi purere be peikem. Eker rem danekene sekem. Sene rem habopitin op wem. Rep Jisas eterri anepoi tame, opkap rep tuma yenbo heyar wesowbo. Op wem. ¹⁴ Rem lam, tewo yaper temenem tame re sene yenbo tem, re Pitakene Jonkene etopkene

tetemenem. Etop lam, rem repne tuma mapurke nente. ¹⁵ Rem repne op wem. Kep nemri Saberawiykene Tame duwbo emi mesengete, kwom geike wur. Rep wuremke, rem etemwou etemwou namrem. ¹⁶ Rem op wem. Nem repne mapurke nente. Rep kitimenakene bukre wos nenem. Rep tewo yaper temenem tame rene heyar nenem. Jerusalemri tatame nugwape rem etop kirkir lam. Nem mapurke neste. ¹⁷ Nugwape tatame rem er tuma kap mette, opkap nem repne sewaitte, rep Jisas reri sig sene kap wete. Rep sene wete, nem repne tuma nente. ¹⁸ Op wemke, rem repne sene wepoten wuran repne kwobke op wem. Kep Jisas reri tuma sene mane peikte, sene mane wesowte. Jisas reri sig kep mane sene wete.

¹⁹ Rep remne tuma sein op wem. Kem map habote? Nes God Reri Tuma meten nente o nes keremri tuma meten nente? ²⁰ Jisas re nenbemkap nes labem, reri webemkap nes metbem. Etopkap nes ab wesowte. Nes tuma ribo be tete. Rep op wem.

²¹ Saberawiykene Tame rem repne tuma omuteke sene wen rem repne sene werasen yim. Kwomri tatame rem repri nenem kitimenkene bukre wos lam, rem okbop ten God rene wese am. Opkap, Saberawiykene Tame rem akem, rem repne ake yaperke mapurke wen wurte. ²² Er tewo yaper sene heyar tem tame, reri nabe et tame pesri ok (40).

Rem God rene op wemetem. Ne nemne kwobolate, nem molkene teten Jisas reri tuma wesowte.

²³ Saberawiykene Tame rem Pitakene Jonkene rene werasen yim, rep repri sukuw remne lasyim. Rep God Reri Kwoborke yaku nen tame etemri keryen yenri tuma, Juda keryen tame etemri tuma rep remne wesowem. ²⁴ Rem repri tuma metem, rem God rekene tuma namren op wem. Keryen Yen. Ne nelkene selkene kersepkap okkene ab nenem. Nelke tetane wos, selke tetane wos, okke tetane wos ne ab nenem. ²⁵ Kiyi Neri Wow re nemri warege Devit rene tuma wuri wesowem. Devit re neri yaku nen tame, re op wem.

Berke Juda bo tatame rem pap yokem?

Berke nowselri tatame nugwape rem ei naite tuma namren teiktelayem?

²⁶ Aboyei nowselri keryen yen rem ei naite teren kowem.

Aboyei taresi tame rem wuriwouke duwem, rem Keryen Yen Godkene reri Lebam Tamekene repne teitkwunte wem.

(Buk Song 2:1-2)

²⁷ Er tuma et sekene tem. Herot eter, Pontius Pailat eter, Romri tame etem, Israelri tatame etem, rem gwor kwomke duwem, rem Jisas, nereri Yaku Nen Yen Yenbowai, nereri Lebam Tame, eterne rem rene teitkwunte wem. ²⁸ Apiy God, ne kitimenakene, ne wuribai yenbokene, kiyi ne yuri tete wos wemkap, rem etop nenem. Rem Jisas rene pen sam. ²⁹ Apiy God. Rem nemne yaper wos nente weye. Rem nemne gwule tetane. Ne etop mettene. Nem neri yaku nen tame, nem nene wemetbo. Ne nemne kwobo late, nem mol pan teten Neri Tuma heyar wesowte. ³⁰ Ne kirkir tete, nem nereri Yaku Nen Yen Yenbowai eterri

sigke nem kitimenakene bukre wos op nente. Ne sikanuma nen tatame remne let keren rem heyar tete.

³¹ Rem God rekene tuma namren mesegenem, rem simenem ake me negnegem. God Reri Wow re etemne gurerem, rem mol pan teten God Reri Tuma tasen wesowbem.

Aboyei tatame rem agerbo tatame remne kwobo labem.

³² Jisas rene habobem tatame rem wuribai purere wuriwouke tem, rem wulare wulare op wem. Ari wos et areri woswou bo. Et nugwape tame etemri wos mere. ³³ Jisas reri werasen yi tame rem nugwape kitimenakene temenem, rem tuma wesowbem. Jisas re wow sene poten selek sene wayen yim tuma rem etop wesowbem. Jisas rene omuteke habobem tatame remne God re heyar nenem. ³⁴ Remri tame wuri wos be merinbem. Sel temenem o ake temenem tame, rem agerbo tame remne natokwo tupan kel potbem. ³⁵ Remri potbem tokwo rem Jisas reri werasen yi tame etemne newobem, rem poten wosbaskene bo tatame etemne newopiti pete yabem.

³⁶ Livai tame beigri tame wuri, nawo te rene Saiprus kwowiyenke warwiyem, re etemkene temenem. Reri sig Josep. Jisas eterri werasen yi tame rem rene agerbo sig wem. Wem sig et Barnabas. Er sig reri tobo et pap kwuye metbo tuma weba tame. ³⁷ Er tame re eterri sel agerbo tamekene natokwo tupan kel re poten Jisas eterri werasen yi tame remne newom.

5

Ananaiaskene Safairakene rep God rene yikokom.

¹ Tame wuri, reri sig Ananaias, re takene, ta teri sig Safaira. Tame re repri sel agerbo tamekene natokwo tupan kel potem. ² Potem, ta te kirkir wem, rane kel re keikerem, rane re Jisas eterri werasen yi tame remne newon op wem. An potye tokwo te ab eteke. ³ Pita re Ananaias rene op wem. Ananaias, berke ne tame yaper, Satan, rene be sewayem? Re nene gurereye, ne op yikokoye, an potye tokwo te ab eteke. Ne opkap nenye, ne God Reri Wow rene yikokobo. ⁴ Ne be sel natokwomenem, er sel et nereri. Rem tupam, er kel et nereri som temenem. Opkap, ne berke wuribai yaper poten tuma yikokoye? Ne tamenewou be yikokoye. Ne God eterne yikokoye. ⁵ Ananaias re er tuma metem, re yersiyam me sam. Tatame rem etop metem, rem kenakem akem. ⁶ Op ten rane muyensi yen tame rem reri kupa poten matek leyen sen yin pertayem.

⁷ Kerakap tem, Safaira te ek yan wuram, te be metmenem, teri tame re sam. ⁸ Pita re tene op wemetem. Gwor tokwo kep nemne newoye, kep kiyi selke potem tokwo, tokwo te ab etek o? Te sein wem. Ekeya, ab eteke, kem potye. ⁹ Pita re tene sene wemetem. Berke kep kirkir ten God Reri Wow rene seilaye? Metye. Muyensi yen tame rem neri tame rene sen yin pertaiwo, rem sene yabo. Rem ake eruke tetetane. Rem nerenne mere kirkir sen yin pertaite. ¹⁰ Op wemke, agetage te Pita eterri tewo tobok san yersiyam. Muyensi

yen tame rem wuran lam, ta te san tuknamenem, rem tene poten sen yin tame rene pertayem emik tene etek kirkir pertayem. ¹¹ Jisas rene habobem tatamekene agerbo tatamekene rem etop metem, rem kenakem akem.

Jisas reri werasen yi tame rem agerbo agerbo kitimenakene bukre wos nenbem.

¹² Jisas reri werasen yi tame rem kitimenakene bukre wos tatame remne nenbem. Jisas rene habobem tatame rem God Reri Kwoborke yin makelek kwokwos wuri kwokwos wuri duwbem. Remri duwbem emi reri sig et Solomon Eterri Makele Tiy. ¹³ Agerbo tatame nugwape rem Jisas rene habobem tatame remne sig yenbo webem. Rem remne akbem, eker rem remkene be duwbem. ¹⁴ Nugwape agerbo tatame rem be akem, rem Jisas rene omuteke habom. Eker Jisas rene habobo tatame rem nugwapewai tem.

¹⁵ Nugwape tatame rem Jisas reri werasen yi tame remri nenbem kitimenakene bukre wos rem ab metem. Eker rem sikanuma nen tatame remne sen yin kelowke yin tukna rewo petan remne etek tuknaruwbem. Rem op wem. Pita re gwor kelowke yate, reri wow kelow kelarek yate tetane. Pita reri wow sikanuma nen tatame remne yan potek, rem kwuye mette. ¹⁶ Nugwape tatame rem Jerusalem kwom sag meknik temenem, rem Jerusalemke yam. Rem sikanuma nen tatamekene gambok gurerekenem tatamekene remne kirkir panen yam. Jisas eterri werasen yi tame rem remne heyar nenem, rem aboyei yenbo tekeipem.

Jisas reri werasen yi tame rem ake yaperke temenem, God reri kwomri tame re yan ake eru tagwon remne werasen yim.

¹⁷ God Reri Kwoborke yaku nen tame etemri keryen yen eter, eterri anepoi etem, Sadyusi tamekene, rem Jisas reri werasen yi tame remri yaku lam. Rem remne wuribai yaper ten yaper nente tuma namrem. ¹⁸ Rem Jisas reri werasen yi tame remne keikeren ake yaperke wen wurem. ¹⁹ Ete neirke, God reri kwomri tame re yan ake yaper reri eru tagwon re Jisas eterri werasen yi tame remne sene werasen wuram. Re remne op wem. ²⁰ Kem yin God Reri Kwoborke yin teten tatame remne tuma wesowte. Kem remne Jisas eterri Wule Yenbo wesowte. ²¹ Ei berakwunem, Jisas reri werasen yi tame rem yin God Reri Kwoborke wuren tatame remne tuma saberen wesowem.

God Reri Kwobor reri keryen yen eter, eterri anepoikene rem Juda etemri Saberawiykene Tame remne aboyei wen yan remkene wuriwouke duwen tuma namrebem. Rem ake yaperke tuma weptin op wem. Kem Jisas eterri werasen yi tame remne panen ya. ²² Nause tame rem ake yaperke yin rem remne soplawayem. Jisas eterri werasen yi tame rem er be temenem. Op lam, nause tame rem Saberawiykene Tame remne sene yan op wem. ²³ Nem ake yaperke yin laye, ake yaper eru heyarker kittene, tame lakerebo nause yen rem eruke tetyewomenye. Nem eru tagwon wuren nem laweywo. Er tame be tetane.

²⁴ God Reri Kwoborri keryen yen etem, Kwo-

bor lakerebo nause yen remri temnas yi tame etem, rem etop meten rem op habo op habom. Rem op wem. Mapurke opkap teye. ²⁵ Rem sin webemke, tame wuri re yan wuran op wem. Kem ake yaperke wen wurem tame rem sene God Reri Kwoborke wuren teten tatame remne tuma wesowbo. ²⁶ Op wemke, Kwobor lakerebo nause yenkene remri temnas yi tamekene rem God Reri Kwoborke yin er tame remne poten sene panen yam. Rem op habom. Kwomri tatame rem nemne pa kap seitte, eker nem Jisas reri werasen yi tame remne kap pete.

Jisas eterri werasen yi tame rem Juda etemri Saberawiykene Tame remne tuma wesowte be akem.

²⁷ Rem Jisas reri werasen yi tame remne panen wuren Saberawiykene Tame etemri bitmik tetem. God Reri Kwoborri keryen yen re remne op wemetem. ²⁸ Kiyi nem kemne kwobke wem, kem tatame remne tuma kap wesowte. Jisas reri sig mane wete. Kem nemri wemkap be nenem. Jerusalemri tatame nugwape rem kemri tuma metbo. Kem remne op webo. Nerem Jisas rene pen sam, eker kem nemne ker rasbo. ²⁹ Pita re Jisas reri werasen yi tamekene rem sein op wem. Nem God eterri tumawou heyar meten nente. Tame remri tuma nem etop be meten nente. ³⁰ Kem Jisas rene me kwuren peikkeren pen sam. Nemri yeiwarege remri God, re Jisas rene heyar nenen re selek sene wayen yim. ³¹ God re rene poten rene eterri let mame yokwok siruwem. Jisas re neremri Kelow Peterabo Tame, re nemne Potbo Tame. Re Israelri tatame nemne wuribai yenbo newote selbo. Re

nemri yaper nen wos poten septite selbo. ³² Nem God eter nenbem wos lam, nem etop wesowbo. God Reri Wow eter mere re tatame remne etop wesowbo. Tatame rem God Reri Tuma heyar meten nente, God re Reri Wow remne newote.

Gamaliel re Saberawiykene Tame remne op wem. Kem Jisas reri werasen yi tame remne yaper kap nente.

³³ Saberawiykene Tame rem Pita reri tuma metem, rem gwule kenakem tem, rem Jisas reri werasen yi tame remne pen sate wem. ³⁴ Saberawiykene Tame wuri, reri sig Gamaliel, re Farisi tame, re etemkene temenem. Re Moses Reri Wule peikbem tame. Nugwape tatame rem rene sig yenbo webem. Re wayen teten op wem. Kem Jisas reri werasen yi tame remne panen wur. Rem nemri namrete tuma kap mette. Op wemke, rem remne panen wurem. ³⁵ Gamaliel re Saberawiykene Tame remne op wem. Kem Israelri tame. Kem ari tuma met. Kem er tame remne be wos nente, kem kiyi habolate. ³⁶ Kiyiri tame wuri, Teudas, re yan op wem. An Israelri keryen yen. Op wemke, tame nugwape (400) rem eterri yokwok tem. Yuri ei nai tame rem Teudas rene pen sam, reri anepoi rem aboyei yikwute yakwutem. Reri nenbem yaku et kelpe emik yim. ³⁷ Yuri gavman rem aboyei tatame remri sig poten siglowke basrasem. Er yabel tem, tame wuri, Galili yokwori tame, Judas, re op wem. An Israelri keryen yen. Op wem, nugwape tatame rem eterri yokwok tem. Yuri ei nai tame rem Judas rene pen sam, reri sukuw rem aboyei yikeip yakeipem. ³⁸ An kemne

webo. Kem er Jisas reri werasen yi tame remne pelebitem rem hame yi. Jisas reri werasen yi tame rem etemri wuribaike yaku nente wete, er yaku re yaper tete tetane. ³⁹ God re etemri yaku tobotate, kem er yaku kebese be sewaitte. Opkap, kem God rekene kap naite. Re op wem. Saberawiykene Tame rem Gamaliel reri tuma metem, rem kirkir tem.

⁴⁰ Rem Jisas reri werasen yi tame remne sene panen wuran paku poten remne pen op wem. Jisas reri sig kem sene tatame remne mane wesowte. Op wen rem remne sene werasen yim. ⁴¹ Jisas reri werasen yi tame rem remne mesegenem, rem ok bop ten op wem. Nem Jisas reri yaku nenbo, eker nem mus metbo. God re nemne labo, nem Jisas eterri sigke mus yaper kebese metbo. Op wem. ⁴² Kwokwos kwokwos rem God Reri Kwoborke wurbem, rem tatame etemri akek kirkir wurbem. Rem Jisas reri Tuma Yenbo tatame remne wesowbem yaku be pelebitem. Rem op webem. Jisas re Krai, God eter Lebam Tame. Re tatame remne Potbo Tame.

6

Rem letrane kelare pes kerem tame lebam, rem Jisas reri werasen yi tame remne yaku kwobo lam.

¹ Yuri Jisas rene habobem tatame rem nugwape-wai tem. Grik tumak narembo Judari Jisas rene habobo tatame rem Hibru (Aram) tumak nam-rebo Judari Jisas rene habobo tatame remkene naurabem. Grik tumak namrebem tame rem gwule ten op wem. Kwokwos kwokwos awos newobo wule, kemri wane ta rem awos kebese

potbo. Nemri wane ta rem kebese be potbo. ² Sene letpeis tewo pes kerem Jisas reri werasen yi tame rem Jisas rene habobem tatame remkene duwen tuma namrem. Rem op wem. Nem Jisas eterri werasen yi tame, nem awos wesabo, et yaper. Nem er yaku nenbo, mapurke nem God Reri Tuma tatame remne wesowte. ³ Gesmase, kem tame letrane kelare pes kere tame remne lebate. Gwopkap tame kem lebate. God Reri Wow re remkene tetane, rem purerekene tame, agerbo tame rem remri sig yenbo webu. Kem etopkap tame remne lebate, nem remne awos wesabo yaku newote. ⁴ Op nente, nem Jisas reri werasen yi tame, nem kwokwos kwokwos God rekene tuma namrebet, tatame remne God Reri Tuma wesowbet.

⁵ Jisas rene habobem tatame rem kirkir tem, rem Stiven eterne lebam. Stiven reri omuteke habobem wule re bukretame, God Reri Wow re eterkene temenem. Rem agerbo tame kirkir lebam. Rem Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolas remne lebam. Nikolas re Juda bo, re Antiok kwomri tame. Re Juda etemri wule yuri poten semenem. ⁶ Rem lebam tame remne Jisas reri werasen yi tame remne panen yam. Jisas eterri werasen yi tame rem God rekene tuma namren rem letrane kelare pes kerem tame remne tare let rasem. Rem op nenem, rem remne er yaku newom.

⁷ Nugwape tatame rem God Reri Tuma metbem. Opkap Jerusalemke temenem Jisas rene habobem tatame, rem nugwapewai tebem. God Reri Kwoborke yaku nen tame nugwape etem mere, rem Jisas rene omuteke habobem.

Juda tame rem Stiven rene tuma nenem.

⁸ God re Stiven rene heyar nenen rene kitimena newobem, eker Stiven re nugwape kitimenakene bukrene woskene danekene sekebo woskene tatame remne nenbem. ⁹ Rane Juda tame rem Stiven rene eike ten rene teitkwunte selem. Juda remri God reri ake wuriri sig Friman, rem etek wurbem. Kiyi rem yaku bop nenbem tame, sene bo. Rane rem Aleksandria kwomke yam, rane rem Sairini kwomke yam. Etemkene agerbo Silisia yokwok yam Juda tamekene Esia yokwok yam Juda tamekene rem Stiven rekene naurabem. ¹⁰ God Reri Wow re Stiven rene purere yenbo newon re tuma yenbo remne sein webem, rem Stiven reri tuma teitkwunlaweyem. ¹¹ Op tem, rem agerbo tame remne kel newom, rem tuma yikokon op wem. Nem metem, Stiven re tuma yaper Moses rene God rekene repne wem. Rem etop yikokom. ¹² Op wem, nugwape tatame, kwomri keryen tamekene Moses Reri Wule peikbem tamekene, rem er yikoko tuma metem, rem Stiven rene pap yokem. Rem Stiven rene keikeren Saberawiykene Tame etemri akek panen yim. ¹³ Rem rane tame remne panen wuran tuma yikokote wem. Rem op wem. Gwor tame Stiven, re God Reri Kwobor tewok tewok yaper webem. Moses Reri Wule re tewok tewok tuma yaper kirkir webem. ¹⁴ Nem op metem, Stiven re op wem. Nasaret kwomri Jisas, re God Reri Kwobor berayewote tetane. Re Moses Reri Wule natowsite. Rem etop me yikokom. ¹⁵ Etek simenem Saberawiykene Tame rem Stiven rene leklek temenem, reri bitmi et God eterri kwomri tameri bitmikap tem.

7

Stiven re Saberawiykene Tame remne tuma wesowem.

¹ God Reri Kwoborri keryen yen re Stiven rene op wemetem. Rem nene putuwbo tuma re sekene o me yikokobo? ² Stiven re sein op wem. Ari hakene lake masekene, kem wan tai. Kiyi nemri warege Abraham re Mesopotemia selke temenem, re Haran kwomke be yimenem, Hevenke tetane God re hadebaswai, re Abraham rene lasyim. ³ Re rene op wem. Ne neri maime kwom, neri kwom tame remne mesegenen yite, an nene agerbo sel wuri peterate. ⁴ Op wemke, Abraham re Kaldia tatame remri nowsel mesege- nen yin Haran kwomke sim. Etek temenem, Abraham reri ha re sam. Sene God re Abraham rene wem, re Haran mesegenen nerem tetane selke yan sim. ⁵ Er yabelke, God re Abraham rene gwor sel be newotene. Kerawai be newom. Bupo sekene. Re etek bupo me yan temenem. God re rekene tuma namren op teiktem, Abraham eterri gurnan sokonan yen rem er sel yuri potte tetane. Er yabel, God re Abraham rekene tuma natebom yabel, Abraham re yenkene bo. ⁶ God re Abraham rene op wem. Yuri neri gurnan rem agerbo selke yite tetane. Rem agerbo tameri yaku nente tetane. Rem tokwo be potte, rem yaku bupo me nenbet tetane. Agerbo nowselri tame rem nereri yuriri gurnan remne paku pebet tetane, rem mus bukri metbet tetane. Nabe nugwape (400) rem er nowselke temente tetane. ⁷ Remne pebo tame, remne an tuma nente tetane. Neri gurnan rem er nowsel mesegente, rem yan gwor nowselke

sin arenne lom yokwobet. ⁸ Op wemke, God re Abraham rekene tuma natobom, rene wule wuri newon op wem. Kem keremri tauryen remne mare tumas kutete. Op nente, kem op habobet, an kemkene tuma natobom. Yuri Abraham re kar temenem, reri ta te repri yen, Aisak, rene wurem. Yen re yabel letrane kelare mur kere temke, Abraham re yen rene mare tumas kutem. Yuri Aisak re reri yen Jekop rene etop kirkir nenem. Yuri Jekop re reri letpeis tewo pes kerem tauryen remne etopwou nenem. Er yen rem neremri warege tame beigri taresi tame.

⁹ Er tame rem etemri mase Josep rene pap yokem, rem rene agerbo selri tame remne newom, rem tokwo potem. Tupam tame rem Josep rene Isip etemri nowselke panen yin tem, re agerbo tameri yaku bupo me nenbem. God re Josep eterkene temenem. ¹⁰ Be wos yaper rene tebem, God re rene kwobo labem, re heyar me temenem. Josep re Isipri keryen yen eterri bitmik tetem, God re Josep rene wuribai, purere, tuma yenbo newom. Isipri keryen yen re lam, Josep re tame yenbo, eker re Josep rene op wem. Ne ari ake bukure lakerete, Isip nowsel ne kirkir lakerete. Re rene etop wem.

¹¹ Yuri Isip nowselri, Kenan nowselri awos yabel kerke ab ein saiwokeipem. Aboyei tatame rem kwoike satukbem. Nemri warege mere rem awoskene bo. ¹² Op tem, Jekop re tuma op metem, awos nugwape Isip nowselke temenem. Re nemri warege remne tewo wuri werasen rem Isip nowselke yin awos tupan sen yam. ¹³ Yuri tewo peswe rem sene yim, Josep re reri sig remne

wesowem. Isipri keryen yen re Josep reri lake-mase remne kirkir lam. ¹⁴ Sene Josep re reri ha, Jekop, rene tuma weptim, re op wem. Kem aboyei, kem Isip nowselke yate. Jekop reri yenta, yaku nen tamekene rem nugwape (75) tame temenem. ¹⁵ Op ten Jekop nage rem Isip nowselke yim. Jekop re Isip nowselke temenemke re etek sam. Reri yen, nemri warege etem mere rem etek sam. ¹⁶ Yuri rem Jekop reri, neremri warege remri ya tare poten Sekem kwomke sen yin etek pertayem. Er pertaibem sel, kiyi Abraham re Hamor reri yen remne kel newon remri sel tupam.

¹⁷ God re Abraham rekene natebom tuma re nente nenbem, nemri warege rem Isip nowselke temenem, rem nugwapewai tem. ¹⁸ Yuri agerbo keryen yen re Isip nowsel panen simenem, re Josep rene be sanem. ¹⁹ Re nemri warege remne yikokon yaper nenbem. Re remne yak rin op wem. Kemri geibele yen remne kem kelpe emik rasruwen sate. ²⁰ Op wen temenem, Moses reri nawo te Moses rene wurem, God re rene yenbo lam. Nawoha rep Moses rene liyp mur heyar lakerem. ²¹ Sene rem Moses rene kwom geike rasmenem, Isipri keryen yen reri yentenyen te rene lan potem, re etetri yen sekenekap tem. ²² Moses re Isipri tatame remri wuribai purere potem, re yaku yenbowai nenbem. Re tuma heyar wesowen yaku yenbo nenbo tame tem. ²³ Moses reri nabe tame pesri ok (40) temke, re op habom. An ari tame beig Israel remne lasyite. Rem agerbo tameri yaku bop nenbo, rem tokwo be potbo. ²⁴ Op ten re yin lam, Isip tame wuri re Israelri tame wuri rene pebem. Moses re Israelri tame rene pap

meten ei wuran Isip tame rene pen sam. ²⁵ Moses re op habom. Ari tame beig Israel, rem mettene, God re ane werasen remne kwobo late. Israel tame rem opkap be habobem. ²⁶ Kwokwos Moses re lam, Israelri tame pes rep naibem. Etop lam, re repne wuren sewayen op wem. Kep lakemase. Kep kap naite. ²⁷ Ei ker kutem tame re Moses rene keren tiypatpitim, rene op wemetem. Yike wemke, ne nemri taresi tame ten nemne se pete? ²⁸ Yere ne Isipri tame wuri pen samkap, kap, ne ane etop pen sate nenbo? ²⁹ Op wemke, Moses re aken amen yim. Re Isip nowsel mesegenen Midian nowselke amen yin etek tem. Midian nowselke re temenem, re ta panen rep tauryen pes sem.

³⁰ Nabe tame pesri ok (40) Moses re Midian nowselke temenem, re Sainai kwow meknik tetane tamekene bo emik yin temenem, re lam, me eisow ker etek meipem. Er ker tauleke God reri kwomri tame wuri re Moses rene lasyam. ³¹ Moses re danekene sekemke, re ker heyar late habon re meknik yin teten re God reri tuma wuskiy op metem. ³² An God. An neri yeiwarege etemri Keryen Yen God. Abraham, Aisak, Jekop an etemri Keryen Yen God. Op wem, Moses re let tewokene polpolem, re late me akem. ³³ God re op wem. Ne nereri tewo bus lugras. Gwot sel yenbowai, et areri. ³⁴ An lam, ari Isip nowselke tetane tatame rem nugwape mus bukri metbo. An remri kira taye metbo. An remne kwobo late yerye. Opkap, an nene Isip selke werasen yite. God re rene op wem.

³⁵ Israelri tatame rem Moses rene kiyi magel

tayen rene op wem. Yike nene nemri taresi tame wen tem, ne nemne se pete? Er tame, Moses, eterne God re rene werasen re remri taresi tame tem. God reri kwomri tame re er kerke eibem mek tegek tem, re Moses rene kwobo lan Moses re Israelri tatame remne Isip remri letke sene potem. ³⁶ Moses re Israel tatame remne Isip sel mesegenen remne panen yam, re metkereke kitimenakene bukri wos Isip nowselke, Kupkap Ok peik kupak nenbem. Sene rem nabe tame pesri ok (40) tamekene bo emik sewurbem, re metkereke kitimenakene bukri wos etek kirkir nenbem. ³⁷ Er tame Moses, re Israelri tatame remne op wem. Yuri God re keremri tame wuri rene lebate. Re arenkap kemne God Reri Tuma wesow tame tete. ³⁸ Moses eter, re Israel tatame remkene tamekene bo emik temenem. Re Sainai kwowke yawun God reri kwomri tame re God Reri Tuma rene etek newom. Er pow tetane tuma, re nemri warege remne newom, sene rem nenem newom.

³⁹ Nemri warege rem Moses reri tuma nasweyen reri wem tuma rem selke rasruwem. Rem Isip selke sene yite tekatekabem. ⁴⁰ Moses re Sainai kwowke yawun temenem, Israelri tatame rem Moses reri lake, Aron, rene op wem. Nemne Isip selke panen yam tame, Moses rene, nem be latene be wos rene tebem. Opkap, ne nemne sukwiye tare nente. Nem Isip selke sene yite, sukwiye tare re temnan yite, nemne kelow peterate. ⁴¹ Op wemke, rem bulmakau yenkap sukwiye tare nenen rene kwar pen sukwiye wuram. Remri letke nenem bulmakau yenkap sukwiye tare rene rem okbop ten awos bukri am.

⁴² Rem etop nenem, God re remne lewouke lan magel tayem, rem sow, liyp, yabel lom yokwobem. God Reri Tuma wesowbem tame rem God reri siglowke kiya op basrasem.

God re wem.

Israelri tatame. Kem nabe nugwape (40) tamekene bo emik temenem, kem bulmakaukene sipsipkene botkun kwar pebemke, kem arenne kwar be pebem.

Yehow. Kem sukwiye tare etemne kwar pebem.

⁴³ Kem sipsip weske nenem ake sen sewurbem, re areri ake bo, re sukwiye tare Molek, eterri ake. Sukwiye tare sow eterri wurya Refan, rene kem kirkir sen sewurbem.

Kem er sukwiye tare rasen lom yokwobem.

Kem op nenem, eker an kemne gwor nowsel wekrokte.

Babilon nowsel yale yokwok an kemne etek werasen yite, kem etek temente.

(Amos 5:25-27)

⁴⁴ Nemri warege rem tamekene bo emik temenem, God reri sipsip weske nenem ake etemkene temenem. Er akek God re etemkene temenem. Rem er ake nenem, God re Moses rene peteramkap, rem etop nenem.

⁴⁵ Yuri nemri warege rem er sipsip weske nenem ake etemri hanem etemri letke poten sen yibem. Josua re remne panen yin rem agerbo tatame etemri sel potem. God re sel mutame remne wekroken yim, Israel tatame rem er sel poten God eterri sipsip weske nenem ake etek sen yin temenem. Yuri Devit re keryen yen tem, er ake re som temenem.

⁴⁶ Devit re wule yenbo sem, God re rene heyar nenem. Re God rene op wemetem. Ne Jekop reri

God. Ne kirkir tete, an nene more ake wuri kerete, ne etek temente. ⁴⁷ God re rene sewayem. Yuri Devit eterri yen, Solomon, re God Reri Kwobor nenem.

⁴⁸ God re Ikyawaike Tetane Keryen Yen, re tamek nenbo akek be temenbo. God Reri Tuma wesowbem tame re etop basrasen God reri tuma op wem.

⁴⁹ God re op wem. Heven et areri wolbaye yenbo. Sel et areri tewo rasbo wolbaye.

Kem anne ake mapurke nente.

Kem ari ege site emi map yokwok raste?

⁵⁰ Aren an er wos aboyei nenem.

(Aisaia 66:1-2)

⁵¹ Stiven re Saberawiy tame remne sene op wem. Kem mangure teye. Kemri pap et God rene be habobo tatame etemri papkap. Kem wan si tamekap. Kem God Reri Tuma be metbo. Kem kemri yeiwarege etem temenemkap. Kerem mere, kem God Reri Wowri tuma nasweibo.

⁵² Kemri warege rem aboyei God Reri Tuma wesowbem tame remne yaper nenbem. Rane rem tuma wen pepbem. Yuri God Reri Yaku Yenbowai Nenbo Tame re yate tetane. Rem etop wemke, kemri warege rem remne pen sam. Gwopte kerem, kem er Tame rene yena ten alwo pen sam.

⁵³ Kem God reri wule eterri kwomri tameri letke potem. Er wule kem be sebo. Stiven re etop wem.

Rem Stiven rene pak botkun sam.

⁵⁴ Saberawiykene Tame rem Stiven reri tuma metem, rem pap bukure yoken rene poguw taborerem. ⁵⁵ God Reri Wow re Stiven eterkene temenem, Stiven re Hevenke niruw lam, God reri

wes yabel rik pasmenem. Re lam, Jisas re God eterri let mame yokwok tetemenem. ⁵⁶ Stiven re op wem. Ikya la. Heven re tagwoye. An labo, More Tame Tem Tame re God reri let mame yokwok tetetane.

⁵⁷ Saberawiykene Tame rem op metem, rem wan tegerowen tuma yaye wem. Sene rem wayen agetage amen yan Stiven rene keikerem. ⁵⁸ Rem rene liyten yin kwom sag mesegenen kerakap yim. Stiven rene tuma putuwem tame rem remri eilik temenem tame oub lugen Sol eterne newon semenem. ⁵⁹ Rem pa poten seiten Stiven rene pebemke, Stiven re Haneyen rene op wem. Haneyen Jisas, ne ari wow pot. ⁶⁰ Sene re gulke pan yaye op wem. Haneyen. Ne remne yaper sein kap nente. Op we mesegenen re ek sam.

8

¹ Rem Stiven rene pen sam, Sol re op habom. Et yenbo.

Sol re Jisas rene habobo tatame remne yaper nenbem.

Rem Stiven rene pak botkun sam yabelke, rem Jisas rene habobem tatame remne saberen yaper nenbem. Op tem, nugwape Jisas rene omuteke habobem tatame rem Jerusalem kwom mesegenem, rem Judia yokwok, Samaria yokwok yikwute yakwutem. Jisas eterri werasen yi tame etemwou rem Jerusalemke temenem. ² Rane God reri wule semenem tame, rem yan Stiven rene yaye kiran reri kupa poten pertayem. ³ Sol re Jisas rene habobem tatame remne yaper nenbem. Re etemri akek akek yin wuren takene tamekene

remne keikeren me liyten yin ake yaperke ras-bem.

**Jisas reri werasen yi tame rem
Jisas reri Tuma Yenbo Judia
yokwokene Samaria yokwokene
wesowbem.**

(Sapta 8:4–12:25)

Rem Tuma Yenbo Judiakene Samariakene yin wesowbem.

⁴ Amekirem Jisas rene habobo tatame rem mak mak yim, rem Jisas reri Tuma Yenbo agerbo tatame remne wesowbem. ⁵ Filip, re Samaria yok-wori kwom sag bukrek yim, re tatame remne op wem. Jisas eter re Krai. Re God Eter Lebam Tame. ⁶ Op wem, nugwape tatame rem Filip reri tuma meten reri nenbem kitimenakene bukrek wos rem kirkir lam. Opkap, rem reri tuma wan welepe tayem. ⁷ Rem lam, gambo rem taye yaye piten nug-wape gambo gurerem tatame remne mesegenem. Nugwape let tewo negel metem tatame, nugwape tewo yaper tatame rem heyar sene tem. ⁸ Etop tebem, er kwomri tatame rem okbop ten botey-atem.

⁹ Er kwomri tame wuri, reri sig Saimon, re nuba labem tame. Samaria tatame rem reri nenbem-kap labem, rem danekene sekebem. Saimon re reri sig kworer gabon op webem. Aren, an sig bukrekene tame. ¹⁰ Eter kwomri nugwape tatame, sig bukrekene sig eisowkene tatame etem, rem reri tuma mette selem, rem op webem. God reri kitimena bukrewai Saimon eterke tetane. Rem etop webem. ¹¹ Nabe nugwape, Saimon

re nuba labem, danekene sekebo wos nenbemke, kwomri tatame rem etop labem. Rem reri tuma wan welepe taibem. ¹² Op tem, Filip re remne God re kwom panen site tumakene Jisas Kraisi reri tumakene remne wesowem. Nugwape tatame rem er tuma omuteke metem, re remne okke panen waren tirmunen nenewayem. ¹³ Saimon, nuba labem tame, eter mere re Jisas rene omuteke habom, Filip re rene okke tirmunem. Re Filip rekene yin sewuren Filip re kitimenakene bukri wos nenbem, re etop labem, re danekene sekebem.

¹⁴ Jerusalemke temenem Jisas reri werasen yi tame, rem op metem. Samaria tatame rem God Reri Tuma omuteke metem. Op metem, rem Pitakene Jonkene repne werasen Samariak yim. ¹⁵ Rep yam, rep God rekene tuma namren rene wemetem, re Samaria tatame remne Reri Wow newote wemetem. ¹⁶ Kiyi rem Haneyen Jisas reri sigke okke tirmunbo wule nenbem, God Reri Wow re remkene be yan temenem. ¹⁷ Pitakene Jonkene rep tatame remne let tarek rasen rem God Reri Wow ek potem.

¹⁸ Saimon re lam, Jisas reri werasen yi tame rep tatame remne let tarek rasen sewurbem, rem God Reri Wow potbem. Op lam, re repne er kitimena kelke tupate habom. ¹⁹ Re repne op wem. Kep ari kel pot. Kep er kitimena anne newote, an tatame remne let tarek raste, rem God Reri Wow potte. ²⁰ Pita re rene sein op wem. Neren, neri kelkene ker kwomke yi. God reri bupo me newobo wos ne kelke mapurke tupate. ²¹ God re labo, neri wuribai et yaper tetane. Opkap nesri nenbo yaku ne kirkir

be nente. ²² Ne neri wuribai yaper mesegen. Ne God rene wemete, re neri wuribai yaper poten septite. ²³ An labo, ne neseske tetane kitimena ayekutebo. Nene wule yaper som me keikeretene. ²⁴ Saimon re sein op wem. Setate. Kep God rene wemete, re anne pap mette. Kep anne weye tuma kap tete.

²⁵ God re repne nenbem woskene Haneyen reri tumakene rep tatame remne etek wesowbem. Sene rep Jerusalemke sene yim. Rep yimenemke, rep Haneyen reri Tuma Yenbo nugwape Samaria kwomke wesowen yibem.

Filip re Afrika nowselri tame rene Tuma Yenbo wesowem.

²⁶ God reri kwomri tame wuri re yan Filip rene op wem. Ne wos teren ne yawar yokwok yite, Jerusalem mesegenen Gasak yibo kelow ne etek yite. Er kelow et tamekene bo emik tetane. ²⁷ Filip re yin re Afrika nowselri tame rene etek kelowke lam. Er tame re Itiopia nowselri, re Jerusalem kwomke yin God rene lom yokwon re sene yabem. Re Itiopia nowsel panen si keryen ta teri kelkene teri yenbo woskene lakerebo tame. Keryen ta teri sig Kandasi. Rem er tame rene yomo potem. ²⁸ Re hoske liyten yibo tiyke sin yibem, re tuma wesowbem tame, Aisaia, reri basrasem siglow re lan yibem. ²⁹ God Reri Wow re Filip rene op wem. Ne yin hoske liyten yibo tiy meknik tete. ³⁰ Filip re meknik yan wan tayen re metem, tiyke simenem tame re Aisaia reri basrasem siglow lan webem. Filip re rene op wemetem. Siglowri tuma tobo ne heyar mettene o bo? ³¹ Re sein op wem. Mapurke

an mette. Anne tuma tobo wesowte tame bo. Ne opu wayen arenkene tiyke si. Ne anne tuma tobo wesow. Op wem. ³² Reri labem siglowri tuma re gwopkap.

Re tuma wuri be wem.

Rem rene sipsip botkute panen yibo wulekap nenem, re tuma ribo tem.

Rem rene sipsip yen wes take kerbo wulekap nenem, re be kiram, re tuma be wem.

³³ Rem rene tame kwuyem.

Rem rene tuma yaper nenem.

Rem rene pen sam, re selke sene be tem.

Reri gurnan remne reri nenbemkap wos, yike wesowte? Bokem!

(Aisaia 53:7-8)

³⁴ Wos lakerebo tame re Filip rene op wemetem. Tuma wesowbem tame, Aisaia, re yikene wem? Eter kworer o agerbo tamene? ³⁵ Filip re God Reri Siglowri Tuma rene tuma tobo kiya wesowen sene re Jisas reri Tuma Yenbo rene wesowem.

³⁶ Rep kelowke yibem, rep wasipeik ok wuri yin lam. Wos lakerebo tame re op wem. Ek la. Ok tetane. Mapurke nenyne, ne anne okke be tirmunye. ³⁷ (Filip re op wem. Ne Jisas rene omuteke habote, an nene okke panen waren tirmunen nenewayete. Itiopia tame re sein op wem. An rene omuteke habobo. Jisas Kraisa re God Reri Yen sekene.) ³⁸ Wos lakerebo tame re hos rene wen tetemke, rep waren Filip re rene okke tirmunen nenewayem. ³⁹ Ok mesegenen wayemke, God Reri Wow re Filip rene panen agerbo emik yim. Itiopia tame re Filip rene sene be lam. Re okbop bukure ten kelowke yim. ⁴⁰ Filip re lam, re

kwom Asdotke yam, re er kwom mesegenen yin re nugwape kwomke yin tatame remne God eterri Tuma Yenbo wesowen sene re Sisaria kwomke yin.

9

Sol re wuribai yaper mesegenen wuribai yenbo potem.

(Aposel 22:4-16; 26:9-18)

¹ Er yabel Sol re Jisas rene habobem tatame remne yaper nenen remne pen sate kwobke webem. Re God Reri Kwoborke yaku nen tame etemri keryen yen rene yin op wem. ² Ne siglow basrasen anne newote. Er siglow an Damaskus kwomke sen yin God reri akeri taresi tame remne newote. Op wemke, re rane siglow op basrasem. Jisas rene habobo tatame remne Sol re sopen ake yaperke wen wuren panen Jerusalemke yate. Op basrasem.

³ Sol re Jerusalem mesegenen re Damaskus kelowke yibem. Re Damaskus matnamenem, age-tage Hevenke yerem pelale rene tuwkap keren re kwom geike tem. ⁴ Re selke waren tame wuriri tuma wuskiy metem. Er tuma et rene op wem. Sol. Sol. Berke ne anne yaper nenbo? ⁵ Sol re op wemetem. Haneyen, ne yike? Re sein op wem. Gwor aren, Jisas, ne arenne yaper nenbo. ⁶ Ne opu wayen teten kwom sagke wurte. Tame wuri re nene mapkap wos nente wete, ne etop nen. ⁷ Sol rekene sewurbem tame rem danekene sekem, rem tuma ribo tem. Webem tumawou rem metbem. Rem tame wuri be lam. ⁸ Sol re wayen teten re le simenem, re wos kebese be labem. Reri

panen yam tame rem rene let tobo keren panen Damaskus kwomke yin tem. ⁹ Yabel mur re le simenem, re awos be abem, ok be abem.

¹⁰ Jisas rene habobem tame wuri re Damaskuske temenem, reri sig Ananaias. Re nugsikap lamke, Haneyen Jisas re rene lasyan op wem. Ananaias. Re sein op wem. Haneyen, an gwor. ¹¹ Haneyen re rene op wem. Ne wayen teten kelow wurik yi. Kelow sig et Saguna Kelow. Ne etek yite, ne Judas eterri akek yin wurte. Tarsus kwomri tame wuri re etek tetane. Reri sig Sol. Re God rekene tuma namrebo. ¹² Eter mere, re nugsikap lan re lam, tame wuri, reri sig Ananaias, re yan wuran reri let Sol eterri tarek rasem, reri le welepem. Re etop nugsikap tuknalam. Jisas re rene etop wem.

¹³ Ananaias re sein op wem. Haneyen. Nugwape tame rem anne wesowem, er tame, Sol, re Jerusalemke temenem, re nene habobo tatame remne yaperwai nenbem. ¹⁴ God Reri Kwoborri keryen yen, re Sol rene kirkir wen re Damaskuske yan nene lom yokwobo tatame remne ake yaperke wen wurte tetane. ¹⁵ Haneyen re op wem. Ne opu yi. An Sol rene lebam, re ari yaku nente. Ari sig re Juda bo tatame, kwom panen si keryen yen, Israelri tatame remne wesowte. ¹⁶ Aren an rene op peterate. Re ari sig wesowte, re mus nugwape kirkir mette.

¹⁷ Ananaias re yin Sol eter simenem akek wuren let eterri tarek rasen rene op wem. Mase Sol. Haneyen Jisas rene ne kelowke lam, eter re anne werasen yawo. Ne le sene welepe late, God Reri Wow re nene gurerete, an eker yawo. Op

wem. ¹⁸ Tuma egegekene Sol reri lek temenem omyen garkap wos yerem, reri le welepem. Re teten Ananaias re rene okke waren tirmunen newayem. ¹⁹ Sene Sol re awos an re kitimena sene potem.

Sol re Jisas reri Tuma Yenbo Damaskusri tatame remne wesowem.

Jisas rene habobem tatame rem Damaskuske temenem, Sol re remkene yabel pes tem. ²⁰ Sene re God reri akek sagunan yin Jisas reri tuma Juda tatame remne wesowem. Re op wem. Jisas re God Reri Yen sekene. ²¹ Reri tuma metem tatame rem danekene sekem. Rem op wem. Kap, er tame re Jisas rene lom yokwobo tatame remne yaper nenbem? Re Jerusalemke temenem, re etop nenbem. Sene re gwok yan remne ake yaperke wen wuren God Reri Kwoborri keryen yen etemne panen yite yam. Kap, er tame eter? Rem op wem.

²² Sol re tuma kitimenakene op wesowem. Sekenewai. Jisas re Krai, re God Eter Lebam Tame. Eter re Tatame Remne Potbo Tame. Op wem, Damaskuske temenem Juda tatame, rem reri tuma metem, rem habolaweyem, rem tuma ribo tem.

Juda rem Sol rene pen sate nenem, re amen yim.

²³ Nugwape yabel tem, Juda tame rem sin Sol rene pen sate tuma teiktem. ²⁴ Tame wuri re remri tuma Sol rene wesowem. Sene Juda tame rem neirkene yabelkene Damaskus kwomri kelowke ei sim. ²⁵ Neir wurik Sol reri anepoi rem rene panen kwomri pak nenem serke yim. Rem eip bukren poten Sol re eipke waren simenemke, rem rene

kepke nenewaren ser op yokwok selke teteruwen re Damaskus heyar meseenen yim.

Sol re Jerusalemke yin tem.

²⁶ Sol re Jerusalemke yim, re Jisas rene habobem tame etemkene tete yin laweyem. Rem rene akem, rem op habom. Sol re Jisas rene be habobo.

²⁷ Op tem, Barnabas re Sol rene kwobo lan re rene panen Jisas eterri werasen yi tame etemne lasyim. Re remne op wem. Sol re Haneyen Jisas rene kelowke lam, Jisas re rekene tuma namrem. Sene Sol re mol pan Jisas reri sigke Damaskusri tatame remne tuma wesowem. Barnabas re etop wem. ²⁸ Op ten Sol re etemkene temenem, re Jerusalem kwomke sewuren tatame remne Jisas reri tuma wesowbem. Re be akem, re mol pan tuma wesowbem. ²⁹ Rane Juda tame rem Grik tumak meten namrebem tame. Sol re etemkene Grik tumak namrem, rem rekene ei negwom. Sene rem Sol rene pen sate wem. ³⁰ Jisas rene habobo tame, rem etop metem, rem Sol rene Sis-aria kwomke panen yin rem rene Tarsus kwomke werasen yim.

³¹ Er yabel Judiari, Galiliri, Samariari Jisas rene habobem tatame rem heyar me temenem. Remri peiktame rem remne yaper be nenem. Rem God eterri kulke temenem. God Reri Wow re remne kwobo lan nugwape tatame rem Jisas rene omuteke habom.

Pita re Ainias rene heyarem.

³² Pita re nugwape kwomke sewurbem. God reri tatame Lida kwomke temenem, re remne lasyim. ³³ Re tame wuri, Ainias, rene etek

lam. Reri kuw gwai negel metem, re tiyke tuk-namenem. Re nabe letrane kelare mur kere sim. ³⁴ Pita re rene op wem. Ainias. Jisas Krai re nene heyar nenyé. Ne teten neri tukna rewo poten gwolbe. Agetage Ainias re wayen tetem. ³⁵ Lida kwomri tatame, Saron yokwori tatame rem lam Ainias re heyar tem, rem Haneyen Jisas rene omuteke habom.

Tabita te sam, Pita re tene wem, te wow sene potem.

³⁶ Jisas rene habobem ta wuri te Jopa kwomke temenem, teri sig Tabita. Grik tuma rem teri sig op webo, Dorkas. Kwokwos kwokwos te wos yenbo nenbem, te woskene bo tatame remne kwobo labem. ³⁷ Er yabel te yaper meten sam. Rem teri kupa poten ok keyan nak purutiyke sen yawun rasem. ³⁸ Lida kwom et Jopa kwom meknik tetane. Jisas rene habobem tame rem metem, Pita re Lida kwomke temenem. Etop metem, rem tame pes werasen rep Pita rene tuma sen yin op wem. Setate. Ne agetage nemne lasyate. ³⁹ Pita re wos teren repkene yim. Jopa kwom potem, rep rene nak purutiyke panen yawum. Wane ta rem aboyei Pita rene kur rasen kirabem. Rem rene nugwape mate, tame oub, Dorkas te temenemke nenbem wos, rem rene peteram. ⁴⁰ Pita re remne kwom geike wen wuren re gulke pan God rekene tuma namrem. Sene re pelkeren ta teri kupa lan op wem. Tabita. Ne opu wayen si. Ta te le sene nowsin Pita rene lan te ek wayen sim. ⁴¹ Pita re teri yak keren nenewayen teteruwem. Jisas rene habobem tatamekene wane takene, re remne sene wen wurem. Pita re tene remne sene newom.

⁴² Jopa kwomri tatame rem etop metem, nugwape rem Haneyen Jisas rene omuteke habom.

⁴³ Nugwape yabel Pita re Jopak temenem. Re bulmakau wes yaku nen tame wuri rekene temenem. Reri sig Saimon.

10

God reri kwomri tame re yan Kornilius rene tuma wesowem.

¹ Tame wuri re Sisaria kwomke temenem, reri sig Kornilius. Re nugwape (100) Romri ei nai tame etemri taresi tame. Remri sig Itali Nowselri Ei Nai Tame. ² Er tame re God reri wule semenem tame. Re yen takene rem aboyei rem God rene lom yokwobem. Kornilius re wosbaskene bo Juda tatame remne kwobo lan kelkene wosbaskene newobem. Re God rekene kwokwos kwokwos tuma namrebem. ³ Yabel wuri be warmenem, ok mur tete nenbem, re nugsikap lam. Re heyar lam, God reri kwomri tame wuri re yan wuran rene lan op wem. Kornilius. ⁴ Kornilius re rene leklek ten aken op wem. Haneyen, ne berke yawo?

God reri kwomri tame re rene sein op wem. God re neri wule okbop tebo. Ne woskene bo tame remne kwobo labo, ne eterkene tuma namrebo. Eker re neri tuma metbo. ⁵ Gwopte ne rane tame remne Jopa kwomke werasen yi. Rem tame wuri rene sopen late. Reri sig Saimon, reri agerbo sig Pita, rem rene wen hare ya. ⁶ Er tame re bulmakau wes yaku nenbo tame, Saimon, eterri akek tetane. Reri ake et kersepkap ok peik barke tetane.

⁷ God reri kwomri tame re sene yimke, Kornilius re yaku nen tame pes, ei nai tame wuri

remne wen yam. Er ei nai tame re God rene habobem tame, kwokwos kwokwos re Kornilius rene kwobo labem. ⁸Reri nugsi lamkap, Kornilius re etop remne wesowen remne werasen Jopak yim.

Pita re nugsikap lam.

⁹ Kwokwos er tame mur, rem yan kwom sag Jopa meknik yan temenem. Yabel me pemke, Juda etemri tiykap petamenem ake magelke Pita re etek yawun God rekene tuma namrebem. ¹⁰ Re sikwoi san awos ate selem. Rem awos nenbemke, Pita re nugsikap lam. ¹¹ Re lam, nel gwan beran wos wuri, sepatebiy bukrekap yan yerem. Sepatebiy tumakupa eiske keren ek selke pelebitek-wunem. ¹² Sepatebiy mei nugwape hekna habona por tob, sopo logwo, om ap, rem etek yewomenem. ¹³ Tuma wuskiy op wem. Pita. Ne wayen sin pen a. ¹⁴ Pita re sein op wem. Haneyen, an muweye. An be pen ate. Opkap wos an be abo. Nemri Juda wule et op webo. Er wos et yaper, tatame kap ate. ¹⁵ Tuma wuskiy sene op wem. Be wos God re webo, et yenbo, ne yaper kap wete. ¹⁶ Er wos Pita re tewo mur nugsikap lamke, er sepatebiy rene nelke sene nenewayen yawum.

¹⁷ Pita re reri lamkap, re op habo op habom. Re op wem. Er ari laye nugsi re tobo mapkap? Re etop habobemke, Kornilius reri werasem tame, rem Saimon eterri ake sopen wemeten yan rem ake eruk teteyewom. ¹⁸ Rem op wemetem. Tame wuri, reri sig Saimon Pita, kap, re gwotek tetane o bo? ¹⁹ Pita re nugsi som habobem, God Reri Wow re rene op wem. Metye. Tame mur rem

nene sopbo. ²⁰ Ne opu wayen waren remkene yi. Ne mane op habo op habote. Aren remne werasen yawo. ²¹ Op wemke, Pita re waren tame remne op wem. Kemri sopbo tame aren. Kem berke yawo? ²² Rem sein op wem. Ei nai tame etemri taresi tame, Kornilius, re nemne werasen yawo. Re tame yenbo, re God rene lom yokwobo tame. Nugwape Juda tatame rem reri sig yenbo webu. Yeki God reri kwomri tame re yan Kornilius rene op wem. Ne Saimon Pita rene wen yan ne reri tuma mette. ²³ Pita re remne wepoten rem eterri akek tuknam. Kwokwos re wos teren re etemkene yim. Rane Jopa kwomri tame rem Jisas rene habobem, rem Pita eterkene yim.

Pita re Kornilius eterri akek yim.

²⁴ Rem yin kwokwos rem Sisaria kwom yin potem. Kornilius re reri yentakene tametiykene reri tame beig remne wen yan rem wuriwouke sin Pita rene kowmenem. ²⁵ Pita re akek wurte nenbem, Kornilius re yan reri tewo tobok gulke pam. Re habom. Pita re tame yenbo. Eker re etop nenem. ²⁶ Pita re rene op wem. Ne wayen tete. Ne etopkap mane nente. Aren mere, an more tame, an God bo. ²⁷ Pita re rekene tuma namren rep akek wuren lam, nugwape tatame rem wuriwouke sitermenem.

²⁸ Pita re remne op wem. Kem ab mettene, an Juda tame, kem Juda tatame bo. Nem Juda tame, nemri wulek nem Juda bo tame remne be lasyite, remkene be gerate. God re anne peteram, an sene Juda tatame etemnewou yenbo kap wete, Juda bo tatame remne yaper kap wete. ²⁹ An etop metem, kem anne yate wem, an mangure be tem. Kem

anne berke wen yawo? ³⁰ Kornilius re op wem. Yeki yabel mur yim, an ari akek temenem, an God rekene tuma namrebem. Gwotepkap wule yabel ok mur tebem, an lam, tame wuri, re areri bitmik tetem. Reri wumenem tame oub re me malebem. Re anne op wem. ³¹ Kornilius. God re neri tuma metem. Ne woskene bo tatame remne kwobo labo, God re etop labo. ³² Ne tame werasen Jopa kwomke yin Saimon Pita rene wen hare ya. Re bulmakau wes yaku nenbo tame Saimon, eterri akek tetane. Eterri ake kersepkap ok peik barke tetane. Re anne etop wem. ³³ Op ten an tame mur werasenagetage nene lasyim. Ne yawo, et yenbo. Nem aboyei yan gwotek kowtene. Haneyen re nene newom tuma ne nemne wesowte, nem mette kowtene.

Pita re Kornilius eterri akek tuma wesowem.

³⁴ Pita re op wem. Sekenewai. Gwopte an gwor purere potye. God re Juda tatamekene Juda bo tatamekene remne wule wuriwou peteran nenbo. Re remri tame beig be habobo. ³⁵ Tatame rem God rene habobo, rem eterri kulke ten wule yenbo nenbet, opkap tatame remne re poten lakerebo. Re remri tame beig be habobo. ³⁶ God re Israel tatame nemne newopitim tuma, kem mettene. Er Tuma Yenbo et Jisas Krais re nugwape tatame etemri Keryen Yen. Eterke nem God rekene wuribai wuriwou potte. ³⁷ Kem ab metem, kiyi Jon re tatame remne okke tirmunen nenewayen tuma wesowem, er yabel God eterri Tuma Yenbo rem Galili yokwok tobotan, rem Israel nowselri kwomke kwomke yin wesowen sewurbem. ³⁸ Kem metem, God re Nasaret

kwomri tame, Jisas, rene leban re rene Reri Wowkene kitimena bukrekene newom. God re eterkene temenem. Eker re nugwape kwomke kwomke sewuren yenbo wos nenbem. Re Satan reri kulke temenem tatame aboyei remne sene heyarbem. ³⁹Nem Jisas reri werasen yi tame, nem reri tuma wesowbo. Jisas reri Israel nowselke nenbem woskene Jerusalem kwomke nenbem woskene, nem lam, nem tatame remne wesowbo. Sene rem rene me kwuren peikkeren pen sam. ⁴⁰Yabel mur tem, God re rene wow sene newon rene selek nenewayen sim. Tatame rem rene sene lam. ⁴¹Nugwape Juda tatame rem rene be lam. God eter lebam tatame neremwou nem rene lam. Re selek sene wayen sim, neremwou nem rekene sin awos abem. ⁴²Re nemne op wem. Kem tatame remne ari Tuma Yenbo heyar wesowte. Kem remne op wete. God re anne lebam, an kelpete tetane tatamekene sam tatamekene remne aboyei se pete tetane. ⁴³Kiyi aboyei God Reri Tuma wesow tame, rem op wesowem. Tatame rem er Tame rene omuteke habote. Eteri kitemenakene sigke, God re remri wule yaper poten septin sene be habote.

Juda bo tatame rem God Reri Wow potem.

⁴⁴Pita re remne wesowbem, tuma egegekene God Reri Wow re Pita reri tuma metbem tatame etemke yerem. ⁴⁵Pita eterkene yam Juda tame, rem Jisas rene omuteke habobo tame, rem lam, God re Reri Wow Juda bo tatame remne newom. Rem etop lan rem danekene sekem. ⁴⁶Rem metem, Juda bo tatame rem agerbo agerbo tumak namren God rene wese an reri sig nenuwbem.

Pita re op wem. ⁴⁷ God Reri Wow nerem potemkap, rem kirkir etop potye. Tame rem nemne mapurke sewaita, nem remne okke tirmunen nenewayete. ⁴⁸ Pita re remne op wem. Kem remne Jisas Kraisi eterri sigke okke waren tirmunen nenewayete. Etop nenem, rem Pita rene op wem. Ne rane yabel neremkene gwotek tete.

11

Pita re God reri nenbem was Jerusalemke yin wesowem.

¹ Jisas reri werasen yi tamekene Judiak temenem tatamekene rem Jisas rene omuteke habobo, rem tuma op metem. Juda bo tatame rem God Reri Tuma kirkir poten sem. ² Op metem, Pita re Jerusalemke sene yamke, mare tumas kutebo wule sebo tame rem Pita rene gwule ten op wem. ³ Pita, ne mare tumas be kutem tame etemri akek yin remkene sin awos am. Et yaperwai. ⁴ Sene Pita re remne God reri nenemkap was remne ab wesowen op wem. ⁵ An Jopa kwomke temenem, an God rekene tuma namrebemke, an nugsikal lam. Tuma kupa eiske kerem sepatebiy re nel mesegenen neneyeren arenke yam. ⁶ An heyar lam, hekna habona por tob, sopo logwo, om ap rem er sepatebiyke yewomenem. ⁷ An tuma wuskiy op metem. Pita, ne wayen sin pen a. ⁸ An op wem. Haneyen, an muweye. An be pen ate. Opkap was an be abo. Nemri Juda wule et op weba. Er was et yaper. ⁹ Hevenke yerem tuma wuskiy re anne sene wem. Be was God re weba et

yenbo, ne yaper kap wete. ¹⁰ Er wos an tewo mur lan er separebiy re nelke sene yawum.

¹¹ Etop tebemke, tame mur rem aren temenem akek yam. Sisaria kwomri tame re remne werasen anne lasyam. ¹² God Reri Wow re anne op wem. Ne remkene yi. Ne mane op habo op habote. Gwor letrane kelare wuri kere lake-mase nage, rem arenkene Sisaria kwomke yin Kornilius eterri akek yin wurem. ¹³ Re nemne op wem. God reri kwomri tame wuri re yan ari ake purik tetemenem, re anne op wem. Ne rane tame werasen Jopa kwomke yin Saimon Pita rene wen hare ya. ¹⁴ Re nene tuma wesowte. Er tumake, God re nene potte, neri akeri tatame remne kirkir potte, kem pow tete tetane. ¹⁵ Sene an remne tuma tobotan webemke, God Reri Wow re remne ek yerem. God Reri Wow re neremne kiyi temnas yik yeremkap, re remne kirkir etop yerem. ¹⁶ Op tem, an Haneyen reri kiyik wem tuma sene habom. Re op wem. Jon re tatame remne okke tirmunbo wule nenem, kemkene God Reri Wow potte tetane. ¹⁷ Kiyi nem Jisas Krai rene omuteke habom, God Reri Wow re nemne gururere. Sene God re Juda bo tatame remne etopkap kirkir gururere. Nem etop ab sanetene. Eker an yike, an God reri yaku sewaite. Pita re op wem.

¹⁸ Rem Pita reri tuma metem, rem remri webem gwule tuma mesegenen, rem God rene reri sig nenuwen op wem. Gwopte nem meteye. God re Juda bo tatame remne kirkir pap metbo. Rem remri wule yaper mesegente, re remne potek, rem heyar somsom temente.

Antiok kwomri tatame rem Jisas rene habobo tatame tem.

¹⁹ Rem Stiven rene pen sam yabel, rem Jisas rene habobem tatame remne kirkir yaper nenbem. Op tem, nugwape rem amekiren yikwute yakwutem. Rem genek yin rane rem Fonisia yokwok yim, rane rem Saiprus kwowyenke yim, rane rem Antiok kwomke yim. Rem mak yim rem God Reri Tuma Juda tatame etemnewou wesowem. Rem Juda bo tatame remne be wesowem. ²⁰ Agerbo Jisas rene omuteke habobem tame, rane rem Saiprus kwowyenri, rane rem Sairini kwomri tame, rem Antiok kwomke kirkir yin Grik tumak namrebo Juda bo tatame remne Haneyen Jisas reri Tuma Yenbo kirkir wesowem. ²¹ Haneyen reri kitimena re etemkene temke, nugwape tatame rem wuribai yaper mesegenen Haneyen rene omuteke habom.

²² Jisas rene habobem tatame rem Jerusalemke temenem, rem etop metem, rem Barnabas rene werasen Antiokke yim. ²³ Re yin lam, God re er tatame remne heyar nenbem, re okbop ten remne op wem. Kem Haneyen Jisas eterri wulewou omuteke sen rene kap mesegente. ²⁴ Barnabas re tame yenbo. God Reri Wow re eterkene temenem, re Jisas rene nugwapewai habobem. Otkap, nugwape Antiok tatame rem reri tuma heyar meten rem Jisas rene omuteke habom.

²⁵ Sene Barnabas re Tarsus kwomke Sol rene sopen yim. ²⁶ Re Sol rene lan re rene panen Antiok kwomke yam. Nabe wuri rep Jisas rene habobem tatame etemkene etek temenem. Rep nugwape tatame remne God Reri Tuma peikbem. Jisas rene

habobem tatame rem Kristen sig Antiok kwomke potem.

²⁷ Er yabel rane God Reri Tuma wesowbem tame rem Jerusalem mesegenen Antiokke yim.

²⁸ Remri wuri reri sig Agabus. Re teten God Reri Wowri kitimenake, re op wem. Nowselri tatame rem akwoi site tetane. Etop wem, Sisar Klodius re Romri keryen yen temenem yabelke, rem a kwoi sim. ²⁹ Antiokri Jisas rene habobo tatame rem Agabus reri tuma metem, rem Judiari Jisas rene habobo gesmase remne kwobo late op wem. Nem wulare wulare remne kel newopitite. Kelkene tame rem nugwape newote, kel eisow tetane tame rem eisow newote. ³⁰ Rem op nenem, rem er kel Barnabaskene Solkene etepne newon repne werasen sen yim. Rep yin Jerusalemri Jisas rene habobo tatame etemri keryen tame etemne newom.

12

Herot re Jems rene pen san re Pita rene ake yaperke wen rasem.

¹ Er yabel keryen yen Herot Agrippa re rane Jisas rene habobo tatame remne yaper nente tobotam. ² Re reri ei nai tame remne werasen rem Jon eterri laker Jems, rene arepke wak regen sam.

³ Juda tatame rem Herod reri nenemkap ok bop tem. Re etop meten re Juda etem Be Peltene Geil Abo Yabelke, Pita rene kirkir keikeren bograsem.

⁴ Sene rem rene ake yaperke panen wuren ei nai tame eisri eisri rem Pita rene lakerebem. Herot re habom. God Re Israel Remne Isip Remri Letke Sene Potem Yabel legetek, an Pita rene Juda

tatame etemri bitmik panen yin tuma ek nente. ⁵ Pita re ake yaperke temenem, Jisas rene habobo tatame rem God rene omuteke wemetbem, re Pita rene kwobo late.

God reri kwomri tame re Pita rene kwobo lan ake yaper mesegenem.

⁶ Kwokwos yabel Herot re Pita rene tuma nente wemke, neir tektem, Pita re ei nai tame pes etepri borborke tuknam. Rem rene ainke nenem kep peske bogen agerbo ei nai tame rem ake yaper eru lakerebem. ⁷ God reri kwomri tame re agetage yan tetem, ake puri eikap beram. Re Pita rene let gwarke keren rene teren op wem. Ne agetage wayen si. Etop wemke, reri letke peikmenem kep pes pes rep robokwunem. ⁸ God reri kwomri tame re rene op wem. Ne neri somokep sin tewo bus wu. Pita re etop nenemke, God reri kwomri tame re sene op wem. Ne neri tame oub lagu wun ne anne semow. ⁹ Pita re rene semowen rep ake yaper mesegenen yibemke, Pita re op habom. Kap, God eterri kwomri tamek anne panen yibo o an kap nugsikap labo? ¹⁰ Rep ake yaper lakerebem tame remne seikiy wur seikiy wuran yim. Rep ainke nenem eruke yan lam, eru re kiyi tagwomke, rep ek wuren yim. Rep kwomke yibo kelowke yibemke, God reri kwomri tame re Pita rene agetage mesegenen yim.

¹¹ Pita re habopitin re op wem. Sekenewai. Keryen Yen God re reri kwomri tame werasen yan re anne Herotkene Juda tamekene remri letri sene potye. Rem anne yaper nente nenlaweiwo. ¹² Re etop habon re Jon Mak reri nawo Maria, etetri akek yim. Nugwape tatame rem tekene teri

akek simenem, rem God rekene tuma namrebem. ¹³ Pita re ake eru yin pe metemke, yaku nen ta, teri sig Roda, te yan eru tagwote yam. ¹⁴ Te Pita reri tuma wuskiy meten te okbop tem, te eru be tagwom. Te sene amen wuren remne op wem. Pita re yan ake eru tumak tetetene. ¹⁵ Rem tene sein op wem. Ne me belebo. Te remne kwobke sein op wem. Yehow. Sekenewai. Re yawo. Rem op wem. Kap, Pita eterri God reri kwomri tamek yawo?

¹⁶ Pita re ake eru som pebemke, rem eru tagwon rene lan rem danekene sekem. ¹⁷ Pita re remne letke werageren rem tuma ribo tem. Pita rene Haneyen re ake yaperke sene potem tuma re remne wesowem. Re remne op wem. Kem Jems rene nugwape gesmasekene remne er tuma kirkir wesow. Op ten re remne mesegenen re agerbo emik yim.

¹⁸ Ei beramke, ake yaper lakerebem ei nai tame, rem Pita rene soplawayen op habo op habobem. Rem me wemet kametbem. Pita re mak tetane? ¹⁹ Herot re etop meten remne op wem. Kem Pita rene heyar me sop. Rem rene soplawayemke, Herot re er ei nai tame remne tuma nenen pen sate wem. Op ten Herot re Judia yokwo mesege- nen re Sisaria kwomke waren etek tem.

Herot re sam.

²⁰ Keryen Yen Herot re Tairkene Saidonkene kwomri tatame remne gwule bukri tem. Rem op habom. Nem gwule tetane, nem Keryen Yen Herot reri kwom panen sibom tatame remri awos mapurke tupate. Op habom, rem Blastus, Keryen Yen Herot eterri ake lakere tame, rekene tuma kiyi

namren teikten re remne kwobo late wem. Op ten rem kirkirke yin Herot rene lan rekene kelmenate wem.

²¹ Herot re get newom, er yabel tem, Keryen Yen Herot re keryen yen etemri kerap yenbo wolen wolbaye yenbok sin tatame remne tuma weiwem.

²² Tatame rem rene lan reri tuma meten yaye op wem. Er tame re more tame boker, re God. ²³ Op wemke, Herot re remri tuma meten re God Sekene reri sig nenuwte muwem. Op ten agetage God re reri kwomri tame rene werasen yan re Herot rene pen sopoyow rem rene tan sam.

²⁴ Er yabel nugwape kwomri tatame rem God Reri Tuma meten omuteke habom.

²⁵ Barnabaskene Solkene rep kel Jerusalemke sen yin newon mesegenen rep Jon Mak rene panen Antiok kwomke sene yim.

Pol re nugwape nowselke yin Jisas rerri Tuma Yenbo wesowbem.

(Sapta 13:1–21:14)

13

Rem Barnabaskene Solkene repne God eterri yaku nente lebam.

¹ Antiok kwomri Jisas rene habobo tatame, rane rem God reri berastene tuma wesowbo tame, rane rem God reri wule peikbo tame. Remri sig gwop. Wuri re Barnabas, agerbo re Simeon, reri agerbo sig Niger. Agerbo re Lusius, re Sairini kwomri tame. Agerbo re Manain, rene Keryen Yen Herot Antipas eterri nawo ha etep rene yen ou tewom. Agerbo re Sol. ² Yabel wuri, Jisas rene habobo tatame rem ok tuknan God rene lom

yokwobemke, God Reri Wow re remne op wem. Kem Barnabaskene Solkene repne lebate, rep ari wem yaku nente. ³ Op tem, rem ok sene tuknan God rekene tuma namren rem repne let rasen ek werasen yim.

Barnabaskene Solkene rep Tuma Yenbo Saipruske yin wesowbem.

⁴ God Reri Wow re Barnabaskene Solkene repne werasen rep Selusia kwomke yim. Rep sip Selusiak poten Saiprus kwowyenke yim. ⁵ Rep Salamis kwomke gayen Juda etemri God reri akek wuren rep God Reri Tuma remne wesowbem. Jon Mak re repkene ten repne yaku kwobo labem.

⁶ Rep Salamis kwom mesegenen rep genek sewuren op yokwo kersepkap ok barke waren Pafos kwomke yin tem. Rem Juda tame wuri lam, reri sig Barjisas. Re nuba piyaruw nenbem tame. Re yikokon op wem. An God Reri Tuma wesowbo tame. ⁷ Barjisas re Keryen Yen Sergius Paulus eterri tametiy. Er keryen yen re purerekene tame, re God Reri Tuma mette selem, re Barnabaskene Solkene repne wen yam. ⁸ Er nuba piyaruw nenbem tame, Barjisas, reri Grik tumak webem sig Elimas. Re Solkene Barnabaskene repri yaku sewayem. Re op habom, Keryen Yen Sergius Paulus re Jisas rene omuteke kap habote.

⁹ Sol reri agerbo sig Pol. God Reri Wow re Sol eterkene temenem, re nuba piyaruw nenbem tame, Elimas, eterne le me pen kwanen teten op wem. ¹⁰ Ne Satan eterri yen. Ne nugwape wule yenbo etemri peiktame. Yikoko tumakene wule yaperkene rep nerenke tetane. Ne God reri wule

yenbo kelow tukbo tame. ¹¹ God re nene yaper nente tetane. Yabel nugwape ne le site tetane. Op ten Elimas re le agetage sin re op wem. Le ari kerneir wuraye. Op ten re belen sewuren kerela kalen re let tobo keren rene kelow peterate tame sopem. ¹² Keryen Yen Sergius Paulus re er wos lan re God rene omuteke habom. Re Haneyen reri tuma meten pap tetem.

Barnabaskene Solkene rep Pisidia yokwok tetane Antiok kwomke tuma wesowbem.

¹³ Pol re anepoi tamekene rem sip poten rem Pafos mesegenen Perga kwomke yim. Perga et Pamfilia yokwok tetane. Er kwomke temenem, Jon Mak re remne etek mesegenen re Jerusalemke sene yim. ¹⁴ Sene rem Perga kwom mesegenen rem genek sewurem, agerbo Antiok kwomke yin tem. Er Antiok re Pisidia yokwok tetane. Juda etemri Egesi Yabel tem, rem etemri God reri akek wuren sim. ¹⁵ God reri akeri taresi tame rem Moses Reri Wuleri siglow lan wem. Kiyiri God Reri Tuma wesowbem tame remri basrasem siglow rem kirkir lan wemke, rem remne op wem. Lakemase. Kem tatame remne kwobo labo tuma temente, kem yan nemne wesowte.

¹⁶ Pol re teten ya nenewayen sen re tuma tobotan op wem. Kem Israelri tatamekene God rene lom yokwobo Juda bo tatamekene kem ari tuma met. ¹⁷ God re Israelri tatame etemri God, re nemri warege remne leban rem eterri tatame tem. Rem Isip selke yatamekap yin temenem, rem nugwapewai tem. God re eterri kitimena bukrek re remne panen rem Isip nowsel mesegenem. ¹⁸ Nabe tame pesri ok (40), rem nowsel yaperke

sewurbem, rem yaper wos nenbem, God re remne eipye sein be pem. ¹⁹ Re Kenan nowselke temenem tatame remne ab pen saiwom. Er tatame rem letrane kelare pes kere nowselri tatame, remne re pen saiwon remri nowsel God re nemri warege remne newom. ²⁰ Er wos tem nabe, rem nugwape (450). Sene God re lakerebo tame leban rem Israel tatame remne panen sibem, negwon negwon yuri tuma wesowbo tame, Samuel, re tem.

²¹ Samuel re temenem yabel, Israel tatame rem nowsel panen site keryen yen wuri God rene wemetem. God re Kis eterri yen, Sol, rene lebam. Re Benjamin reri tame beigri tame. Sol re keryen yen ten nabe tame pesri ok (40) Israel remne panen sibem. ²² Sene God re Sol rene wekroken Devit rene keryen yen tete wem. God re tatame remne Devit eterne op wem. Jesi reri yen, Devit, rene an lan metekwasbo. An rene wete tuma re etop nente tetane. God re op wem. ²³ God re Israel tatame remne teiktem tuma re nenem. Re Devit eterri gurnan, Jisas eter, rene lebam, re Israel tatame remne Potbo Tame tem.

²⁴ Kiyi Jisas re reri yaku be tobotamenem, Jon re Israel tatame remne op webem. Kem kemri wule yaper mesegente, kem okke waren tirmunte. ²⁵ Jon re reri yaku legete matnamke, re tatame remne op wem. Kem map habobo, an Krais? An bo. Krais re anne tiptuwu yate. Re tame yenbowai. An tame yenbo bo. Re wolbayek site, an selke site. Opkap, Jon re reri sig teitkwunen Jisas reri sig nenuwem.

²⁶ Ari lakemase, kem Abraham eterri gurnan.

An kemne webo. God reri kulke tetane Juda bo tame kemne mere, an kemne webo. God re tatame remne potte tuma, re neremne newopiti yam. ²⁷ Jisas eter re nemne Potbo Tame. Jerusalemri tatamekene etemri keryen yenkene rem er tuma heyar be metem. Kwokwos kwokwos Egesi Yabelke, rem God Reri Tuma wesowbem tame remri basrasem siglow lan webem, rem er tuma tobo welepe be sanebem. Rem Kraisi rene tuma nenen pen sam. Otkap, God Reri Tuma wesowbem tame rem kiyi wemkap sekene tem. ²⁸ Rem rene pen sate gwule soplawayen rem Keryen Yen Pailat rene kwobke wen Jisas rene bupo me pen sam. ²⁹ Nugwape tumaker tuma wesowbem tame rem rene nente basrasemkap, rem etop nenkeipem. Sene rem reri kupa neneyeren poten sen yin sele meike rasem. ³⁰ Sene God re rene wow sene newom, re sele meike sene wayen sim. ³¹ Rekene kiyi Galili mesegenen Jerusalemke yim tame, rem Jisas rene nugwape yabel labem. Gwopte er tame rem Jisas reri tuma Juda tatame remne wesowbo.

³² Er Tuma Yenbo nem gwok yan kemne wesowbo. God re nemri warege remne op teiktem. Re Tame wuri rene wen yan er Tame re etemri gurnan potte. ³³ God re warege remne teiktem tuma nemne nenem. Re Jisas rene wow sene newom, re sele meike sene wayen yim. Nem warege etemri gurnan, nem etop lam. Er tuma re God Reri Siglow, Buk Songri sekwo peswe, et op webo.

Ne areri Yen. Gwopte an nereri Apiy.

(Buk Song 2:7)

³⁴ God re Jisas rene wow sene newom, re sele

meike sene wayen yim, re sele meike sene be yin kupoite tetane. Re etop reri siglowke op webo. Tuma sekene. An nene heyar nente tetane. An er tuma Devit rene teiktem.

(Aisaia 55:3)

³⁵ God reri siglowke tuma sene op webo. Neri yaku omuteke nenbo tame rene ne sele meike be mesegenen kupoite.

(Buk Song 16:10)

³⁶ Kem sanetene, Devit re temenem, re God reri wuribaikap nenbem. Sene Devit re sam, rem rene waregem etemri sele ganke pertayem, reri kupa kupoyem. ³⁷ God re wow sene newom Tame, re sele meike sene wayen yim, re be kupoyem. ³⁸ Ari gesmase, kem heyar met. Nem kemne wesowbo tuma gwor. Er Tame re kemri nenbo wule yaper poten septite yam. ³⁹ Moses Reri Wule re kemri nenbo wule yaper be poten septibo, eker kem tame yenbo be tem. Jisas rene omuteke habobo tatame etemnewou re remri nenbo wule yaper poten pete waren rem tatame yenbo tete. ⁴⁰ Kem heyar la. Kiyi tuma wesowbem tame remri wem tuma keremke kap tete. Kiyi rem op wem.

⁴¹ Kem tame kwuyebo tame, kem lan danekene seken sate. An agerbo wos wuri nenbo.

Kem etop late, kem omuteke be habote. Tame rem kemne er wos tege tuma wete, kem etop omuteke kebese be habote.

⁴² Pol re tuma wesowkeipem, re Barnabaskene rep God reri akek wurate nenbem, tatame rem repne op wem. Egesi Yabel sene tete, kep sene yan

nemne er tuma sene wesowte. ⁴³ Rem God reri ake mesegenen nugwape Juda tatame, nugwape Juda bo tatame, rem Juda etemri wule semenem tatame, rem Polkene Barnabaskene repkene yim. Rep remne pap yenbo tebo tuma op wem. Kem God reri pap meten kwobo labo wule som sebet.

⁴⁴ Egesi Yabel sene temke, kwomri tatame aboyei rem wuriwouke sin God Reri Tuma mette yam. ⁴⁵ Juda tame rem lam, nugwape tatame rem wuriwouke simke, rem pap yoken Pol rene tuma nenen rene tame kwuyem. ⁴⁶ Polkene Barnabaskene rep mol pan teten remne op wem. God re wemke, nes kemne Juda tatame, kemne God Eterri Tuma Yenbo kiyi wesowte. Kem reri tuma muwen magel tayem. Opkap kerem kem webo, kem heyar somsom kebese be temente. Sene nes kemne mesegente, nes Juda bo tatame remne yin wesowte. ⁴⁷ Keryen Yen re nesne gwor tuma weiwen op wem.

An nene webo, ne Juda bo tatame remne tuwkap kerete.

Ne nugwape nowselri tatame remne kwobo lan op wesowte.

An remne potte.

(Aisaia 42:6; 49:6)

⁴⁸ Juda bo tatame rem op metem, rem okbop ten Keryen Yen reri tuma rem boteyatem. God re kenem tatame, rem yuri heyar somsom temente, er tatame rem Jisas rene omuteke habom.

⁴⁹ Sene Keryen Yen God Reri Tuma er yokwok tetane tatame nugwape rem metbem. ⁵⁰ Op ten Juda tame rem wuribai yaper ten er kwomri keryen tamekene God rene lom yokwobo kel

wurkene ta remne wesarpom, rem Polkene Barnabaskene repne yaper nenete tobotam, rem er nowsel repne wekrokem. ⁵¹ Rep tewo sibuw nubtikwunen op wem. God re kemri yaper nen wos laye. Op wen rep Antiok kwom mesege-nen Aikoniam kwomke yim. ⁵² God Reri Wow re Antiokri Jisas rene habobo tatame etemkene temenen rem okbop tebem.

14

Barnabaskene Solkene rep Aikoniamke yin tuma wesowem.

¹ Polkene Barnabaskene rep Aikoniam kwomke yin rep kiyi nenbemkap sene nenem. Rep Juda etemri God reri akek wuren God Reri Tuma etek wesowem. Rep heyar wesowen nugwape Juda tatame, Juda bo tatamekene rem omuteke habom. ² Rane Juda rem omuteke be habom, rem Juda bo tatame remne wesarpom, rem Jisas rene habobo tatame remne pap yokem. ³ Op ten nugwape yabel rep Aikoniamke temenem. Rep be aken Keryen Yen reri pap meten kwobo labo wule som me wen negwobem, Keryen Yen re repne kitimena newon rep agerbo agerbo kitimenakene buk-re wos kirkir nenbem. Tatame rem etop lan op wem. Rep tuma sekeneker webu. ⁴ Aikoniamri tatame rem giriy pes pekan rane rem Juda etemkene tem, rane rem Jisas eterri werasen yi tame repkene tem. ⁵ Sene rane Juda tamekene Juda bo tamekene rem remri taresi tame etemkene tuma natobon op wem. Nem Jisas reri werasen yi tame repne yaper nenen repne pa seiten botkun sate.

Barnabaskene Solkene rep Likonia yokwok yin tuma wesowem.

⁶ Rep metem, rem repne botkun sate, eker rep amen Likonia yokwok yim. Rep Listra kwom, Derbe kwomke yim. Er kwom sag pes meknik temenem kwomke rep etek kirkir yin sewurbem.

⁷ Rep Tuma Yenbo etek wesowbem.

⁸ Tewo yaper tame, re Listra kwomke temenem. Nawo te rene warwiyem yabel, re tewo yaper temenem, re be sewurbem. ⁹ Er tame re Pol reri tuma heyar meten simenem, Pol re rene leklek ten op habom. Er tame re omuteke haboye, eker God re rene kebese heyar nente. ¹⁰ Op habom, Pol re rene lek lan yaye op wem. Ne opu wayen te. Re wayen tetepoten sewurem.

¹¹ Nugwape tatame rem Pol reri nenem was lam, rem etemri Likonia tumak yaye op wem. Arkwu pes rep more tamekap teye. Rep neremne lasyerye. ¹² Rem repne etemri arkwuri sig newom. Barnabas rene rem Sus wem. Pol re tuma wesowbem tame, eker rem rene Hermes wem.

¹³ Sus reri kwobor et kwom tarek temenem. Sus reri kwoborke yaku nenbem tame re bulmakau taure panen yan kwomri ser eruke tetem. Re kwowsaike walku wusen kirkir sen yam. Sus reri kwobor yaku nenbem tame, kwomri tatame rem repne bulmakau kwar pete nenem.

¹⁴ Jisas reri werasen yi tame pes Polkene Barnabaskene rep etop metem, rep danekene seken repri tame oub weyaryewon amen yin tatame etemri borborke teten remne sewayem. ¹⁵ Rep remne op wem. Tametiy. Kem berke op nenbo? Nes more tame. Nes keremkap. Nes kemne God

Eterri Tuma Yenbo wesowen op webo. Kem er wos bop remne magel tai. Kem kelpa tetane God rene omuteke habo. Eter re nel, sel, kersepkap ok, nugwape woskene nenem. ¹⁶ Kiyi God re lek laben nowselri tatame rem etemri purere wurib-aiwouke nenbem. ¹⁷ Etop temke re reri kworer kemne opkap peterabo. Re kemne yenbo nenen mou werasen tibo, nowri awos heyar tebo. Re awos kemne newobo, kem pap yenbo meten ok bop tebo. ¹⁸ Op wemke, tatame rem repne kwar pete keraket tem. Rep tewok tewok remne me sewaibem, rem be nenem.

¹⁹ Rane Juda tame, Antiokri tamekene Aikoniamri tamekene, rem yan Listra kwomri tatame remne wesarpom, rem pa poten Pol rene seitbem. Rem rene lan op wem. Re saye. Eker rem rene liyten kwom mesegen yin etek rasruwem. ²⁰ Op nenem, Jisas rene habobo tatame rem yan rene kur rasemke, re wayen teten kwomke sene yin wurem. Kwokwos re Barnabaskene rep Derbe kwomke yim.

Barnabaskene Polkene rep Jisas rene habobo tatame remne pap kwuye met tuma wesowem.

²¹ Rep Derbe kwomke yim, rep God reri Tuma Yenbo etek wesowbem. Nugwape tatame rem metem, rem Jisas rene omuteke habobem. Rep Derbe mesegenen rep Listra, Aikoniam, Antiokke sene yim. ²² Rep Jisas rene habobo tatame remne sene lasyin remne pap kwuye met tuma wesowem. Rep op wem. Kem God rene omutekewai habo. Kem rene magel kap taite. Rep remne tuma op peikem. Nem gwor selke tetane, nemne agerbo

agerbo wos yaper tebo, nem mus metbo. Etop tete, nem God eterri panen si kwomke yite tetane, nem heyar temente tetane. ²³ Rep wulare wulare kwomke yin rep Jisas rene habobo tatame remri keryen tame remne lebam. Rep awos ok tuknan God rekene tuma op namrem. Gwor tame rem nene omuteke habobo, rem neri tatame remne lakerete. Nes remne neri letke rasbo.

Rep Siria yokwok tetane Antiok kwomke sene yim.

²⁴ Sene rep Pisidia yokwok yeren mesegenen yin rep Pamfilia yokwok yam. ²⁵ Rep God Reri Tuma Yenbo Perga kwomri tatame remne wesowen rep sene waren Atalia kwomke yim. ²⁶ Rep sip etek poten Siria yokwok tetane Antiok kwomke sene yam. Kiyi Antiokri Jisas rene habobo tatame rem God rekene tuma namren rem repne yaku nente werasen yim. Rem God rene wemetem, re repne pap meten kwobo late, rep yaku heyar nente. Rep er yaku nenkeipem, sene rep er kwomke sene yam. ²⁷ Etek yam, rep nugwape Jisas rene habobo tatame remne wuriwouke site wem. Repri nenen sewurbem yakukap rep remne ab etop wesowem. Rep remne op wem. God re neskene temenem, re nugwape yaku yenbo nenbem. Re nesne kelow peteram, nugwape Juda bo tatame rem Jisas rene omuteke habom. ²⁸ Yabel nugwape rep Antiokri Jisas rene habobo tatame etemkene temenem.

15

Nugwape Jisas rene habobo tatame rem Jerusalemke wuriwouke sin tuma namrebem.

¹ Rane tame rem Judia yokwo mesegenen Antiok kwomke yan rem Jisas rene habobo lakemase remne tuma op peikem. Warege Moses Reri Wule kem be sete, kem mare tumas be kutete, opkap God re kemne be potte. ² Op wemke, Polkene Barnabaskene rep etop metem, rep nugwape gwule bukri Judia yokwok yam tame remkene negwon nauram. Sene Jisas rene habobo tame rem tuma namren op wem. Polkene Barnabaskene agerbo Antiokri Jisas rene habobo tamekene remne nem Jerusalemke werasen yite. Rem negwon nauram tuma, rem Jisas reri werasen yi tame etemkene Jisas rene habobo tatame etemri keryen tame etemkene er tuma namren kelmenate.

³ Antiokri Jisas rene omuteke habobo tame rem remne werasen rem Fonisia yokwok, Samaria yokwok yibemke, rem Jisas rene habobo tatame remne op wem. Nugwape Juda bo tatame, rem Jisas rene habobo. Op metem, rem aboyei okbop tem.

⁴ Rem Jerusalemke yam, Jisas rene habobo tatame, etemri keryen tamekene Jisas reri werasen yi tamekene, rem remne pap yewom. Sene Pol nager rem remne God eter nenem woskap wesowem. ⁵ Rane Jisas rene habobo tame rem Farisi tame beigri, rem teten op wem. Juda bo tame rem Jisas rene omuteke habote, kem remri mare tumas kutete. Kem remne wete, rem Moses Reri Wule kirkir sete.

⁶ Sene Jisas reri werasen yi tamekene Jisas rene habobo tatame etemri keryen tamekene rem wuriwouke sin er tuma etemwou namrem. ⁷ Rem tuma nugwape namren Pita re teten op wem. Ari

lakemase. Kem mettene, kiyi God re nemne yaku newopiti pete yamke, re arenne leban op wem. Areri Tuma Yenbo ne Juda bo tatame etemne wesowte, rem kirkir meten omuteke habote. ⁸ God re aboyei tatame remri wuribai latene. Re Reri Wow nemne newomkap, re Juda bo tatame etemne kirkir newom. Opkap re nemne peteram, re remne potbo. ⁹ God re remne, nemne wule kena kena be nenem. Re nemne nenem wule re etemne kirkir nenem. Rem God rene omuteke habom, eker re remri yaper nen wos poten septim, re remne tatame yenbo wem. ¹⁰ Nemri yeiwarege rem Moses Reri Wule kebese be sebem. Nerem mere nem er Wule kebese be setene. Berke kem Juda bo Jisas rene omuteke habobo tatame remne webo, rem er wule sete? Op webo, kem God rene seilabo. ¹¹ Nem omuteke op habobo. Haneyen Jisas re nemne pap meten kwobo lam, eker God re nemne potbo. Re Juda bo tatame remne kirkir etop nenbo.

¹² Sene aboyei tame rem tuma ribo ten wan taimenem. Barnabaskene Polkene rep Juda bo tatame remkene temenen God re repri letke nenbem kitimena bukri woskene yenbo woskene rep etop remne wesowem. ¹³ Rep tuma legem, Jems re op wem. Lakemase, kem ari tuma met. ¹⁴ Saimon Pita re kemne op weiwo. God re nemne peteram, re Juda bo tatame remne kirkir pap metem, eker re rane remne potem, rem God eterri tatame tem. ¹⁵ Kiyi temenem tuma wesowbem tame, rem er tuma kirkir wem. God Reri Siglow Tuma op basrasem.

¹⁶ Keryen Yen God re op wem.

Devit eterri gurnan rem sipsip weske nenem terem akekap.

An sene yate, an er terem ake sene nente.

Er ake yaper tem, aren an er ake ager sene nente.

Er ake kitimenakene tete.

¹⁷⁻¹⁸ Op tete, aboyei agerbo nowselri tatame rem Keryen Yen rene sopte tetane.

An kiyi kenem Juda bo tatame,

rem areri tatame tete.

Keryen Yen re er tuma wem, kiyi sape re etop wem.

(Amos 9:11-12)

¹⁹ Jems re sene op wem. Ari wuribai gwop. Juda bo tatame rem wuribai yaper mesegenen God rene omuteke habobo. Opkap nem remne lim tobo tuma kap wete. Nem remne Juda tatame remri wule nente kap wete. ²⁰ Nem remne siglow basrasen newopitite. Nem remne op wete. Sukwiye kwar pebo kiti kem mane ate. Kem muye bisi o mare bisi mane yite. Wak pugusebo nepkene kiti kem mane ate. Nep kem mane ate. Nem remne etop basraste. ²¹ Nem mettene, nugwape tatame rem er tuma mettene. Kiyisape rem Moses Reri Wule nugwape kwomke som wesowbo. Nugwape Egesi Yabel rem er tuma God reri akek akek lan webu. Jems re op wem.

Rem Juda bo Jisas rene habobo tatame remne siglow basrasen newopitim.

²² Jisas reri werasen yi tame etem, Jisas rene habobo tatame etemri keryen tame etem, Jisas rene habobem tatame etem, rem sin tuma natobem. Rem sig yenbokene tame pes leban rep Polkene Barnabaskene Antiokke yite wem. Wuri

re Judas, reri agerbo sig Barsabas. Agerbo re Sailas. ²³ Sene rem siglow basrasen repne newon rep ek sen yim. Siglow re op wem.

Nem Kraiss Jisas reri werasen yi tamekene keryen tamekene, nem kemri lakemase. Kem nemri Juda bo Jisas rene habobo lakemase. Kem Antiok kwomri, Siria yokwori, Silisia yokwori tetane tatame. Nem kemne gwor siglow basrasen kemne pir webo. ²⁴ Nem metem, nemri rane tame rem yin kemne kusuk yasuk tuma wem, kem wuribai pes tem. Nem remne be werasem, etem rem ermetke yim. ²⁵ Op tem, nem tuma natoben nem Jisas rene habobo tame pes lebam, repne werasen rep nemri tame nowu Barnabaskene Polkene etepkene rem kemne lasyate. ²⁶ Barnabaskene Polkene rep kwomke kwomke yin Haneyen Jisas Kraiss eterri tuma wesowbem, rep sate keraket ten rep be akem. ²⁷ Nem Judaskene Sailaskene repne kirkir werasen yibo, rep gwor siglowri tuma kemne heyar wesowte. ²⁸ God Reri Wow nemkene kirkir tem, nem kemne agerbo limkene wule sete be wete. Gwor wulewouri tuma kem sete. ²⁹ Sukwiye kwar pebo kiti kem mane ate. Nep kem mane ate. Wak pugusbo nepkene kiti kem mane ate. Kem muye bisi o mare bisi mane yite. Kem er yaper nen was amekwunte, et yenbo. Setate. Tuma ab eteke.

³⁰ Rem remne werasen rem Antiok kwomke yim. Etek yam, rem Jisas rene habobem tatame remne wepoten wuriwouke sin er siglow newom.

³¹ Rem poten lan rem er pap kwuye metbo tuma lan okbop ten boteyatem. ³² Judaskene Sailaskene rep God Reri Berastene Tuma we-

sowbem tame, rep nugwape kwobo labo tuma Jisas rene habobo tatame remne wesowem. Rem metem, rem mol pan teten rem kitimenakene tem. ³³⁻³⁴ Nugwape yabel rep Antiokke tem. Sene Jisas rene habobo tatame rem repne pir wen repne werasen Jerusalem kwomke sene yim. Sailas re eterri wuribaike, re Antiok etek tem. ³⁵ Polkene Barnabaskene rep Antiokke som temenem, rep nugwape Jisas rene habobo tamekene rem Haneyen Jisas reri Tuma Yenbo wesowen peikbem.

Polkene Barnabaskene rep wuribai kena kena tem.

³⁶ Yuri Pol re Barnabas rene op wem. Kiyi nes sewuren kwomri kwomri gesmase remne Haneyen reri tuma wesowbem, rem kap heyar tetane o bo? Nes remne sene lasyite. ³⁷ Barnabas re Jon Mak rene anepoi yite wem. ³⁸ Pol re sewayen op wem. Jon Mak re kiyi neskene Pamfilia yokwok yin nesne etek mesegenen yaku be legem. ³⁹ Op wem, rep mede kwobo nawen kena kena yim. Barnabas re Jon Mak rene panen rep sip poten Saiprus kwowyenke yim. ⁴⁰ Pol re Sailas rene anepoi panen yite wem. Rep yite nenbem, Jisas rene habobo tatame rem repne op wem. Haneyen Jisas re kepne pap meten kwobo labet. ⁴¹ Rep Siria yokwokene Silisia yokwokene yin sewuren Pol re etek temenem Jisas rene habobo tatame remne kitimenakene tuma wesowbem.

16

Pol re Timoti rene anepoi yen panen yim.

¹ Pol re Derbe kwomke yin sene re Listra kwomke yim. Jisas rene habobo tame wuri, reri sig Timoti, re etek temenem. Reri nawo te Juda ta, te Jisas rene omuteke kirkir habom. Reri ha re Grik tame. ² Listra kwomri Jisas rene habobo tamekene Aikoniam kwomri Jisas rene habobo tamekene rem op wem. Timoti re tame yenbo. ³ Pol re Timoti rene anepoi yite wem, re rene Juda wule nenen Timoti rene mare tumas kutem. Pol re op habom. Kwom meknik tetane Juda tame rem mettene, Timoti eterri ha re Juda bo, re Grik tame. Opkap re Timoti rene mare tumas kutem. ⁴ Rem kwomke kwomke yin rem Jisas rene habobo tatame remne op wem. Jisas reri werasen yi tamekene Jisas rene habobo keryen tamekene etem Jerusalemke natobon basrasem tuma kem mette. Gwor wule kem heyar se. ⁵ Op nenbem, Jisas rene habobo tatame remri omuteke habobo wule burkre tem. Kwokwos kwokwos tatame rem Jisas rene omuteke haboben rem nugwape tem.

Pol re Masedoniari tame rene lam.

⁶ God Reri Wow re Pol nage remne sewayen rem Esia yokwok kap yin God Reri Tuma etek kap wesowte. Opkap rem Frigia yokwok, Gale-sia yokwok yin sewurbem. ⁷ Rem Misia yokwok yim, rem Bitinia yokwori sel wule meknik yim, rem etek wurte wem, Jisas reri Wow re remne sene sewayem. ⁸ Opkap rem Misia yokwori tewo reksiyim yin rem Troas kwomke warem. ⁹ Neirke Pol re nugsikap lam, re op lam. Masedonia yokwori tame wuri re teten Pol rene op wem. Ne gwor Masedonia yokwok yan nemne kwobo late.

¹⁰ Pol re nugsikap lam, nem sanem, God re nemne Masedonia yokwok werasen nem Tuma Yenbo er tatame remne wesowte. Eker nem wos agetage teren Masedonia yokwok yim.

Lidia te Jisas rene omuteke habobem.

¹¹ Nem sip Troas kwomke poten Samotres selke kurapitiwum. Kwokwos nem Neapolis kwomke yin gayem. ¹² Nem Neapolis mesegenen nem Filipai kwomke wurem. Filipai kwom et Masedonia yokwori kwom sag. Rom tame rem er kwom panen simenem. Rane yabel nem etek temenem. ¹³ Egesi Yabelke nem kwomri ser eruke wuren peik barke yim. Nem Juda rem God rekene tuma namrebo emik sopem. Nem lam, rane ta rem etek simenem, nem etemkene sin remne tuma wesowem. ¹⁴ Ta wuri, teri sig Lidia, te er tuma sin metem. Te Taiataira kwomri ta, te kilapunen kwoi weskap mate yaku nenbem ta. Te God rene habobem ta. Keryen Yen re tene wuribai lisokon te Pol reri wem tuma heyar metem. ¹⁵ Etop ten nem Lidia etetne, etetri akeri tatame remne okke waren tirmunen nenewayem. Sene te nemne op wem. Kap, kem habobo an Haneyen rene omuteke habobo o kap bo? Kem etop habote, kem areri akek yan tete. Te nemri wuribai lisokon nem teri tuma meten etetri akek yin tem.

Polkene Sailaskene rep Filipai kwomri ake yaperke temenem.

¹⁶ Yabel wuri nem God rekene tuma namrebo emik yibemke, nem yaku bop nenbo ta wuri tene etek lam. Er ta tene gambok gurere-menemke, yuri tete wos te kebese wesowbem. Te er yaku

nenbem, teri lakerebo tame rem kel nugwape potbem. ¹⁷ Te nemne tiptuwun yaye op tebem. Gwor tame rem Ikya Tetane God eterri yaku nen tame. God re kemne sene potbo wule, rem kemne heyar wesowbo. ¹⁸ Yabel nugwape te etopwou nenbemke, Pol re teri nenbokap muwem, re tene petkwo lan tene gurerehemem gambo tene op wem. Jisas Kraisi eterri sigke an nene webu. Ne ta tene mesegenen yi. Reri webem tuma egegekene gambo te tene mesegenen yim.

¹⁹ Tene lakerebo tame rem op lam, rem op wem. Ta te teri yaku sene be nenen nem tokwo sene be potte. Sene rem Polkene Sailaskene repne keikeren liyten yin kwom sag makelek yim, kwomri taresi tame etemri bitmik tuma nente yim. ²⁰ Ta tene lakerebo tame rem Romri tuma metbo tame remne op wem. Gwor tame rep Juda tame, rep nemri kwom gwule nenbo. ²¹ Rep nemne agerbo wule peikbo. Nem Rom tatame, nem agerbo wule sete muwebo. ²² Nugwape tatame rem yan er tuma metem, etem mere rem repne gwule tem. Op tem, tuma metbo tame rem repne paku pete habom, rem repri tame oub lugpoten rane tame remne op wem. Kem repne paku yaper pe. ²³ Rem repne paku pen repne ake yaperke wen wurem. Rem ake yaper lakerebo tame rene kwobke op wem. Ne repne heyar lakere. Rep kap amen yite. ²⁴ Ake yaper lakere tame re tuma meten re repne ake gaumeike rimapiti wuren limkene mewelale poten repri tewo etek ragerkerem.

²⁵ Neir borke Polkene Sailaskene rep God rekene tuma namren sekwo lombem. Repkene ake yaperke temenem tame rem sin me metbem.

²⁶ Agetage nina bukre yam, ake re negnegem, eru aboyei tagwoyewokeipem. Ake yaperke temenem tame remne bogyewomenem kep aboyei beiwekeipem. ²⁷ Ake yaper lakere tame re tuknamenem, re wayen teten lam, ake eru ab tagwoyewomenem. Etop lam, re op habom. Ake yaperke tetane tame rem aboyei yikeipye. Opkap, re reri akiy sugwopoten kworer pen sate nenem. ²⁸ Pol re etop lan re rene yaye op wem. Ne mane kworer pi newote. Nem aboyei, nem gwor tetane. ²⁹ Ake yaper lakere tame re op tem. Tuw sen ya. Re tuw poten ake gaumeike amen wurem, re aken polpolen Polkene Sailaskene etepri tewo tobok aken yersiyam. ³⁰ Re repne panen wuran op wem. Kep anne wesowte. An berke nente, God re anne potte?

³¹ Rep rene sein op wem. Ne Haneyen Jisas rene omuteke habote, God re nene potte. Neri yen takene re kirkir potte. ³² Sene rep eterne, er akek temenem tatamekene remne Haneyen reri tuma wesowem. ³³ Neir som tektemenem, ake yaper lakere tame re repne panen yin repne wesom gwane tam. Sene rep rene, eterri yen takene remne okke waren tirmunen nenewayem. ³⁴ Op ten Polkene Sailaskene repne re reri akek panen wuren awos newon am. Re yen takene rem God rene omuteke habom, eker rem boteyatebem.

³⁵ Ei berakwunem, Romri tuma metbo tame rem nause tame werasen yan ake yaper lakere tame rene op wem. Ne repne akwulke werasen yite. ³⁶ Ake yaper lakere tame re Pol rene op wem. Tuma met tame rem kepne yite weye. Kep yi, kep pap yenbo tete. ³⁷ Pol re nause tame remne

op wem. Nes Rom nowselri tame. Romri taresi tame rem nesne yaper nenem. Rem nesri tuma be metem. Rem nesne nugwape tatame etemri bitmik bupo me pen ake yaperke wen rasem. Sene rem elen nesne werasen yite weye. Romri tare si tame etem rem yan nesne ake yaperke panen wurate.

³⁸ Op wemke, nause tame rem yin Romri tuma metbo tame remne Pol reri wem tumakap wesowem. Polkene Sailaskene rep Rom tame, rem etop metem, rem akem. ³⁹ Rem ake yaperke yin repne pap kerelabo tuma wen repne panen wuran repne elen op wematem. Setate. Kep nemri kwom pelebten opu yite. ⁴⁰ Polkene Sailaskene rep ake yaper pelebten Lidia etetri akek yim. Rep Jisas rene habobo tatame remne lan pap kitimena newobo tuma remne wen rep Filipai kwom pelebten yim.

17

Tesalonaika kwomri tatame rem Polkene Sailaskene repne pete wem.

¹ Pol nage rem yim, Amfipolis kwomke yin mesegenem. Sene rem Apolonia kwomke yin mesegenen Tesalonaika kwomke yin tem. Juda tatame remri God reri ake er kwomke temenem. ² Pol reri kiyi nenbemkap, re etop sene nenem, re Egesi Yabel God reri akek wurem. Ege si yabel murke Pol re wuren remkene God reri siglowke basrastene tuma narembem. ³ Re remne God Reri Siglowri Tuma tobo op wem. God Reri Lebam Tame re mus bukure meten sate. Re wow sene poten sene wayen yite tetane. An kemne webo, er

tame re Jisas. Re God Eter Lebam Tame. Eter re Tatame Remne Potbo Tame. ⁴ Pol reri tuma rem metemke, rane rem Jisas rene omuteke habon rem Polkene Sailaskene etepkene tem. Rane Grik tatame rem God rene lom yokwobo tatame, etem, kwomri keryen ta nugwape etemkene, rem etopwou nenem.

⁵ Juda tame rem lam, tatame rem repkene nugwape tem, eker rem repne wuribai yaper tem. Rem kelowke bupo me tetebem tame yaper, remne wem, rem nugwape ei ker kuten naibem. Sene rem Jeson eterri akek yin talkuten rem Polkene Sailaskene repne sopen repne tatame remri bitmik teteruwte wem. ⁶ Rem repne so-plaweyen rem ake mutame, Jeson eterne, agerbo Jisas rene habobo tatamekene remne keikeren kwomri taresi tame etemne liyten yin yaye op wem. Gwor tame rem kwomke kwomke yin pap ker lisbo tuma wesowen sewurbo. Rem nemri kwomke etop nente yawo. ⁷ Jeson re remne pap yewon rem eterri akek tetane. Rem Romri Keryen Yen Sisar reri tuma nasweibo, eterri wule biragiyebo. Rem webo agerbo keryen yen re tetane, reri sig Jisas. ⁸ Op wemke, nugwape tatame, kwomri taresi tamekene rem op metem, rem pap nugwape yokem, rem yaye ten sewurbem. ⁹ Sene kwomri taresi tame rem Jeson eterne, Jisas rene habobo tame etemne remne wen kel newom, rem remne sene werasen yim.

Polkene Sailaskene rep Beria kwomke yin yaku etek nenbem.

¹⁰ Neir tektemke, Jisas rene habobo tame rem Polkene Sailaskene repne Beria kwomke werasen

yim. Beria kwom potem, rep God reri akek yin wurem. ¹¹ Beria kwomri Juda tatame rem Tesalonaika tatamekap bo. Rem wule yenbo nenen rem agerbo tatameri tuma meten namrelabem. Rem Pol reri tuma meten pap tetem. Kwokwos kwokwos rem God reri siglowri tuma heyar lan Pol eterri tuma ek se pen labem. ¹² Nugwape Juda tatame rem Haneyen rene omuteke habobem. Nugwape Grik tamekene kelkene Grik takene etem mere rem Haneyen rene omuteke habobem.

¹³ Yuri Tesalonaika kwomri Juda tame rem metem, Pol re Beria kwomri tatame remne God Reri Tuma wesowbemke, rem yan Beria kwomri tatame remne wesarpon, er kwomri tame nugwape rem repne gwule tem. ¹⁴ Jisas rene habobo tatame rem etop metem, rem Pol rene agetage werasen kersepkap ok barke warem. Sailaskene Timotikene rep be yim, rep Beria kwomke temenem. ¹⁵ Jisas rene habobo tame rem Pol rene panen yim, rem Atens kwom potem, rem Pol rene etek mesegenem. Rem Beria sene yite nenbem, Pol re remne op wem. Sailaskene Timotikene repne wete, rep tewo lagu anne lasyate. Kem repne etop wete.

Pol re Atens kwomke tuma wesowbem.

¹⁶ Pol re repne Atens kwomke kowmenem, re lam, Atens kwomke hekna habona sukwiye tarekene wuryakene etek temenem. Op lam, re pap yaper metem. ¹⁷ Pol re Juda etemri God reri akek yin Juda tamekene God rene lom yokwobo Juda bo tamekene tuma namrebem. Kwokwos kwokwos re tame sibo makelek yin re yiyabem

tatame etemkene sin tuma kirkir namrebem. ¹⁸ Rane purerekene tuma peikbem tame, rem yam. Rane rem Epikurian wule sebam tame, rane rem Stoik wule sebam tame, rem Pol rekene tuma nauram. Pol re remne Jisas reri nenbemkap, re selek sene wayen yimkap, re remne etop wesowbem. Opkap, rane tame rem op wem. Er ok serbo tame, re be tuma webo? Rane rem op wem. Re agerbo kwomri sikile arkwu tuma nemne wesowbo. ¹⁹ Op tem, rem Pol rene Areopagus kwowke panen yawun kwomri saberawiykene tame etemri bitmik panen yim. Rem Pol rene op wem. Ne tuma ager tatame remne peikbo, nem kirkir mette selbo. ²⁰ Neri webo tuma nem welepe be metem. Tuma tobo nem heyar mette selbo. ²¹ Atens kwomri tatamekene, agerbo nowselri tatamekene rem Atens kwomke temenem, rem kwokwos kwokwos tuma ager meten namrebem. Rem etop nente selbem.

²² Pol re Areopagus kwow etemkene yawum, re saberawiykene tame etemri bitmik teten op wem. An labo kem Atens kwomri tatame, kem lom yokwobo wule heyarwai nenbo. ²³ An kemri kwomke tewok sewurem, an kemri lom yokwobo ake nugwape lam. Sukwiye kwar pebo tiy wuri an lam, er tiy et basras tumakene, tuma op webo. Gwor tiy et nem be sanetene sukwiye eterri tiy. Er sukwiye rene kem be sanetene, kem rene bupo me lom yokwobo. Eker eterne an kemne wesowte.

²⁴ Re sukwiye bo. Re Keryen Yen God. God re sel nenem, aboyei selke tetane wosbas eterwou nenem. Re nelri, nowselri Keryen Yen. Tamek nenbo kwobor o lom yokwobo akek re etek be si-

tane. ²⁵ Re wos wuri be merinbo, tatame rem rene wos mapurke newote. Rem remri letke nenbo yaku rene mapurke kwobo late. Eter re aboyei tatame nemne yumu newobo, nem kelpo tatame tebo. Eter re nemne aboyei wos newobo, nem heyar tetane. ²⁶ Kiyi re tame wuri nenem. Er tamek re nugwape agerbo agerbo tatame remne nenen re remne nugwape nowselke werasen yin ten yam. Etem temente yabel, etem site nowsel, God re kiyi lebam. ²⁷ God re etop nenem, re selbo, nem tatame, nem rene sopen yin rane nem God rene lan sanete. Re nemne wulare wulare kaike be tetane, eker nem rene kebeso lan sanete. ²⁸ Purerekene tame wuri re op wem.

God eterwou re nemne wow newobo.

Eterke nem tetane, nem sewurbo,
nem purere wuribaikene tetane.

Nemri tetane somo et eter.

Kemri purerekene tame rane rem op wem.

Nerem mere, nem eterri yen.

²⁹ Ekeya, nem God reri yen. Op ten nem kap op habote, God re gol o silva o wur pak nenem wos. Nem kap habote, tame rem wuribai habon letke nenem wurya o sukwiye tare et God. Yehow.

³⁰ Kiyi tatame rem wor temenem, rem wurya lom yokwobem, God re remne lek me labem. Gwopte re aboyei nowselke tetane tatame remne kwobke op webo. Wurbai yaper kem mesegen.

³¹ God re yabel wuri lebam. Er yabel re aboyei nowselri tatame remne heyar se pen lan remne tuma nente tetane. God Re Lebam Tame, re etop nente. Er Tame re samke, God re rene wow sene newon re sene wayen sim. Re nowselri

tatame remne heyar se pen late tetane. Nem etop omuteke habobo.

³² Sam tame rem sene wayen site tuma, rem metemke, rane rem Pol rene tame kwuyem, rane rem rene op wem. Nem er tuma sene mette selbo.

³³ Op tem, Pol re remne mesegenen yim. ³⁴ Rane tame rem Pol reri tuma potem, rem Jisas rene omuteke habom. Wuri re Dionisius, re Areopagus kwowke duwbo saberawiykene tame etemri wuri. Wuri te ta, teri sig Damaris. Agerbo tatame etem mere, rem Jisas rene omuteke habom.

18

Pol re Korin kwomke tuma wesowem.

¹ Sene Pol re Athens kwom mesegenen Korin kwomke yim. ² Etek temenem, Pol re Juda tame wuri, reri sig Akwila, rene lam. Reri maima yokwo et Pontus. Yeki re reri ta Prisilakene rep Itali nowsel mesegenen yam. Rom panen sibo keryen yen burkre, Sisar Klodius, re Rom kwomke temenem Juda tatame remne wekrokem. Opkap, rep Korin kwomke yam. ³ Pol eter, Akwila eter, takene rem wuri yaku nen tamesip. Rem sel ake nenen tokwo pot yaku nenbem. Opkap Pol re etepkene temenem, rem yaku etop nenbem. ⁴ Egesi Yabel tembemke, Pol re Juda etemri God reri akek wuren remkene tuma namrebem. Re op selbem, Juda tatamekene Grik tatamekene, rem Jisas rene omuteke habote.

⁵ Yuri Sailaskene Timotikene rep Masedonia yokwo pelebeten Pol rene Korin kwomke lasyam,

Pol re kel pot yaku mesegenen re kwokwos kwokwos Jisas Reri Tuma Yenbo Juda remne op wesowbem. Pol re remne op wem. Jisas re Kraiss, God Eter Lebam Tame. ⁶ Etop wem, rem reri tuma nasweyen rene tuma yaper wem. Pol re remne sewayen op nenem. Re reri tame oub sibuw nubtipitin remne op wem. Kem God reri kwom be yite, et keremri vos. Kem anne ker mapurke raste. An kemne Juda tame mesegente. Gwopte an Juda bo tatame remne yin God Reri Tuma wesowte. ⁷ Op wen re Juda etemri God reri ake mesegenen re Titius Jastus eterri akek yin temenem. Er tame re God rene lom yokwobem tame. Reri ake et God reri ake wiykwonke temenem. ⁸ Juda etemri God reri akeri taresi tame reri sig Krispus. Re yen takene rem Haneyen Jisas rene omuteke habobem. Nugwape Korinri tatame rem Pol reri webem tuma omuteke haboben rem okke waren tirmunen nenewayem.

⁹ Neir wuri Pol re nugsikap lam, Haneyen Jisas re rene op wem. Ne mane akte. Ne tuma som wesowbet. Tuma kap tabote. ¹⁰ An nerenkene tetane. Ari nugwape tatame rem gwor kwomke tetane, eker agerbo tame rem nene yaper be nente. ¹¹ Opkap Pol re nabe tep wuri wiywiy wuri Korin kwomke temenem, re remne God Reri Tuma peikbem.

¹² Yuri Rom tame Galio re Akaia yokwori keryen yen temke, Juda tame rem wuribai wuriwouke ten rem Pol rene keikeren Keryen Yen Galio eterke panen yin rene tuma nente yim. ¹³ Rem op wem. Gwor tame, Pol, re nemne kusuk yasuk tuma webo, re God rene lom yokwobo wule ager

peikbo. Nem reri webo wule nente, nem Juda wule biragiyete. ¹⁴ Pol re tuma sein wete nenem, Galio re remne kiyi op wem. Pol re Romri wule biragiyete weye o re yaper wos nente weye, an kemri tuma mette weye. ¹⁵ Kem kemri Juda wule o tuma o sigkene ei negwobo, kerem kem er tuma meten kelmenate. An bo. ¹⁶ Op wem, re remne tuma metbo akek wekroken yim. ¹⁷ Yin wuren rem Juda etemri God reri akeri taresi tame, Sostenes, rene keikeren paku pem. Rem rene tuma metbo ake makelek pem. Galio re lewouke me lam.

Pol re Siria yokwori Antiok kwomke sene yim.

¹⁸ Pol re nugwape yabel Korinke temenemke, yuri re Jisas rene omuteke tatame remne pir wen re ek yim. Prisilakene Akwilakene rep eterkene yim. Rem Senkria kwomke kiyi yin Pol re God rene puromon tuma nenkeipem, eker rem reri tare kerem. Sene rem sip etek poten Siria yokwok yim. ¹⁹ Rem Efesus kwomke gayem, re Prisilakene Akwilakene repne etek mesegenem. Sene Pol re Juda etemri God reri akek wuren Juda remkene tuma namrem. ²⁰ Rem rene op wem. Ne neremkene yabel nugwape temente. Pol re kirkir be tem. ²¹ Re remne mesegente nenbem, re remne pir wen op wem. Yuri God eter anne wetek, an sene ek yate. Op wemke, re sip poten Efesus kwom mesegenen yim. ²² Re Sisaria kwomke yin gayen re Jerusalemke yin Jisas rene omuteke habobo tatame remne pir wem. Sene re remne mesegenen Antiok kwomke yim.

²³ Yabel nugwape Pol re etek ten re Antiok mesegenen re Galesia yokwok, Frigia yokwok yin tuma wesowen sewurbem. Re Jisas rene omuteke habobo tatame remne kwobo lan remri God rene habobo wule kitimena newobem.

Apolos re Efesus kwomke tuma wesowbem.

²⁴ Juda tame wuri re Aleksandria kwomri tame, re yan Efesus kwomke temenem. Reri sig Apolos. Re God Reri Siglowri Tuma heyar sanem, re tuma heyar me wesowbem. ²⁵ Kiyi re Aleksandriak temenem, rem Haneyen reri wule rene peikbem, sene re pap teten Jisas eterri tuma tatame remne heyar wesowbem. Re Jon reri okke waren tirmunem wulewou lam. ²⁶ Re mol pan teten Juda etemri God reri akek tuma wesowbem. Prisilakene Akwilakene rep reri wem tuma metemke, rep rene etepri akek panen yin God Reri Wule rep rene heyar weiwebem. ²⁷ Yuri Apolos re Akaia yokwok yite wem, Efesusri Jisas rene omuteke habobo gesmase rem rene kwobo late wem. Rem Akaia yokwori lakemase remne siglow basrasen op wem. Kem Apolos rene pap yewote. Op barasem, re poten etek yim. Re er yokwok temenem Jisas rene omuteke habobo tatame remne kwobo burkre labem. Er tatame remne God re pap meten kwobo lam, rem rene omuteke habobem. ²⁸ Nugwape tatame etemri bitmik Apolos re God Reri Tuma heyar wesowem. Re Juda tame etemkene nauran teitkwunem. Re God Reri Siglow remne heyar peteran op wem. Jisas Kraais, God Eter Lebam Tame, re gwor nowselke yeren tatame remne potte yam.

19

Pol re Efesus kwomke tuma wesowem.

¹ Apolos re Korinke temenemke, Pol re Antiok mesegenen re selke yin Efesus kwomke yin tem. Re rane Jisas rene omuteke habobo tatame remne etek lam. ² Re remne op wemetem. Kiyi kem Jisas rene omuteke habom, kem God Reri Wow potem o be potem? Rem sein op wem. Yehow. Nem be pottene. Nem op be mettene, God Reri Wow re tetane. ³ Pol re op wemetem. Kem yikeri sigke okke tirmunen nenewayem? Rem sein op wem. Jon reri tuma nem metemke sene nem eterri wulek nem okke waren tirmunem. ⁴ Pol re op wem. Jon re tatame remne wem, kem kemri wule yaper mesegen an kemne okke waren tirmunen nenewayete. Op tete, kem anne tiptuwu yate tame, Jisas, eterne omuteke habote. Jon re etop wem. ⁵ Rem etop metem, Pol re Haneyen Jisas eterri sigke remne okke waren tirmunen nenewayem. ⁶ Sene Pol re remne let rasem, God Reri Wow re etemkene yan tem. Rem agerbo agerbo tumak namrem, rem God Reri Tuma kirkir wesowem. ⁷ Er karem tame rem letpeis tewo pes kerem.

⁸ Pol re Juda etemri God reri akek wuren mol pan teten, tatame remne tuma wesowem. God re kwom panen site tuma re remkene namrebem. Liyp mur re etop nenbem. ⁹ Rane Juda rem mangure ten Jisas rene be habom. Rem tatame etemri bikmik ten Haneyen reri Wule tuma yaper wem. Op ten Polkene Jisas rene omuteke habobo tatamekene rem Juda remne mesegenem, rem tuma peikbo tame, Tiranus, reri

akek kwokwos kwokwos wuren Pol re remne tuma etek wesowbem. ¹⁰ Nabe pes re etop nenbemke, aboyei Esia yokwori Juda tatamekene Juda bo tatamekene, rem Haneyen Jisas reri tuma ek metem.

Skeva eterri taureyen rem gambo wekrokte wem.

¹¹ Pol eterri letke, God re kitimenakene bukrewos nenbem. ¹² Pol re let kerebem mate meg, tatame rem poten sikanuma nenbem tame o gambo gurerehem tame etemne sen yin newobem. Rem er mate meg let kerebem, remri yaper boibem, gambo rem amekirbem.

¹³ Rane Juda tame rem kel pot yaku nenbem, rem kwomke kwomke sewurbem, gambo remne wekrokbem. Sene rem Haneyen Jisas reri sig wen gambo wekrokte seilam. Rem gambo remne op wem. Pol eter wesowbo tame, Jisas, nem eterri sigke kem sekiy yi. ¹⁴ God Reri Kwoborri yaku nenbem tame etemri keryen yen wuri, Skeva, reri yen rem letrane kelare pes kerem tame, rem etop nenem. ¹⁵ Yabel wuri rem Haneyen eterri sigke gambo rene wem, gambo re sein op wem. Jisas rene an latene. Pol rene an latene. Kemne an be latene. Kem yike? ¹⁶ Sene gambo gurerehem tame re remne pen remri wumenem tame oub ab weyaryewon remri wesom nepkene yam. Op nenem, rem bupo me amen er ake mesegenen yim. ¹⁷ Efesuske temenem Juda tatamekene Juda bo tatamekene rem op metem, rem kenakem akem. Rem op wem. Haneyen Jisas reri sig et bukrewai. ¹⁸ Op tem, Jisas rene habobem tatame nugwape rem remri kiyi nenbem wule

yaper aboyei kwom geike wem. ¹⁹ Nugwape nuba nenbem tatame rem remri nuba nenbem woskene siglowkene sen yan kwom geike kerke liskeipem. Siglowri tokwo rem karem, tokwo nugwape tameri ok (50,000) kel silva. ²⁰ Op nenem, Haneyen eterri kitimena bukrek nugwape kwomri tatame rem reri tuma meten sespe tem.

Efesus kwomri tatame rem Pol rene tuma yaper wem.

²¹ Efesus kwomke temenem Jisas rene habobo tatame rem God reri kitimena potem. God Reri Wow re Pol reri wuribai lisokom, Pol re op wem. An selke sewuren Masedonia yokwokene Akaia yokwokene sene yin remne kwobo lakeipte, sene an Jerusalem kwomke yite. Etop nente, sene an Rom kwom yin late. ²² Op wem, re reri yaku nenbo tamesip pes, Timotikene Erastuskene, repne Masedonia yokwok kiyi werasen yim. Pol re rane yabel Esia yokwok som temenem.

²³ Er yabel nugwape Efesus kwomri tatame rem Jisas reri Wule sebo tatame remne nugwape tuma webem. Er tuma et gwopkap. ²⁴ Tame wuri reri sig Demetrius re kelkap pa (silva) yaku nenbem tame. Re reri yaku nen tamesipkene rem sukwiye Artemis, teri kwoborkap ake eisow kelkap pak nenbem. Tatame rem er kwobor eisow tupabem, yaku nenbem tame rem tokwo nugwape ek potbem. ²⁵ Demetrius re reri yaku nen tame remne wen yan agerbo opkap yaku nenbem tame remne re kirkir wen yan rem wuriwouke sin tuma namrem. Re remne op wem. Yaku nen tamesip. Nemri nenbo yaku et tokwo yenbo potbo yaku.

²⁶ Er tame, Pol, re nugwape tatame remne kusuk yasuk tuma webo. Kem etop lan metbo. Re remne op webo. Tamek letke nenbo god et God sekene bo. Gwor Efesus kwomri tatamekene nugwape Esia yokwori tatamekene rem reri tuma omuteke metbo. ²⁷ Pol reri webo tuma re nemri yaku yaper kap nente. Etopwou bo. Sukwiye ta bukure, Artemis etetri kwobor bop kap tete. Nugwape Esia yokwori tatame, nugwape nowselri tatame rem sukwiye ta etetne lom yokwobo. Pol eter webo tuma re tene yaper nente nenbo.

²⁸ Tame rem op metemke, rem pap yoken rem yaye op wem. Artemis te Efesus kwomri sukwiye ta. Te neremri keryen ta bukure. ²⁹ Op wem, kwomri tatame nugwape etem mere, rem pap yoken ei tuma yaye webem. Rem Gaiuskene Aristarkuskene repne keikeren nugwape tatame wuriwouke sibo emik liyten wurkwutem. Er tame pes rep Masedoniari tame, rep Pol eterri anepoi yibo tame. ³⁰ Pol re etemkene kirkir wurte wem, Jisas rene omuteke habobo tatame rem rene se-wayem. ³¹ Esia yokwori taresi tame, rane rem Pol reri tame nowu, rem rene tuma weptin rene sewayen op wem. Ne kap wurte, rem nene kap pete. Op wem.

³² Wuriwouke simenem tatame nugwape remri wuribai nalgwomen rem agerbo agerbo tuma yaye kirkir webem. Nugwape rem habolaweyen op wemetem. Nem berke nente yan siye? ³³ Rane Juda rem Aleksander rene tatame etemri bitmik remapitim. Tatame rem lan op habom. Aleksander eter re gwule nenyen. Sene Aleksander re teten let nenewayen remne sewailaweyem.

³⁴ Tatame rem lamke, Aleksander re Juda tame, eker rem yaye op webem. Efesusri Artemis, te sukwiye ta bukure. Rem etopwou tewok tewok yaye webem.

³⁵ Sene kwom sagri siglow basrasbem yaku nen tame re remne elen me tete op wem. Efesusri tame. Aboyei tatame rem mettene, nem Efesus kwomri tame, nem sukwiye ta bukure, Artemis etetri kwoborkene etetri nelke yerem pakene he-yar lakerebo tame. ³⁶ Tame wuri re er tuma kebese be teitkwunte. Opkap, kem tuma elen me te. Kem yaper wuri kap nen. ³⁷ Kem gwor tame pes Gaiuskene Aristarkuskene repne panen yawo. Rep kwobori wos bisi be atene. Rep Artemis tene yaper be wetene. ³⁸ Demitriuskene eterri yaku nen tame sipkene rem tame wuri rene tuma nente, rem kwomri tuma metbo tame etemne lasyite. Tuma nen yabelke rem etop kebese nente. ³⁹ Kem agerbo tuma temente, kem kwom lakerebo tame etemkene wuriwouke sin tuma ek namrete. ⁴⁰ Gwopte kem ei bupo me negwoye, komri taresi tame rem nemne tuma kebese nente. Rem ei tuma tobo wemete, nem sein mapurke wete. ⁴¹ Op wen mesegenen re tatame remne werasen yim.

20

Pol re Masedonia yokwokene Grik nowselkene yim.

¹ Efesus tatame remri kukwon tebeyem, Pol re Jisas rene habobo tatame remne wen yan remne pap kwuye met tuma wem. Re remne pir wen mesegenen Masedonia yokwo tewok yim. ² Re etek yin nugwape tatame remne pap kwuye met

tuma wesowen sewurbem. Etop nenem, re Grik nowsel Akaia yokwok yim. ³ Liyp mur re etek temenem, sene re sip poten Siria yokwok yite nenbem, re op metem. Juda tame rem rene pen sate tuma namrem. Op metem, re agerbo wuribai poten re sene puwboten Masedonia yokwok sene yite wem. ⁴ Rane tame rem Pol rene anepoi yim. Tame wuri reri sig Sopater, re Beria kwomri tame, re Pires eterri yen. Agerbo repri sig Aristarkuskene Sekunduskene, rep Tesalonaika kwomri tame. Agerbo reri sig Gaius, re Derbe kwomri tame. Agerbo reri sig Timoti. Agerbo repri sig Tikikuskene Trofimuskene, rep Esia yokwori tame. ⁵ Er tame rem temnan yin nemne Troas kwomke kowem. ⁶ Be Peltene Geil Abo Yabel legemke, nem sip poten Filipai kwom mesegenen yim. Yabel letrane yim, nem Troas kwomke gayem. Yabel letrane kelare pes kere nem etemkene etek temenem.

Troas kwomke Yutikus re sam, Pol re rene sene nengewayen sim.

⁷ Ege Si Yabel perpe tem, nem Jisas rene habobo tatame remkene awos an wuriwouke simenem. Pol re kwokwos sene yite wem, eker re nemne tuma nugwape wesowen tekten neir bor tem. ⁸ Nem akeri ya yokwo tiy murwek simenem, nugwape lam etek kukumenem. ⁹ Muyensi yen tame, reri sig Yutikus, re poli yabo eruke sin Pol reri tuma metbem. Pol re tuma wen yibem, Yutikus re logus yam. Re tuknas yim, re tiybuwpitin selke yersiyam. Rem waren rene nengewayen poten lam, re sam. ¹⁰ Pol re waren rene nar poten luke tuknan op wem. Kem mane op habo op habote. Re

yumu sene pini pene yabo. ¹¹ Pol re sene yawun remkene awos poten am. An mesegenen Pol re remne tuma wesowen eikene beram. Ei beram, re ek yim. ¹² Muyensi yen tame re heyar tem, rem pap kwuye meten rene akwulke panen yim.

Pol re Troas mesegenen Militus kwomke yim.

¹³ Nem temnas yin sip poten yin Asos kwomke gayen Pol rene etek kowem. Pol re kiyi nemne op wem. Kem temnan yi, an selke yite. ¹⁴ Pol re nemne Asos kwomke lam, nem rene sipke yewon Mitilini kwomke yin gayem. ¹⁵ Nem Mitilini kwom mesegenen yim. Kwokwos nem Kios kwowyen meknik yan yim. Kwokwos nem Samos kwomke gayem. Kwokwos nem yin Militus kwomke gayem. ¹⁶ Pol re op wem. An selbo, God Reri Wow Yerem Yabel (Pentikos Yabel) tete, an Jerusalemke temente, eker an agetage yite. Opkap re Esia yokwok sou be ten Efesus kwom be yite wem.

Pol re Efesus kwomri Jisas rene habobo tatame remri keryen tame remne pir wen mesegenen yim.

¹⁷ Nem Miletus kwomke gayem, Pol re Efesus kwomri Jisas rene habobo tatame etemri keryen tame remne tuma weptin op wem. Kem anne lasyate. ¹⁸ Rem yam, Pol re remne op wem.

Kiyi an Esia yokwok yamke, an keremkene temenem, ari nenbemkap kem lam. ¹⁹ Kem sanetene, tewok tewok Juda tame rem anne teitkwunte webem. Eker an pap yaper ten kirabem. An ari sig teitkwunen Haneyen reri yaku nenbo tamekap an ari yaku som nenbem. ²⁰ Kem sanetene, an kemne kwobo labo tuma be wuri

berasbem. Yehow. An kwom geikene akek akek yin wuren an kemne tuma aboyei peikbem. ²¹ An Judakene Juda bo tatamekene remne kwobke op wem. Kem kemri wule yaper mesegenen God eterne yite. Kem neremri Haneyen Jisas eterne omuteke habobet. ²² God Reri Wow re anne Jerusalemke yite wem. An etek yite nenbo, an be mettene, be wos anne tete. ²³ An sanetene, map yokwo map yokwo kwomke an yibem, God Reri Wow re anne op webem. Tatame rem nene gwule nente tetane, nene ake yaperke wen yite tetane. Op webem. ²⁴ An ari wesom be habobo. An sate, ankene sate. Haneyen Jisas re anne yaku newon op wem. God re tatame remne pap meten kwobo labo Tuma Yenbo ne tatame remne etop wesowte. Op wem, er yaku nenkeipte, an etopwou habobo.

²⁵ Kiyi an keremkene temenem, God re kwom panen site tuma an kemne ab wesowbem. Gwopte an mettene, kem anne sene be late tetane. ²⁶ Eker an kemne omuteke webo. Yike ta o tame rem ker kwomke yite, et etemri wor. Et areri bo. ²⁷ An mol pan teten God reri nente wos, kemne kiyi heyar ab wesowkeipem. ²⁸ Kem kworer heyar lakere. God Reri Wow re kemri letke rasem tatame remne kem heyar kirkir lakere. Rem God eteri tatame. Reri Yen re er tatame remne eterri nepke tupam. Opkap, kem God reri tatame remne heyar lakerete. ²⁹ An kemne mesegente, yuri tame yaper rem yan kemne yaper nente tetane. Wale rem por remne tarasbokap, rem God reri tatame remne yaper etop nente tetane. An etop sanetene. ³⁰ Yuri kemri tame rane rem yikoko tuma wete tetane. Rane Jisas rene omuteke habobo tatame rem yikokobo

tame remne semowen etemri yokwok kirkir tete tetane. ³¹ Kem ei sin heyar la. Kem op habopitite. Nabe mur an keremkene temenem, neirkene yabelkene an God Reri Tuma kemne wulare wulare peikbem, an kemne lerokkene kirkir bitibem.

³² Gwopte an kemne God reri let pap luwke rasbo. God reri pap meten kwobo labo Wule kem heyar sete. Er wulek re kemne kwobo late, kem kitimenakene tete. God re eter lebam tatame remne yenbo nenbopak, re kemne etop nente tetane.

³³ Agerbo tatame remri kelkene wosbaskene an be ayekutebem. ³⁴ Kem sanetene, an ari anepoi tamekene nem wos merinbem, an areri letke kel yaku nenen nem wos ek tupabem. ³⁵ Mapkap mapkap wos an nenbem, an kemne peterabem, kem etopkapwou yaku somgwo tate. Op nente, kem kitimenakene bo tatame remne kwobo late. Haneyen Jisas reri wem tuma kem kap serte. Re op wem. Wos potbo tame re okbop keraket tebo. Wos newobo tame re okbop bukrewai tebo.

³⁶ Pol re tuma legemke, re etemkene gulke pan God rekene tuma namrem. ³⁷ Sene Pol re sip poten yite nenbem, rem rene nar poten ragiy boyen rene kiraterbem. ³⁸ Pol re remne wem. Kem anne sene be late. Rem etop metem, rem pap yaper nugwape tem. Sene rem rene sip gayem emik panen warem.

21

Pol re sip poten Jerusalemke yim.

¹ Nem Jisas rene omuteke habobo tatame etemri keryen tame remne mesegenen nem sip poten

yim, nem Kos kwowyenke sagunan kurapitiwun ek yim. Kwokwos nem Rodes kwowyenke yim. Rodes mesegenen nem Patara kwomke yin gayem. ²Nem lam, sip wuri te Fonisia yokwok yite nenbem. Nem er sipke waren yim. ³Nem Saiprus kwowyen lan nem let giriy yokwok mesegenen yim. Nem Siria yokwok yin Tair kwomke gayem. Sipke yaku nenbo tame rem er kwomri wos likte etek gayem. ⁴Nem Jisas rene habobo tatame remne etek lam, yabel letrane kelare pes nem etemkene etek temenem. God Reri Wow re etemkene temenem, rem Pol rene op wem. Ne Jerusalemke mane yite.

⁵Nem yite yabel tem, Jisas rene omuteke habobo tame rem yen takene rem neremkene kwom mesegenen kersepkap ok barke yim. Nem kersepkap ok barke gulke pan God rekene tuma namrem. ⁶Nem remne pir wen sipke warem, rem sene akwulke yim.

Sisaria kwomke God Reri Berastene Tuma wesow tame Agabus, re Pol rene tuma wesowem.

⁷Nem Tair mesegenen yin Tolemes kwomke yin gayem. Nem Jisas rene omuteke habobo tatame remne pir wen yabel wuri etemkene tem. ⁸Kwokwos nem Tolemes mesegenen Sisaria kwomke yin gayem. Nem Filip eterri akek yin tem. Re Haneyen reri Tuma Yenbo wesowbo tame. Kiyi rem Jerusalemke temenem, rem letrane kelare pes kere tame remne lebam. Er tame rem Jisas reri werasen yi tame remne yaku kwobo labo tame, Filip re etemri wuri. ⁹Filip reri yentenyen

rem tame be yitene. God re remne purere newon rem reri berastene tuma kebese wesowbem.

¹⁰ Nem etek temenem, rane yabel yim, God Reri Berastene Tuma wesow tame, reri sig Agabus, re Judia yokwo mesegenen Sisaria kwomke warem.

¹¹ Re nemne lasyan re Pol reri somokep poten re eter kworer let tewo bogen op wem. God Reri Wow re op wem. Gwor somokep mutame rene Jerusalemri Juda tame rem rene gwotopkap bogen Juda bo tame remri letke raste tetane.

¹² Nem etop metem, nemkene agerbo etek temenem tatamekene nem Pol rene sewayen op wem. Ne Jerusalem mane yite. ¹³ Pol re nemne sein op wem. Kem berke kiran ari wuribai seilabo? Haneyen Jisas eterri yakuk rem anne let tewo bograsen pen sate, an tuma bo. An be akte. Op wem. ¹⁴ Nem Pol rene sewailaweyem, nem rene sene be wem. Nem op wem. Haneyen eter habobokap etop tete.

Pol re Judia yokwok ake yaperke temenemke, rem rene tuma nenem.

(Sapta 21:15–26:32)

Pol re Jerusalemke yim.

¹⁵ Rane yabel yim, nem wos teren Jerusalemke yim. ¹⁶ Sisaria kwomri rane Jisas rene omuteke habobo tame, rem neremkene kirkir yin nemne Nason eterri akek panen yim. Nason re Saiprusri tame, re Jisas rene kiyi habobem tame. Nem eterri akek tem. ¹⁷ Nem Jerusalemke yam, Jisas rene omuteke habobo lakemase rem nemne boteyaten nemne poten pap yewom.

¹⁸ Kwokwos nem Pol rekene Jems rene lasyim. Jisas rene omuteke habobo tatame etemri keryen tame rem aboyei Jems eterri akek kirkir yan duwem. ¹⁹ Pol re remne pir wen sene re eterri letke God reri Juda bo tatame remne nenbem yakukap remne wesowkeipem.

Jisas rene omuteke habobo keryen tame rem Pol rene wem, ne God Reri Kwoborke yite.

²⁰ Keryen tame rem etop metemke, rem God reri sig nenuwem. Sene rem Pol rene op wem. Mase. Ne sanetene, Juda tatame nugwape tame ok, rem Jisas rene omuteke habobo tatame tem, rem aboyei rem warege Moses Reri Wule heyar som setene. Rem er Wule mesegente muwem. ²¹ Rane tame rem neri wem tuma remne op wem. Juda tatame rem Juda bo tatame etemri nowselke sitene, remne Pol re op webo. Kem Moses Reri Wule mane sete. Kem kemri tauryen remri mare tumas mane kuten Juda remri metkereke wule kem kap sete. ²² Gwor kwomri Juda tame rem op mette, ne yam. Opkap, nem mapkap wulek remri pap kerelate? ²³ Nem nene wetekap, ne etop nente. Tame eis rem gwotek tetane. Rem Juda remri wule wuri nente webo, rem God rene puromom. ²⁴ Ne remne Kwoborke panen yi. Ne etemkene Juda etemri wesom heyarbo wule nente. Etemri wuleri tokwo ne raste. Opkap rem remri tare take kebese kerte. Ne etop nente, Juda tame rem etop lan op habote tetane. Nemri Pol rene kiyi webem tuma et sekene bo. Moses Reri Wule Pol re kirkir heyar setene. Rem etop habote. ²⁵ Nem Juda bo Jisas rene omuteke habobo tatame,

remne siglow kiyi newopitim. Nemri natobom tuma nem remne op basrasem. Sukwiye aurambo kiti kem mane ate. Nep kem mane ate, wak pugusbo nepkene kiti kem mane ate. Kem muye bisi mare bisi mane yite. Nem remne etop basrasem. ²⁶ Op wemke, Pol re God rekene natobom tame eis remne panen yim. Kwokwos rem Juda etemri wesom heyarbo wule nenem. Sene Pol re God Reri Kwoborke yin wuren God Reri Kwoborke yaku nen tame remne op wem. Rane yabel tetek, nem tame heyarbo wule nenkeipte, nem wulare wulare nem God eterne kwar pete wos ek sen yate. Op wem.

Pol re God Reri Kwoborke wurem, Juda tatame rem rene keikerem.

²⁷ Yabel letrane kelare pes kere tete nenbem, Esia yokwori Juda tame rem Pol rene God Reri Kwoborke lam. Rem nugwape tatame remne we-sarpon rem pap yoken Pol rene keikerem. ²⁸ Rem yaye op wem. Israelri tame. Kem nemne kwobo la. Gwor tame re kwomke kwomke yin tatame remne tuma yaper wesowbo. Re Juda tatamekene Moses Reri Wulekene teitkwunte webo. Re God Reri Kwobor kirkir teitkwunte webo. Gwopte re Grik tame panen yan God Reri Kwoborke wurye. Eker re Kwobor yaper nenbo. Rem op wem. ²⁹ Kiyi rem lam, Pol re Efesusri tame, Trofimus, rekene Jerusalem kwom sagke temenem. Op lam, rem etemri wuribaike op habom. Pol re er Juda bo tame wuri rene God Reri Kwoborke panen wurem.

³⁰ Nugwape Jerusalemri tatame rem etop meten rem pap yoken rem amekiren yan Pol rene yak

keren liyten God Reri Kwobor mesegenen wuram. Agetage Kwobor lakere nause yen rem God Reri Kwobor eru kitkerem.

Romri ei nai tame rem Pol rene keikerem.

³¹ Gwule temenem tame rem Pol rene pen sate nenbem. Tame wuri re Romri ei nai tameri taresi tame rene tuma weptin op wem. Jerusalemri tatame nugwape rem ei naibo. ³² Op metemke, ei nai taresi re ei nai temnas yi tamekene ei nai tamekene remne panen agetage amen Kwoborke yam. Tatame rem remne op lam, rem Pol rene paku pen pelebitem. ³³ Ei nai taresi tame re Pol rene keikeren tuma nente wem. Re ei nai tame remne op wem. Kem rene kep peske bog. Sene re tatame remne op wemetem. Gwor tame re yike? Re berke nenye? ³⁴ Nugwape kukwon metbem borke, rane tame rem kena kena tuma wem. Opkap, ei nai taresi tame re tuma tobo heyar be metem. Re ei nai tame remne op wem. Kem Pol rene nemri akek panen wurte. ³⁵ Rem ake luw taimenem emi yaute nenbem, tame rem Pol rene pete muresem. Op tem, ei nai tame rem Pol rene letke nenewayen poten akek sen yawum. ³⁶ Nugwape tatame rem Pol rene pen sate lelekeren yan yaye op webem. Rene pen sa.

Pol reri jisas rene omuteke habobo wuleri somo, re Juda remne wesowem.

³⁷ Rem Pol rene akek panen wurte nenbem, Pol re ei nai taresi tame rene Grik tumak op wemetem. An nene tuma wuri wemete? Taresi tame re sein op wem. Kap, ne Grik tuma kirkir namrebo? ³⁸ An op haboye, ne Isipri tame. Kiyi Isip tame wuri re gavman remkene ei ker kutem. Re ei nai

tame nugwape remri tame ok et 4,000, rem pi nau seterin tamekene bo emik panen yim. Ne kap eter tame bo? ³⁹ Pol re op wem. Yehow. An Juda tame. Ari maima kwom et Tarsus, Silisia yokwok tetane. An kwom sag bukreri tame. Setate, an tatame remne wete selbo. ⁴⁰ Taresi tame re kirkir wemke, Pol re ake luwke teten let nenewayen sem. Tatame rem tuma ribo ten wan tayemke, Pol re remne Hibru tumak wem.

22

¹ Pol re op wem. Kem hakene lakemasekene, kem met. Kem anne tuma nenye, an kemne tuma heyar sein webo, an be wos yaper be wuri nenem. ² Rem metem, Pol re etemri Hibru tumak wemke, rem wan heyar tayem. Pol re sene op wem. ³ An Juda tame. Ari nawo te anne Silisia yokwok Tarsus kwomke wurem. Yuri an gwor kwom, Jerusalemke yan temenem, an haneyen tem. Tuma peikbem tame, Gamaliel eter, re yeiwarege remri Wulle anne heyarwai sipeikbem. An God reri wule heyarwai semenemkap, kem God reri wule gwopete etopkapwou heyarwai kirkir setene. ⁴ Jisas rene habobem tatame remne an yaperwai nenbem. Nenbem, rane rem sabem, rane rem ake yaperke wurbem. ⁵ God Reri Kwoborri keryen yenkene Saberawiykene Tamekene rem kemne kebese etop wesowte. Rem siglow basrasen anne newon an Damaskus kwomri Juda tame remne sen yim. Siglow reri tuma op wem. Pol re Jisas rene habobo tatame remne poten kep letke bogen Jerusalemke panen yate, nem remne paku pete. Op basrasem. Er wos an nente yim.

Pol re Jisas rene omuteke habobo tame tem tuma, re wesowem.

(Aposel 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pol re som op wem. An yibem, an Damaskus meknik temenem, yabel me pem, agetage Hevenke yam pelale am, anne tuwkap kerem, an yabel geike tetem. ⁷ An selke waren tuknam, sene an tuma wuskiy wuri op metem. Sol. Sol. Berke ne anne yaper nenbo? ⁸ An sein op wemetem. Haneyen, ne yike? Re sein op wem. Gwor aren. An Nasaret kwomri Jisas. Ne anne yaper nenbo. ⁹ Ankene temenem tame rem pelale lam, anne webem tuma rem be metem.

¹⁰ An op wemetem. Haneyen, an berke nente? Haneyen re anne sein op wem. Ne opu wayen teten Damaskus kwomke yi. An nene lebam yaku, tame wuri re nene wesowte tetane. ¹¹ Er tuwkap wos re bukrewai, ari lekene sim. Opkap, ari anepoi rem anne let tobo keren Damaskuske panen yim.

¹² Tame wuri re er kwomke temenem, reri sig Ananaias. Re God reri kulke ten Moses reri Wule heyar setene tame. Damaskusri Juda tame rem wem re tame yenbo. ¹³ Re anne yan meknik teten op wem. Ari mase, Sol. Ne le sene heyar la. Agetage ari le yenbo ten an rene kebese lam. ¹⁴ Re anne op wem. Neremri yeiwarege etemri God re nene lebam, ne reri wuribai mette. Ne reri Yaku Nen Tame Yenbo rene lam, reri tuma wuskiy ne metem. ¹⁵ Ne Reri Tuma poten aboyei tatame remne wesowte. Neri lam wos, neri metem tuma, ne remne etop wesowte. ¹⁶ Ne berke kowtene? Ne wayen teten an nene okke waren tirmunen

nenewayete. Ne Jisas rene wemete, re neri wule yaper poten septite. Re anne op wem.

God re Pol rene werasem, God Reri Tuma re Juda bo tatame remne wesowte.

¹⁷ Pol re sene op wem. Yuri an Jerusalemke sene yam, an God Reri Kwoborke wuren rekene tuma namrebemke, an nugsikap lam. ¹⁸ An Haneyen rene lam, re anne op wem. Ne Jerusalem agetage mesegenen yi. Ne ari tuma gwor kwomri tatame remne wesowte, rem be mette tetane. ¹⁹ An rene sein op wem. Haneyen. Rem heyar mettene, an Juda etemri God reri akek akek yin wurbem, nene habobo tatame remne an paku pen ake yaperke wen yibem. ²⁰ Kiyi rem neri tuma wesow tame, Stiven, rene pen sam, an etek temenem, an kirkir tem. Rene pen sam tame remri eili wumenem tame oub an poten lakerebem. ²¹ Haneyen re anne op wem. Ne opu yi. An nene werasbo, ne genek yin Juda bo tatame etemne yin wesowte.

Pol re ei nai tame remne wem re Romri tame.

²² Pol reri tuma wan taimenem tatame, rem Juda bo tatame remri sig metem, rem pap yoken yaye op wem. Er tame rene pen sa. Re le kelp kap temente. Re sou mane temente. ²³ Rem Pol rene muwai wen wak powen rem remri tame oub lug poten piben abenen sibuw kusen panbiblebem. ²⁴ Op nenem, ei nai taresi tame re ei nai tame remne op wem. Kem Pol rene akek panen wuren rene paku pete. Op nente, Juda remri rene wak powbo tuma tobo re nemne wesowte. ²⁵ Rem rene bogen pete nenbemke, Pol re ei nai temnas yi tame rene op wem. An Romri tame. Kem ari

tuma mak mettenek, anne kem paku bupo me pete nenbo. Opkap, et kem Romri gavman etemri wule biragiyete tetane.

²⁶ Ei nai temnas yi tame re op metem, re yin ei nai tameri taresi tame rene op wem. Er tame re Romri tame. Berke ne nemne, rene paku pete weye? ²⁷ Tare si tame re yin Pol rene op wemetem. Ne anne wesowte. Ne Romri tame o bo? Re sein op wem. Ekeya. An Romri tame. ²⁸ Tare si tame re op wem. An nugwape tokwo newon an Romri tame tem. Pol re op wem. Ari nawo ha rep Romri tatame temenemke, anne ek wurem. Eker an Romri tame tem. ²⁹ Pol rene paku pete nenem tame, rem etop metem, rem aken agetage kin kin yim. Ei nai taresi tame re kirkir aken op habom, an Romri tameker kepke bogye.

Pol re Juda etemri Saberawiykene Tame remne tuma wesowem.

³⁰ Ei nai taresi tame re Juda remri Pol rene webem tuma heyar tobo potte habom, eker kwok-wos re Pol rene kep saukrasen God Reri Kwoborri keryen yenkene Juda Saberawiykene Tamekene remne wen yan wuriwouke duwem. Sene re Pol rene panen wuren etemri bitmik wen tetem.

23

¹ Pol re Juda Saberawiykene Tame etemne lek-lek ten op wem. Ari lakemase. Mapkap mapkap wos an nenbem, God re kirkir labem. An habobo, an yaper be nenbem. Ari kiyi nenbem wulekap gwopte ari wuribai re heyar etopwou tetane. ² Etop metemke, God Reri Kwoborri keryen yen, Ananias, re Pol rekene meknik tetemenem tame

remne op wem. Kem Pol rene tumas rente. ³ Pol re Ananias rene op wem. Ne rag abo mekap, weswou nene kwuye labo. Nene God re pete tetane. Ne gwotek sitene, anne tuma op webo. An Wule biragiyebo tame. Ne remne anne pete weye, etopkap et neren, ne Wule biragiyeye.

⁴ Pol rene meknik temenem tame rem rene op wem. Ne God Reri Kwoborri keryen yen rene tame kwuyeye. ⁵ Pol re remne sein op wem. Lake-mase. An op be mettene, re God Reri Kwoborri keryen yen. An metmente weye, an tuma yaper be wete weye. God Reri Siglow op basrastene. Ne neri kwom panen sibo keryen yen rene tuma yaper kap wete.

⁶ Pol re sanem, Juda Saberawiykene Tame rane rem Sadyusi tame, rane rem Farisi tame. Opkap, re kwom lakerebo tame remne yaye op wem. Ari lakemase. An Farisi tame. Ari yeiwarege rem Farisi tame. An omuteke habobo, sam tatame rem sene wayen site tetane. Er tuma kwobo, rem anne gwopte tuma nenbo.

⁷ Etop wemke, Farisi tamekene Sadyusi tamekene rem etemwou etemwou ei nauram, rem pekan kena kena tem. ⁸ Sadyusi tame rem tuma mur webo. Wuri et tame rem selek sene be wayen site. Peswe et God reri kwom et tamekene bo. Murwe et tame rem wowkene bo. Sadyusi tame rem etop webo. Farisi rem etop be webo. ⁹ Opkap rem nugwape tuma kukwonbem. Rane Moses Reri Wule peikbem tame rem Farisiri tamesip, rem kwobke op wem. Nem op laye, er tame, Pol, re yaper wos be nenem. Kap, reri weye

tuma et sekene, God eterri kwomri tame wuri o sam tameri wowke rene etop wem?

¹⁰ Er gwule re bukure tem, ei nai tameri taresi tame re aken op wem. Rem Pol rene nakayen kap purkun kap pen sate. Otkap, re ei nai tame remne op wem. Kem waren Pol rene poten kemri akek panen yi.

¹¹ Neir tektem, Haneyen re yan Pol rene meknik teten op wem. Ne mol pan te. Ne anne Jerusalemri tatame remne webemkap, sene ne Romri tatame remne etopwou wete.

Juda tame rem Pol rene pen sate tuma teiktem.

¹² Ei berakwunem, rane Juda tame rem duwen tuma namren teiktem. Rem God rene puromon op wem. Nem ok be ate, a be ate. Nem Pol rene pen satek, nem awos ek ate. ¹³ Op wem tame, rem tame pesri ok. ¹⁴ Rem God Reri Kwoborri keryen yenkene kwomri keryen tamekene remne yin op wem. Nem God rene reri sigke puromon op teikt-eye. Nem awos be ate. Nem Pol eterne pen satek, nem awos ek ate. ¹⁵ Keremkene Saberawiykene Tamekene, kem ei nai tameri taresi tame rene tuma yikokon op wete. Nem Pol reri tuma sene mette. Ne rene panen yate. Op wetek, Pol re kelowke yabetke, nem rene ek pen sate.

¹⁶ Pol reri gesi teri yen re remri wem tuma meten re yin ei nai tame remri akek wuren Pol rene wesowem. ¹⁷ Pol re ei temnas yi tame wuri rene wepoten op wem. Ne gwor muyensi yen tame rene panen kemri taresi tame rene yin late. Re rene tuma wuri wesowte. ¹⁸ Ei nai temnas yi tame re er yen rene panen yin re taresi tame rene

op wem. Ake yaperke tetane tame, Pol, re anne wepoten op wemetye. Ne gwor yen rene panen yin neri taresi tame rene late. Er yen re rene tuma wuri wesowte.

¹⁹ Taresi tame re er yen rene let tobo keren ake wiykwonke panen yin etopwou temke, re rene ek wemetem. Ne anne be tuma wesowte? ²⁰ Yen re op wem. Juda etemri taresi tame rem tuma teikten nene yikokon op wemete. Wore ne Pol rene panen Saberawiykene Tame remne lasyite. Rem Pol reri tuma heyar sene mette. ²¹ Remri tuma ne mane mette. Tame pesri ok tame rem Pol rene kelowke ei site tetane. Rem tuma puromon op wem. Nem akene okkene be ate. Nem Pol rene pen satek, nem awos ek ate. Rem op wem, rem neri wete tuma sein mette kowtene. ²² Ei nai taresi tame re er yen rene op wem. Ne anne wesowye tuma, ne agerbo tame remne mane wesowte. Op wen re rene ek werasen yim.

Rem Pol rene panen yin Keryen Yen Feliks rene lasyim.

²³ Ei nai taresi tame re ei temnas yi tame pes repne wepoten repne op wem. Kep ei nai tame, nugwape, remri tame ok 200, hoske sibo tame nugwape, remri tame ok 70, pi sebo tame nugwape remri tame ok 200, remne wete, rem was terete. Neir bor, 9 klok tebetke, kem Sisaria kwomke yite. ²⁴ Kep Pol rene site hos wuri poten kem rene heyar panen Keryen Yen Feliks rene lasyite. ²⁵ Op wemke, ei nai taresi tame re siglow basrasen op wem.

²⁶ Kwom panen si tame yenbo, Keryen Yen Feliks. Setate. An Klodius Lisias, an nene siglow

basrasbo. ²⁷ Juda tame rem gwor tame, Pol, rene keikeren pen sate nenem. An metem, re Romri tame. Opkap an ari ei nai tame remne panen yin Pol rene sene piskar potem. ²⁸ Juda tame rem rene tuma nente wem, an er tuma tobo heyar mette selem. Opkap, an Pol rene panen Juda etemri Saberawiykene Tame remne lasyim. ²⁹ Juda tame rem wem, Pol re remri wule biragiyem. An metem, re yaper wos be nenem, nem rene ake yaperke kap wen yite, rene kappen sate. ³⁰ Sene an metye, Juda rem Pol rene pete tuma teikten berasem. Etop metye, agetage an Pol rene werasen nerenke yite weye. Pol rene tuma nenbo tame remne an op wem. Kem Pol rene nente tuma, Keryen Yen Feliks rene yin lan wesowte. Tuma ab eteke.

³¹ Ei nai tameri taresei tame re ei nai tame remne wemkap, rem etop nenem. Er neirke rem Pol rene panen Antipatris kwomke yim. ³² Kwokwos hoske simenem tame etemwou rem Pol rene panen Sisaria kwomke yim. Ei nai tame rem remri ake Jerusalemke sene yim. ³³ Rem Sisariak yin siglow rem kwom panen si tame, Keryen Yen Feliks, rene newon rem Pol rene eterne mesegenem. ³⁴ Keryen yen re siglow lam, re Pol rene op wemetem. Ne map yokwori? Pol re sein op wem. An Silisia yokwori tame. ³⁵ Feliks re op metem, re op wem. Nene tuma nente tame rem yatek, an neri tuma ek mette. Op wem, re nause yen remne op wem. Kem Pol rene Herot reri akek panen yin kem rene etek lakerete.

24

Juda etemri taresi tame rem Pol rene tuma

nenem.

¹ Yabel letrane yim, God Reri Kwoborri keryen yen, Ananaias, re rane keryen tamekene rem Sisaria kwomke yim. Romri wule purerekene tame, Tertulus, re kirkir yim. Rem Keryen Yen Feliks eterri bitmik teten Pol rene tuma nenem. ² Rem Pol rene wen wuramke, Tertulus re remri tuma eter tobotan op wem. Keryen Yen Feliks, ne nemne heyar panen sitene, nem heyar tetane. Nabe nugwape yim, nem ei be naibo. Nereri purere wuribai yenbo nemri sukwom akwom heyar tetane. ³ Opkap, nemri pap kwuye mettene, nem nene wese bukure abo.

⁴ An nene tuma sou kap wete. An nene wemetbo, ne nemne pap meten nemri tuma eisow heyar mette. ⁵ Nem lam, gwor tame, Pol, re gwule ker kutebo tame. Re nugwape nowselke yin Juda etemri borke ei ker kutebo. Re Jisas rene omuteke habobo tatame etemri taresi tame. Remri agerbo sig Nasaret sukuw. Er tatame rem Juda wule mesegenem. ⁶⁻⁸ Re God Reri Kwobor yaper nente seilam. Op nenen nem rene keikerem. (Nem rene tuma neremri Juda wulek nente nenem, ei nai tameri taresi tame, Lisias, re yan er tame rene neremri letke piskar potem. Sene Lisias re Pol rene tuma nente tame remne wem. Rem nene yin rene tuma nente.) Neren gwor tame rene wemete, ne ek sanete, nemri tuma et sekene.

⁹ Ek simenem Juda tame rem Tertulus rene kwobo lan ei wuran op wem. Reri webo tuma et sekene.

Pol re Feliks rene tuma wesowem.

¹⁰ Keryen Yen Feliks re Pol rene tarek pirogen op wem. Ne tuma sein we. Pol re op wem. Nabe nugwape ne gwor selke sitene, ne tatame remri tuma metbo. Opkap, an nene tuma sein wete nenbo, an pap yenbo tetane. ¹¹ Yabel letpeis tewo pes kiyi kerem yabel, an Jerusalemke God rene lom yokwote yin. Ne yike tame remne wemete, rem nene etop wesowte. ¹² Juda tame, rem anne be lam, an God Reri Kwoborke wuren an Juda remkene tuma nauram. Juda rem anne be lam, an God reri agerbo ake o agerbo emik yin tatame remne ei naite wesarpom. ¹³ Remri anne tuma nenbokap, tatame rem anne etop be lam.

¹⁴ Tuma sekene gwor. An Jisas eterri Wulek nemri yeiwarege remri God rene lom yokwobo. An etop nenbo. Moses Reri Wulekene, God Reri Tuma wesowbem tame remri basrasem tumakene, an aboyei etop omuteke kirkir setene. ¹⁵ Yuri God re sam tatame remne wete, rem selek wayen site tetane. Tame yenbokene tame yaperkene rem sene wayen site tetane. An etop omuteke habobo. Gwor Juda tame etem mere, rem etop habobo. ¹⁶ Kwokwos kwokwos an yaku murese op nenbo, an God rene yaper wuri be nenbo, an tatame remne kirkir yaper be nenbo. Opkap ari wuribai kwuye metbo.

¹⁷ Rane nabe an agerbo kwomke temenem, yeki an Jerusalemke sene yam. An ari tame tep remne kel newote, God rene kwar pite yam. ¹⁸ An God Reri Kwoborke wuren an Juda etemri wesom heyarbo wule kiyi nenemke, rem anne ek lam. An nugwape tatamekene be temenem, an nugwape tuma kukwon be nenbem. ¹⁹ Rane Esia yokwori

Juda rem etek kirkir temenem. Kap, rem anne tuma nente, an habobo, etem gwok yan neri bitmik teten anne tuma kebese ek nente. ²⁰ Op be tete, gwopte tetane tame rem nene op wete, yeki anne Saberawiykene Tame etemri bitmik tuma nenem, an be wos yaper nenem. ²¹ Tuma wuriket yeki an etemri borborke teten wem. An op wem. An omuteke habobo, God re sam tatame remne wete, rem selek sene wayen site tetane. Er tuma, rem anne tuma nenbo.

²² Keryen Yen Feliks re Jisas rene omuteke habobo tame remri wule kiyi metmenem, eker re op wem. Tuma yow. Ei nai tameri taresi tame, Lisias, eter yatek, an tuma ek mette. ²³ Keryen Yen Feliks re ake yaperri temnas yi tame rene op wem. Ne Pol rene ake yaperke wen wuren rene lakerete. Ne rene yaperwai kap nente. Reri lakemase o kwom tame rem rene gerate, rene awos sen yate, et tuma bo.

Feliks re Pol rene ake yaperke wen wurem, nabe pes re etek temenem.

²⁴ Rane yabel yimke, Feliks re takene yam. Ta teri sig Drusila, te Juda ta. Feliks re Pol rene wen yan reri tuma metem. Jisas Kraiss rene omuteke habobo tuma, Pol re repne wesowem. ²⁵ Pol re repne wesowem tuma gwor. Tatame rem yenbo woswou nente. Tatame rem kworer lakeren yaper wos kap nente. Tatame remne tuma yuri nenen se pete yabel. Feliks re er tuma op metem, re aken op wem. Yow, ne opu sene yi. Yuri aren bupo me site yabelke nes tuma sene ek namrete. ²⁶ Etopkap nenem, Feliks re op selem. Pol re rene kel newotek, re rene akwulke werasen

yite. Opkap, tewo nugwape re Pol rene wen yan eterkene tuma namrebem.

²⁷ Nabe pes yim, Porsius Festus re Feliks reri yaku potem. Feliks re op habom. An selbo, Juda rem anne okbop tete. Opkap, re Pol rene ake yaperke wen som temenem.

25

Pol re Romri Keryen Yen Sisar rene reri tuma mette wem.

¹ Festus re Sisaria kwomke yam, re Judia yok-wori keryen yen yaku ek potem. Yabel mur yim, re Sisaria kwom mesegenen Jerusalemke yawum.

² God Reri Kwoborri keryen yenkene Juda etemri keryen tamekene rem Pol rekene nenem gwule tuma Festus rene yin wesowem. Rem rene tuma kwobke op wem. ³ Ne nemne kwobo lan Pol rene werasen Jerusalemke yate. Remri wuribai rem Pol rene kelowke pen sate habom. ⁴ Festus re tuma sein op wem. Pol re Sisariari ake yaperke som temente. An Sisariak sene yite nenbo. ⁵ Kemri taresi tame rem arenkene Sisariak kirkir yite. Pol re kap yaper wos nenmente, kem rene tuma etek nente.

⁶ Festus re yabel letrane kelare mur kere o let-peis etemkene ten re Sisariak sene yim. Kwokwos re tuma nen akek yin sin re op wem. Kem Pol rene panen ya. ⁷ Pol re wuram, Jerusalemke yam Juda tame, rem Pol rene tetkukwuryewon rene nugwape tuma bukrene nenem. Remri wem tuma et tobokene bo. ⁸ Pol re remne sein op wem. An yaper wos be wuri nenem. Juda etemri Wule an yaper be nenem, God Reri Kwoborri wule an

yaper be nenem, Romri Keryen Yen Sisar eterri wule an yaper be nenem.

⁹ Festus re selem, Juda rem rene okbop tete, eker re Pol rene op wem. Ne map habobo? Ne Jerusalemke yite, an neri tuma etek mette? ¹⁰ Pol re op wem. Gwor ari tetetene ake, et Sisar reri tuma nenen se pebo ake. Rem anne gwote ake-wouke tuma ek nente. Ne sanetene, an Juda remne be gwule be wuri nenem. Ne etop heyar sanetene. ¹¹ An be wule wuri biragiyetek, rem anne ek pen sate, an ek sate. An tumakene bo. Remri anne wem tuma et sekene bo, anne yike tame wuri Juda tame etemri letke be raste. An selbo, Sisar, re ari tuma mette. ¹² Festus re reri purerekene tame remkene namren re Pol rene sein op wem. Sisar eter re neri tuma mette, ne etop weye. An eterne nene werasen yite.

Festus re Keryen Yen Agripa rene Pol reri tuma wemetem.

¹³ Rane yabel yim, Keryen Yen Agripa re reri gesikene, teri sig Bernaisi, rep Sisariak yin Festus rene pir wete yim. ¹⁴ Rane yabel yimke, Festus re Agripa rene Pol eterne wesowen op wem. Feliks re tame wuri rene ake yaperke wen yim, re gwotek som tetane. ¹⁵ Kiyi an Jerusalemke yin temenem, God Reri Kwoborri keryen yenkene, Juda keryen tamakene rem anne lasyan op wem. Pol re yaper wos nenem. Ne rene tuma nente, ne rene pen sate. Rem anne op wem. ¹⁶ An remne sein op wem. Nem Romri tame, nem tame remne bupo be pebo. Tame re eterne tuma nenbo tame etemri bitmik teten re remne tuma sein wete, er Romri wule. An remne etop wem.

¹⁷ An Sisariak sene yamke, rane Juda rem kirkir yam. An sou be kowem. Kwokwos an tuma nen akek yin sin op wem. Kem Pol rene panen yate. ¹⁸ Re wuram, rem yan teten rem rene tuma nenem. An op habom, rem reri nenem wule yaper anne wesowte. Rem etop be nenem. ¹⁹ Rem etem lom yokwobo wulekene, kiyi sam tame wuriri tumakene nenem. Tame reri sig Jisas. Pol re op wem. Er tame re sam, re wow sene poten re le kelpé tetane. ²⁰ Tuma tobo mette kelow an wuribai pes tem. Opkap, an Pol rene wemetem. Ne Jerusalemke yite, an neri tuma etek mette? ²¹ Pol re sewayen op wem. An ake yaperke som tementek, Romri Sisar re ari tuma ek mette. Op ten an ake yaperri nause yen remne op wem. Kem Pol rene lakerebet. An kelow late, an rene werasen Romri keryen yen bukure eterne lasyite. ²² Op wem, Agripa re Festus rene op wem. An er tame reri tuma mette, selye. Festus re sein op wem. Worek ne reri tuma ek mette.

²³ Kwokwos Agripa eterri gesi Bernaisikene rep kerap yenbo wolen tatame duwbo ake bukrek wurem. Nugwape ei nai taresi tamekene kwomri keryen yenkene rem kirkir repkene wurem. Sene Festus re wen rem Pol rene panen wuram. ²⁴ Festus re op wem. Keryen Yen Agripakene akek yawo tamekene kem gwor tame rene latene. Nugwape Juda tatame, Jerusalemrikene gwoterikene, rem rene tuma areri bitmik nenem. Rem anne yaye op webem, rene pen sate. ²⁵ An rene wem yaper nenem wos soplawayem. An lam, er tame re be wos be wuri nenem, opkap nem rene mapurke bupo me pen sate. Re Romri keryen yen

bukre eterne lasyitek, re reri tuma ek mette wem. Opkap, an rene Romke werasen yite. ²⁶ An siglow basrasen Romri keryen yen bukre rene tuma tobo basraste. Be tuma tobo an basraste? An tuma tobo heyar be mettene. An er tame rene gwotek yate weye, Keryen Yen Agripa, neren ne reri tuma heyar meten anne wesowte. Wesowtek, an tuma tobo siglowke basraste. ²⁷ Ake yaperke tetane tame an rene bupo Romri keryen yen bukre eterne kap werasen yite. Et yaperwai. Tuma kirkir yite, et yenbo. Op wem.

26

Pol re Agripa rene tuma wesowem.

¹ Agripa re Pol rene wem. Ne neri tuma we. Pol re let rasem, re tuma op wem.

² Keryen Yen Agripa. An okbop teye an neri bitmik teten Juda remri anne wem tuma sein wete.

³ Nemri Juda wulekene nemri naurabo tumakap ne heyar mettene. Ne anne pap meten ari tuma heyar mette. ⁴ Juda rem aboyei anne sanetene.

An eisow yen ten areri maimenowselke temenemkap, an haneyen tem, an Jerusalem kwomke yan temenemkap, ari nenbem wulekene rem aboyei sanetene. ⁵ Rem kiyi sanemenem, an Farisi tame etemri wuri, an etemri wule bukre heyar seabem. Etemri wos. Rem nene wesowte, remkene wesowte. ⁶ An gwotek tetetane, rem anne tuma nenbo. Anne nenbo tuma tobo re gwor. Kiyi God re nemri warege etemkene teiktem tuma an etop omuteke kowtene. ⁷ Juda etemri tame beig letpeis tewo pes kerem, rem er wos kirkir potte omuteke kowtene, eker neirkene yabelkene rem God rene

lom yokwobo. Keryen Yen Agripa. An nene webo. Keryen Yen God re kiyi teiktem tuma re nente tetane, an eteker kowtene. Eker Juda rem anne tuma eker nenbo. ⁸ Gwotek tetane tame. Berke kem habobo, God re sam tame remne wow sene be newote, rem selek sene be wayen site?

⁹ Kiyi an kworer op habobem. An yaku bukrewai nentek, an Nasaret kwomri Jisas reri sig teitkwunte. ¹⁰ An Jerusalemke temenem, an etop nenbem. God Reri Kwoborri keryen yen rem anne werasem, an God eterri tatame remne ake yaperke wen yibem. Juda rem remne pen sate wem, an etop kirkir wem. ¹¹ Tewok tewok an Juda etemri God reri akek akek wuren remne yak rin op webem. Kem Jisas rene mane omuteke habote. Kem rene neste. An pap bukrewokbem, an gene gene kwomke kirkir yin remne yaper nenbem.

Pol re Jisas rene omuteke habobo tame tem tuma wesowem.

(Aposel 9:3-19; 22:6-16)

¹² Pol re som op wem. An Jisas rene omuteke habobo tatame remne yaper nente habomke, an God eterri Kwoborri keryen yen remne wemetem, rem anne werasen an Damaskus kwomke yibem. ¹³ Keryen Yen Agripa. Yabel me pem, an kelowke yibemke, tuw bukrekap wos nelke yeren ari yibem emi yabelkap pasem. Aren, arenkene yibem tamekene nem yabel geike tem. Tuw re yabel rene teitkwunem. ¹⁴ Nem aboyei, nem selke waren tuknan an tuma wuskiy Hibru tumak op metem. Sol, Sol. Berke ne anne yaper nenbo? Ne anne pebo, ne neren kworer pik pen mus ne etop metbo. ¹⁵ An op wemetem. Haneyen, ne

yike? Re sein anne op wem. An Jisas. Ne anne yaper nenbo. ¹⁶ Ne opu wayen tete. An nerenne lasyawo, an nene lebate, ne ari yaku nen tame tete. Ne anne layekapkene an nene yuri peterate woskene, ne agerbo tatame remne etop wesowte. ¹⁷ An nene werasen yite Juda tatamekene, Juda bo tatamekene rem nene be pen sate. An nene remri letke sene potte. ¹⁸ Ne remri le bandete, rem puboten kerneir kitene emi magel taite. Rem wuribai yenbo poten yabel geike tete. Rem Satan reri wule mesegenen God eterri wule potte. Opkap rem anne omuteke habote, an remri wule yaper poten septite. Sene rem God reri kenem tatame etemkene kirkir tete.

Pol re reri nenbem yaku Agripa rene wesowem.

¹⁹ Pol re som op wem. Keryen Yen Agripa. Ari Hevenke nugsikap lamenemke metem tuma, an mangure be tem. ²⁰ An Damaskusri tatamekene Jerusalemri tatamekene remne tuma kiyi wesowbem. Yuri an Judia yokwori tatamekene, Juda bo tatamekene remne op wesowbem. Kem kemri wule yaper mesegente, kem God eterne omuteke habote. Sene kem wule yenbowou nente. Etop nente, kemne labo tatame rem kemne op wete. Tuma sekene, kem wule yaper mesegenem. ²¹ Er kwobo an God Reri Kwoborke temenem, Juda rem anne keikeren pen sate wem. ²² Kwokwos kwokwos God re anne kwobo labo, eker gwopte an gwotek teten kemne tuma kebese wesowbo. Keryenyen tamekene akwulri tatamekene an kemne wesowbo. An wesowbo tuma et Moses reri wemkap. Et kiyi temenem God Reri Tuma wesowbem tame remri wemkap.

Remri yuri tete wem woskap an etop wesowbo. ²³ Kiyi rem op wem. God Reri Lebam Tame, Kraiss, re mus bukri mette. Re sate, re temnas yin wow sene poten selek wayen site. Re etop kiyi nente, yuri nugwape tatame rem selek sene wayen site. Er Tame re tatame remne op webem. God re Juda tatamekene Juda bo tatamekene remne potte, rem pow tete. Pol re op wem.

Pol re Agripa rene op wem. Ne Kraiss rene omuteke habote.

²⁴ Pol reri webem tuma egegekene Festus re rene yaye op wem. Pol ne me belebo. Ne nugwape purere potem, eker ne belebo tame tebo. ²⁵ Pol re op wem. Keryen Yen Festus. An be belebo. Ari tuma et sekene. An purere tetane, an eker webo. ²⁶ Keryen Yen Agripa. Ne er tuma heyar sanetene, opak an mol pan teten nene wesowbo. Er wos ne ab sanetene. Er wos be berasen tem. ²⁷ Keryen Yen Agripa. Kap, ne God Reri Tuma wesowbem tame etemri tuma omuteke habobo o omuteke be habobo? An sanetene, ne omuteke habobo. Pol re op wem.

²⁸ Agripa re Pol rene op wem. Ne map habobo? Neri webo tuma an gwoteptek tobon meten an Jisas rene omuteke habobo tame agetage ek tete? ²⁹ Pol re tuma sein op wem. Ne agetage omuteke habote o ne yuri omuteke habote, an tuma bo. Tuma wuri an God rene omuteke wemetbo. Nerenkene ari tuma wan taitene tamekene, kem aren tetane Jisas rene omuteke habobo tamekap, kem etopak tete. Tuma wuri an God rene kirkir wemetbo. Kem aren kepke bogtenekap, kem etopak kap tete.

³⁰ Keryen Yen Agripa re wayen tetem. Keryen Yen Festus, Bernaisi, agerbo simenem tamekene, rem kirkir wayen tetem. ³¹ Rem wuren rem etemwou etemwou namren op wem. Gwor tame re yaper wos be wuri nentene, mapurke rem rene ake yaperke wen tete. Mapurke rem rene pen sate. ³² Agripa re Festus rene op wem. Er tame, Pol, re Romri Keryen Yen Sisar, rene reri tuma be mette weye, nem rene kebese werasen akwulke sene yite weye.

Pol re Rom kwomke yim.

(Sapta 27–28)

27

Rem Pol rene poten Romke yibem sipke yeworuwem.

¹ Rem nemne sip poten Itali nowselke yite tuma teiktem. Rem Polkene agerbo ake yaperke temenem tamekene remne ei nai temnas yi tame Julius, eterri letke rasem. Re Romri Sisar eterri ei nai tame etemri wuri. Re tame letrane etemri okri (100) ei nai tame etemne lakerehem tame.

² Adramitium kwomke yam sip re Esia yokwori kersepkap ok barke tetane kwomke yite nenbem. Nem er sipke waren yim. Tesalonaika kwomri tame, Aristarkus, re Masedonia yokwori tame, re kirkir yim. ³ Kwokwos nem Saidon kwomke gayem. Ei nai temnas yi tame, Julius, re Pol rene pap meten op wem. Pol, ne neri tametiy remne lasyite, neri merintene wos rem nene newote. ⁴ Pol re yin sene yam, nem Saidon mesegenen yibem, marye yabem, sip me natbanen yibem. Op tem, nem Saiprus kwowyen tibirmenem yokwok

yim. ⁵ Yim, nem Silisia yokwokene Pamfilia yokwokene meknik yin nem kersepkap okke kuran wum. Nem yin Lisia yokwori kwom wuri, sig Maira, nem etek gayem.

⁶ Nem etek gaimenem, ei nai temnas yi tame re lam, sip wuri re Aleksandria kwomke yam, re Romke yite nenbem. Re nemne eter sipke wen warem. ⁷ Marye bukri yabemke, yabel nugwape sip re elen me yibem. Nem yaku bukri kerebem, nem Nidus kwom meknik yam. Nemne marye keikerem, nem kebese be yimke, nem Salmone kwow rer mesegenen nem Krit kwowyen tibirmenem yokwok yim. ⁸ Yim, nem yaku bukri sene kerem, nem Krit barwouke yin sip gaibo emi sig Tebasnat Yenbo. Er tebasnat re Lasea kwom meknik tetane.

⁹ Yabel nugwape nem etek bupo me temenem, Juda remri awos pelebite yabel (God Rene Kwar Pebo Yabel) kiyi tem, mou marye okburow ya yabel tem. Et yabel yenbo bo. (*Lo 16; 23:27-32*) Opkap, Pol re remne tuma op wem. ¹⁰ Kem met. An op habobo, nemri gwor yibo kelow yaper wos nemne tete tetane. Nemri wosbaskene sipkene, rane tame mere, rem kirkir yaper tete tetane. ¹¹ Op wem, ei nai temnas yi tame re Pol reri tuma be metem. Re sip berai kerebem tamekene sip mutamekene etepri tumawou omuteke metem. ¹² Sip yaku nen tame nugwape rem op wem. Nemri tetane emi tebasnat, et emi yenbo bo. Nem gwor emi mesegenen yin Finiks kwomke tete. Yuri nabe berate, marye bukri tebeitek, nem ek yite. Finiks kwom et Krit kwowyenke tetane. Sip gaibo tebasnat emi yenbo etek tetane.

Maryekene okburowkene bukre pipekbem.

¹³ Yuri marye tebeikap tebem, rem lam rem kebese yite, opkap rem sip keikerebo pa nenewayen yewon rem Krit barwouke yim.

¹⁴ Yibem, kerakap tem, marye bukre re Krit yokwok yam. ¹⁵ Marye yan sip tarek woktem, rem sip berai puktelaweyem. Rem etop pelebetem, marye re sip rene sen poririn yibem. ¹⁶⁻¹⁷ Nem

Kauda kwowyen tibirmenem, marye tistis yabem yokwok yim. Nem yaku bukre keren pere yen kebese nenewayen sip bukrek yewom. Sipke yaku nenbem tame rem kep poten sip borborke peikkerem. Rem akem, sip re Afrikari kersepkap okmeike wayebo san etek kap yaute. Rem etop akem, rem sipri sepatebiy neneyeren pere meike yewom, marye re sip ek sen poririn yibem. ¹⁸ Poli

marye bukre som temenem, kwokwos rem sipri wosbas rane poten okke petewarem. ¹⁹ Yabel mur wem, rem pap yaper metem, rem sipri sepatebiy, kep, agerbo yaku nen woskene etemri letke keren poten okke petewarem. ²⁰ Yabel nugwape, nem yabelkene sowkene be labem. Marye bukre som pipekbem, nem op habo op habobem. Nem kwom be potte, nem okke sate tetane. Nem etop habobem.

²¹ Yabel nugwape nem a be amke, Pol re etemri bitmik teten op wem. Kem met. Kem ari tuma meten Krit be mesegente wem, er yaper wos nemne be potte weye. Nemri wosbas kirkir be petewarte weye. ²² Kem pap kwuye met. Nem

be wuri okke sate. Sipwou re yaper tete tetane. ²³ An God eterri tame, an rene lom yokwobo. Neir God reri kwomri tame wuri re anne lasyawo.

²⁴ Re anne op weye. Pol ne mane akte. Yuri ne Romri keryen yen eterri bitmik tetete. God re neri wemetbo tuma metye, nerenkene yibo tame rem be sate. Re anne etop weye. ²⁵ Opkap, kem pap kwuye met. An God rene omuteke habobo, re anne weyekap etop sekene tete tetane. ²⁶ Marye re nemne som poten sen yin sip re kwowyen wuriri senke yawun pirte tetane. Re remne etop wem.

²⁷ Neir letpeis tewo eis kere yim, marye nemne Mediterenian kersepkap okke sen poririn yibem. Neir bor tem, sip yaku nen tame rem op wem. Bar mekni mekniye. ²⁸ Rem sel palan yibem, mei som temenem (40 mita). Kerakap yin rem sene palam, bar matnamenem (30 mita). ²⁹ Op lam, rem op wem. Nem kap kiyi eipye yin sip re pakene barke kap pirte. Op wen rem pakene kep eis sip beraike sokwunen keikerem. Rem God rene wemetem, ei eipye berate. ³⁰ Sip yaku nen tame rem aken sip pelebette habon rem sipke temenem tame remne op yikokom. Nem pakene kep sip tare yokwok sokwunte. Op yikokom, rem pere yen sauken rem amen barke yite nenbem. ³¹ Pol re etop lan ei nai tame etemri temnas yi tamekene ei nai tamekene remne op wem. Sip yaku nen tame rem sipke be tete, kem okke san yite tetane. ³² Op metemke, ei nai tame rem pere yen kep regkwunen pere yen te okke waren poririn yim.

³³ Ei berate nenbem, Pol re remne awos ate omuteke wem. Re remne op wem. Yabel letpeis tewo eis kerem, kem pap yaper meten awos be abem. ³⁴ An kemne webo. Kem awos a. Ate, kem kitimena potte, kem be sate. Kem aboyei, kem heyar me temente. ³⁵ Op wemke, Pol re etemri

bitmik geil poten God rene wese an ek belokteyewon abem. ³⁶ Tame rem etop lam, rem pap kwuye meten awos poten am. ³⁷ Nem sipke temenem tame, nem nugwape (276). ³⁸ An seketemke, wit supa awos rem poten okke septim. Etop nenem, sip re lim nugwape be yam.

Sip re yaper tem.

³⁹ Ei berabemke, rem bar lam. Rem op wem. Kap, map yokwori bar? Op wem, rem tebasnatkapke wurem, rem sen lam, rem op wem. Nem etek wuren gailate. ⁴⁰ Op wem, rem sip berai keikerebo pari kep regkwunen okke warem. Op nenem, rem berairi periy kep sauken piyan wurem. Sene rem sip tare yokwori sepatebiy nenewun poli remne poten sen barke wurbem. ⁴¹ Sip tare re senke yawun etek tektekem. Beraiwou okburow etek yan terbemke, sip re ek pekam. ⁴² Ei nai tame rem etemwou etemwou op namrem. Ake yaperrri tame rem okke kap payen yin amete. Nem remne ab pen sate. ⁴³ Ei nai tame remri temnas yi tame re Pol rene kap pen sate habomke, re ei nai tame remne sewayem. Re nugwape tame remne op wem. Ok paibo tamewou kem kiyi okke kirpen payen yin barke yin keite. ⁴⁴ Ok be paibo tame, kem tiptuwu kirpen pekayewom sip wulale poten etek tuknan payen yin barke keite. Nem etop nenem, nem aboyei heyar barke keikeipem.

28

Pol re Malta kwowyenke temenem.

¹ Nem heyar barke keyen yam, nem metem, kwowyen sig et Malta. ² Er kwowyenri tatame

rem nemne heyar nenem, nemne poten pap yewom. Mou tibem, nem negel yam, rem ker bukren lisen nemne wen kerke yin meknik teten wes layem. ³ Op nenem, Pol re ker tewo tarekene poten kerke lisem, sopo wuri te kerke wurmenem, te ker ei nayan wuran Pol reri letke tan tak-erem. ⁴ Sopo te Pol reri letke tan takeremenem, er kwowyenri tatame rem lan op wem. Kap, er tame re tame wuri pen sam? Opkap, kiyi re okke be saye, sene nemri sukwiye tare re sopo tene werasen sopo te rene taye, re sate tetane. Rem op wem. ⁵ Pol re sopo tene kerke nibirakwunem, Pol re heyar temenem. ⁶ Op tem, tatame rem lan op wem. O, Pol reri let pelte o re agetage san yerisyan tuknate. Rem etop kowen lakereweyem, rem agerbo wuribai poten op wem. Pol re be satene. Re tame bo, re arkwu wuri. Rem op wem.

⁷ Er kwowyenri keryen yen, Publius, reri sel meknik temenem. Re nemne pap yewom, eterri akek yabel mur nem eterkene temenem. ⁸ Publius reri ha re yaper metbem, se haukbem, re tiyke tuknamenem. Pol re rene wuren lan re God rekene tuma namren Publius reri ha rene let kerem, re kwuye metem. ⁹ Op tem, er kwowyenri sikanuma nenbem tatame nugwape rem yan Pol re remne heyar nenem, rem kwuye metem. ¹⁰ Sene rem nemne metkereke wule yenbo nenbem. Nem remne mesegente yabel temke, rem nemne mirentene woskene kelowke as yite awoskene nemne newon sipke yewom.

Pol re yin Rom kwom potem.

¹¹ Nem liyp mur Malta kwowyenke temenem, nem Aleksandria kwomke yam sip potem. Er sip

re kiya yam, worwu re Maltak gaimenem. Sukwiye tare, Sus, reri yen pesri wurya bitmi er sipri tarek peikmenem. ¹² Sip poten yin nem Sirakyus kwom poten yabel mur etek tem. ¹³ Sene nem Sirakyus mesegenen yin nem Regium kwom yan potem. Kwokwos poli yenbo yam, nem Regium mesegenen yabel pes yin nem Puteoli kwomke gayem. ¹⁴ Nem rane Jisas rene omuteke habobo lakemase remne etek lam. Rem nemne wem, nem yabel letrane kelare pes remkene etek temenem. Sene nem Rom kwomke tewok yim. ¹⁵ Romri Jisas rene omuteke habobo tatame rem kiya metem nem kelowke yabemke, rem Apius Reri Get namrebo, tokwo tupabo emik yan Awos An Tuknabo Ake Murke etek yan nemne lam. Pol re remne lam, re God rene pir wen re pap kitimena potem.

¹⁶ Sene nem Romke yim, Romri taresi tame rem Pol rene wem, re ake wurik eterwou wiysage temenem, ei nai yen wuri eterkene temenem.

Pol re Romke temenem, re Jisas Reri Tuma Yenbo wesowbem.

¹⁷ Yabel mur yim, Pol re meknik temenem Juda tame remri taresi tame, remne wen yan wuriwouke duwem. Pol re remne op wem. Kem metye. An Juda tamesip remne yaper be nenem, yei warege wule an be biragiyem. Etop tem, rem anne Jerusalemke keikeren bogen Romri tame etemri letke rasem. ¹⁸ Romri tame rem ari tuma metem, rem sanem, an yaper wos be nenem. Rem anne be pen sate wem, rem anne sene werasen yite wem. ¹⁹ Op wem, Juda rem sewayem. Op sewayemke, an agerbo kelow bo, eker an remne op wem. An

selbo, Romri keryen yen Sisar, re ari tuma mette. Op an wem, an ari Juda tamesip etemne tuma be nente wem. ²⁰ Eterke, an kemne late, kemkene tuma namrete weye. Nem Israel tamesip, nem God eter Lebam Tame rene kowtene. Etopkapker rem anne gwor kepke eker bogtene.

²¹ Juda taresi tame rem Pol rene op wem. Judia yokwori tame rem nemne siglow be wuri newopite yam. Rem nemne nene be wetene. Juda tame rem gwok yabo, rem neri tuma yaper be wuri wesowem. ²² Nem mettene, nugwape kwomri tatame rem neri tame sukuw remne tuma yaper webo. Otkap, nem neri purere neri tumaske mette selye.

²³ Rem yabel wuri sene duwte wem, er yabel tame nugwape rem yan Pol reri temenem akek yan duwem. Rem kerwuk namrem tuma me yin tektem. Pol re remne God reri kwom panen si tuma wesowem. Re Jisas eterne Moses reri basrasem Wulekene, kiyiri God Reri Tuma wesowbem tame remri basrasem tumakene remne etop wesowbem. ²⁴ Op wem, rane rem reri tuma omuteke metem, rane rem omuteke be metem. ²⁵ Rem agerbo agerbo purere poten tuma nauran yite nenbem. Pol re remne op wem. God Reri Wow re tuma wesowbem tame, Aisaia, eterri tumaske kemri warege remne tuma heyar op wem.

²⁶ Ne yin er tatame remne op wete.

Kem tuma wanke metbet, kem tuma tobo be sanete.

Kem wos lek labet, kem welepe be late.

²⁷ Er tatame remri wuribai kiyi serpitipeteyam.

Remri wan rem kiyi let borke rasem.

Rem remri le kiyi birkerem.
Rem op be nente wem, rem heyar late wem,
rem heyar mette wem, rem wuribai sanete wem.
Rem anne omuteke habote wem,
an remne heyar nente wem.

(Aisaia 6:9-10)

²⁸⁻²⁹ Pol re som op webem. Opkap kem mettene.
God re tatame remne potte tuma, Juda bo tatame
rem kirkir potbo. Rem er tuma heyar mette
tetane. (Pol re tuma mesegenem, Juda rem yim,
rem nugwape tuma nauran yibem.)

³⁰ Nabe pes Pol re ake mutame rene tokwo
newobem, re eter akek temenem. Pol rene
lasyabem tame, re remne pap yewobem. ³¹ Re God
reri kwom panen site tumakene Haneyen Jisas
Krais reri tumakene tatame remne wesowbem.
Re be akbem, re heyar wesowbem. Tame rem
rene be sewaibem.

God Reri Teiktem Tuma Ager
The New Testament in the Yamano Dialect of the
Yessan-Mayo Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yessan-Mayo Yamano long
Niugini

copyright © 1980, 2004 Lutheran Bible Translators

Language: Yessan-Mayo (Yamano) (Yessan-Mayo)

Dialect: Yamano

Translation by: Lutheran Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

61a6ffd9-3aa5-58b7-982d-b5ada9490557